

[Thorndahl]

man vil få væsentligt mere ud af pengene ved at dele beløbet i to lige store dele og sende den ene del til B.T. og den anden del til Ekstra Bladet.

Bernhard Baunsgaard (RV):

På baggrund af det, der lige nu er sagt om ombudsmandens arbejde, vil jeg gerne understrege, at ombudsmanden efter vor opfattelse gør et stort og nyttigt arbejde, ofte med en skarp påtale af urimeligheder og unøjagtigheder i administrationen af de love, som folketinget har vedtaget. Det er min opfattelse fra efterhånden utallige henvendelser fra en lang række almindelige borgere, at denne opfattelse også er meget almindelig i befolkningen.

Hvis hr. Thorndahl ikke alene havde holdt sig til denne afgivelse af beretning fra ombudsmanden, så ville han vide, at netop det forhold, han omtaler til sidst – om der administreres med lige hensyn til store og små, når der skal gives dispensationer fra lovene – har været undergivet skarp påtale fra ombudsmanden.

Jeg finder i det hele, at det angreb, der er rettet på ombudsmanden, ingen steder hører hjemme. Vi bør være taknemlige for den indsats, ombudsmanden har gjort til gavn for den retssikkerhed, som befolkningen med rette kan forvente i et demokrati.

Jimmy Stahr (S):

I går under debatten erklærede fremskridtspartiet Ekstra Bladet deres meget store kærlighed. I dag er det blevet udvidet med B.T. Vi kan sige, at samtlige andre partier i tinget har stor tillid til ombudsmanden og indstiller beretningen til vedtagelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges med 104 stemmer mod 9.

Fjerde næstformand (Ebba Strange):

Om denne vedtagelse vil der nu blive givet meddelelse til folketingets ombudsmand.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Forhandling om udenrigsministerens redegørelse af 31. oktober 1980:

Redegørelse om principperne for Danmarks bistand til udviklingslandene.

(Redegørelse nr. II. Anmeldt 21/10 80. Redegørelsen givet 31/10 80. Meddelelse om forhandling 31/10 80).

Forhandling

Helle Degn (S):

Regeringen har i den seneste tid med rette understreget, at vores bistandspolitik er en del af vores sikkerhedspolitik. Dette synspunkt har overraskende nok givet anledning til debat, og jeg vil derfor benytte denne lejlighed til at uddybe socialdemokratiets holdning til dette spørgsmål.

Sikkerhedspolitik er naturligvis forsvars- og alliancepolitik, men sikkerhedspolitik er meget mere end det. Det er også sikkerhedspolitik at sikre, at Danmark er et solidarisk samfund med en stabil udvikling. Det er sikkerhedspolitik gennem en aktiv udenrigspolitik at fremme fredelige forhandlingsløsninger på de kriser og problemer i den tredje verden, der kan true freden og afspændingen også i vor del af verden. Vi gør en indsats på dette område gennem vor aktive FN-politik, gennem vor deltagelse i det nordiske udenrigspolitiske samarbejde – jeg kan her som et eksempel nævne de nordiske landes Afrika-politik – og gennem vor deltagelse i EF-landenes udenrigspolitiske samarbejde, jævnfør senest de ni's Venedigerklæring om Mellemøsten.

Mens denne udenrigspolitiske del af vor sikkerhedspolitik naturligt koncentrerer sig om at bidrage til at løse kriser, der allerede er opstået, som f. eks. i det sydlige Afrika og i Mellemøsten, retter u-landspolitikens bidrag til en samlet sikkerhedspolitik sig mod at undgå, at kriser opstår, eller mod at begrænse deres omfang. Forholdet er som bekendt, at hvis der er stærke økonomiske eller sociale spændinger i et land, eller hvis et land er i en katastrofal økonomisk situation, så er der risiko for, at fremmede lande blander sig heri. Erfaringen viser, at dette kan udløse reaktioner fra anden side og føre til en forværring af forholdet mellem Øst og Vest. En sådan forværring påvirker også situationen i Europa og dermed vor egen sikkerhed. Verden er blevet så lille og alle stater

[Helle Degn]

gensidige afhængighed så stor, at kriser og krige i den tredje verden ofte har følgevirkninger for os.

Vi må desværre konstatere, at den internationale økonomiske krise medfører en stigende egoisme hos mange industrilande. Selv om industrilandene i princippet har erklæret sig enige i nødvendigheden af en ny økonomisk verdensorden, er viljen til at udmønte principerklæringerne i konkrete resultater meget begrænset. Sammen med de øvrige nordiske lande og gennem EF må vi fortsat søge at presse industrilandene som helhed til at vise en lidt mere imødekommende holdning til u-landenes krav om ændring i de grundlæggende strukturer i verdensøkonomien. Gennem en relativt høj u-landsbistand kan vi selv i praksis bevise vor solidaritet med u-landene, og vi kan vel også håbe på eksemplets magt. Jeg synes, det er beskæmmende, at etablerede industrilande som USA, Vesttyskland, Storbritannien, Japan, Østrig og Schweiz yder så lidt i u-landsbistand, som tilfældet er, for slet ikke at tale om de socialistiske lande.

Udenrigsministeren har i sin redegørelse præsenteret en helhed af hensyn, som ligger til grund for regeringens bistandspolitik. En sådan helhed er et resultat af kompromiser mellem de partier, der positivt går ind for, at vi skal opfylde vores forpligtelser over for u-landene. Heldigvis har vi gennem mange år haft et bredt flertal bag denne linje. Det er vel egentlig kun fremskridtspartiet, der med sine snævre egoistiske synspunkter mener, at vi slet ikke skal støtte u-landene med statslige midler. Jeg synes i den forbindelse, det er værd at notere, at befolkningen som helhed bakker u-landsbistanden op. En gallupundersøgelse, som blev offentliggjort i Berlingske Tidende den 19. februar i år, viste således, at 60 pct. af de adspurgte kunne gå ind for, at vi sammen med andre, ligestillede lande skulle yde 1 pct. af nationalindkomsten i u-landsbistand.

Selv om vi fra socialdemokratiets side kan støtte bistanden i dens nuværende sammensatte form, er der naturligvis elementer i den, som vi sætter højere end andre. For udviklingslandene selv er der afgørende fordele ved at modtage bistanden gennem internationale organisationer. De slipper på den måde for at skulle underkaste sig de handelsmæssige og politiske bindinger, som nogle giver-

lande er tilbøjelige til at knytte til deres bistand, og som forringer bistandens nytteværdi for modtagerlandene.

Vi har selv som et lille land interesse i at styrke FN og andre internationale organisationer. Gennem en indsats for at løse de alvorlige fattigdomsproblemer i udviklingslandene vinder FN-organisationerne en troværdighed og tillid, som kun kan gavne FN's muligheder for at løse andre problemer. Derfor må vi arbejde for, at andre lande øger den multinationale bistand. Det kan vi bl. a. gøre ved selv fortsat at yde halvdelen af vores egen bistand multilateralt.

Den vigtigste forskel mellem gavebistand og udviklingslån er i virkeligheden ikke, at den ene form er en gave og den anden et lån. Lånene indeholder et gaveelement på helt op til 90 pct., og i praksis eftergives lånene til de mindst udviklede udviklingslande. Nej, den reelle forskel er, hvad bistanden bruges til, og at lånene i modsætning til gaverne principielt skal bruges her i landet til indkøb af kapitaludstyr og tjenesteydelser.

Gavebistanden betyder i praksis, at vi har en bred vifte af muligheder for at støtte projekter, der kommer de fattigste befolkningsgrupper direkte til gode og direkte kan medvirke til at opfylde disse gruppers helt elementære behov for fødevarer, drikkevand, bedre sundhedsforhold, elementær undervisning osv. Med lånebistanden er vi begrænset til at virke dér, hvor dansk industri kan levere kapitalgoder. I forhold til u-landenes behov kan denne begrænsning nok komme til at virke lidt tilfældig.

Dansk erhvervsliv skal naturligvis have lige så gode muligheder for at bidrage til udviklingsprojekter med vare- og tjenesteydelser, som erhvervslivet har i andre industrialiserede lande, men formålet med vores u-landspolitik er at imødekomme u-landenes behov, ikke nødvendigvis erhvervslivets behov, selv om det er fint, hvis de to behov falder sammen. Har dansk erhvervsliv behov for støtte, må det ske over erhvervspolitikken, arbejdsmarkedspolitikken, skattepolitikken osv. og ikke direkte over de i den store sammenhæng meget beskedne bistandsbevillinger. Vi så derfor gerne, at vi med tiden fik nedbrudt skellet mellem udviklingslån og gavebistand, således at bistanden i samarbejde med u-landene kunne kanaliseres derhen, hvor behovene er størst.

[Helle Degn]

Udenrigsministeren har i sin redegørelse gjort meget ud af den svære balance mellem økonomisk vækst og social fremgang. Jeg er enig med ministeren i, at begge hensyn skal tilgodeses. Det fremgår jo også af loven om internationalt udviklingsamarbejde. Jeg vil dog gerne understrege, at hensynet til de fattigste befolkningsgrupper må være det bærende i enhver bistandsindsats. Grundlaget for forbedringer i de fattigste befolkningsgruppers situation er bl. a. økonomisk vækst. Det, vi i endnu højere grad end nu må nå frem til, er, at den samlede bilaterale bistand kan anvendes på en så fleksibel måde, at begge hensyn tilgodeses ved aktiviteter, der understøtter og supplerer hinanden.

Jeg forstår, at ministeren vil nedsætte et sagkyndigt udvalg til at kulegrave principperne for den danske bistand. Jeg håber, udvalget vil tage gave/lån-problematikken op, så vi kan få dets vurdering af, i hvilken form bistanden mest effektivt tilgodeser begge hensyn. En realistisk bedømmelse af betydningen og konsekvenserne af en ny økonomisk verdensorden erhvervs- og beskæftigelsesmæssigt i Danmark må være en anden væsentlig opgave for udvalget.

I indsatsen for de dårligst stillede befolkningsgrupper vil jeg gerne se kvindeproblematikken givet en høj prioritet. Blandt det materiale, der forelå til kvindekongressen i København i sommer, var en rapport fra FN's generalsekretær om effektiv mobilisering af kvinderne i udviklingsprocessen. Det var deprimerende læsning. Lad mig bare give et par eksempler.

Kvindernes beskæftigelsessituation forringes, fordi anvendelsen af kapitalintensiv teknologi trænger kvinderne ud af arbejdsmarkedet. På uddannelsesområdet er der fremgang med hensyn til pigers og kvinders uddannelse, men udbygningen kan ikke følge med befolkningstilvæksten, og det kniber voldsomt med uddannelsens kvalitet og sammensætning. På sundhedsområdet er der store klasseforskelle og store forskelle mellem by- og landområder. Når vi tilrettelægger programmerne, glemmes kvindernes traditionelle ansvar for sundhedsområdet og derfor også deres viden. Denne bør inddrages.

Vi må lægge megen vægt på, at vores udviklingsbistand støtter bestræbelserne for at få kvinderne med i udviklingsprocessen. Det kan ske ved, at vi iværksætter projekter, der

direkte retter sig mod en forbedring af kvindernes situation, og navnlig ved, at vi generelt integrerer kvindeaspektet i udviklingsaspekterne.

På det seneste har modstanderne af u-landsbistanden hentet ammunition i Myrdals udtalelser om u-landsbistandens fallit – sammenkædet med rigsrevisionens gennemgang af en række u-landsprojekter. Ministeren har i redegørelsen sagligt tilbagevist Myrdals kritik punkt for punkt, og jeg er helt enig i, at Myrdals udtalelser ikke rækker ved grundlaget for vores u-landsbistand.

Derimod har Myrdaldebatten afsløret meget hykleri. Det er hykleri, at de, der helst så bistanden omsat til erhvervsstøtte, nu fremstår som forargede over, at bistanden ikke i alle tilfælde er nået ud til de fattigste befolkningsgrupper. Fik de deres vilje med hensyn til bistandens tilrettelæggelse, vil bistanden simpelt hen aldrig nå ud til de fattigste, men alene blive en bistand til dansk erhvervsliv. Det skal også understreges, at nødhjælp i sig selv ikke skaber en udvikling. Det er hykleri at tage Myrdal til indtægt for, at vi skal nedskære bistanden eller standse væksten i bistandsbevillingerne. Myrdal selv understreger netop, at u-landenes fattige skal hjælpes. Det er alene formen, han har angrebet.

Rigsrevisionens gennemgang og statsrevisorernes bemærkninger er også blevet brugt i argumentationen mod vores bistand. Der skal naturligvis være orden ved anvendelsen af u-landsbistanden, men rigsrevisionen og statsrevisorerne kan ikke fuldt ud anvende de revisionsmæssige kriterier, de bruger i Danmark, som et grundlag for at bedømme hele u-landsbistanden. Man må tage de lokale forhold i betragtning. Var der ingen forskel fra Danmark, ja, så var der næppe grund til at yde den store u-landsbistand. Vi skal samarbejde med u-landene, til dels på deres vilkår, som er anderledes end vore, og vi må lære at leve med, at der kan ske fejlinvesteringer. Det gør der også i Danmark, uden at vi af den grund ophører med at investere. Men naturligvis skal vi lære af de skete fejl og stile mod et højt perfektionsniveau uden en urimeligt tung og overbureaukratisk kontrol med bistandssamarbejdet.

Jeg var glad for, at ministerens redegørelse fremlagde kendsgerningerne om et af de hårdest kritiserede projekter, nemlig bådebyg-

[Helle Degn]

ningsværftet i Chittagong i Bangladesh. Jeg har selv haft lejlighed til at bese dette værf under udenrigsudvalgets besigtigelsesrejse i foråret, og jeg føler mig helt overbevist om, at projektet i den bredere sammenhæng har været et vellykket projekt, ligesom jeg blev imponeret over den entusiasme, vore udsendte medarbejdere var i besiddelse af. Det er selvfølgelig let at være bagklog og påvise, at ikke alt går, som det var forudset i planlægningen; men at slutte herfra til, at et projekt har været en fiasko, det er simpelt hen letbet. Jeg ser frem til, at det sagkyndige udvalg også på det område kan sætte tingene noget på plads.

Socialdemokratiet lægger meget stor vægt på, at vores bistand gradvis skal øges til 1 pct. af bruttonationalproduktet, og jeg er glad for, at udenrigsministeren har bekræftet, at dette mål trods vore egne økonomiske vanskeligheder også er regeringens politik. Væksten i bistandsbevillingerne, rigsrevisionsens krav om en styrkelse af planlægningen af projekterne og en højere grad af samordning mellem bistand til økonomisk vækst og bistand direkte til de fattigste befolkningsgrupper stiller øgede krav til Danida. Den socialdemokratiske gruppe kan derfor støtte, at Danida får de nødvendige personaleresourcer til udførelse af sit meget vanskelige arbejde, og vi vil være meget positive over for initiativer fra ministeren på dette punkt.

Ellemann-Jensen (V):

Udenrigsministeren skal have tak for at have givet anledning til en drøftelse af principperne for Danmarks bistand til udviklingslandene. Venstre mener ligesom ministeren, at det er et rimeligt tidspunkt at tage sådan en debat på, ikke bare på grund af den kritik, der fra forskellig side er rejst mod udviklingsbistanden i almindelighed og imod dansk bistand i særdeleshed, men også på baggrund af den situation, der nu tegner sig for udviklingslandenes økonomiske udvikling i 1980'erne.

Det er venstres grundlæggende opfattelse, at et rigt industriland som Danmark har en naturlig og uafviselig forpligtelse til at deltage aktivt i arbejdet på at indsnævre de økonomiske kløfter imellem rige og fattige lande. Der er rent moralske argumenter for at yde sådan en bistand. Det er argumenter, der

burde være selvindlysende, og som i hvert fald vil være det for enhver, der f. eks. har været en tur rundt i Calcuttas slumkvarter. Det var en oplevelse, som man måske burde sikre ethvert medlem af dette folketing. Men rent bortset fra de moralske argumenter, så er der også en række mere praktiske argumenter for øget udviklingsbistand, nemlig af hensyn til os selv. Jeg skal nævne to.

For det første det voksende økonomiske skæbnefællesskab imellem alle verdens lande, som jo blandt andet gør, at en økonomisk vækst i den tredje verden er en afgørende forudsætning for, at et land som f. eks. Danmark kan finde fremtidige eksportmarkeder.

For det andet nødvendigheden af, at verden består af levedygtige regimer; at fred og sikkerhed ikke bliver forstyrret af økonomisk nød.

Når fru Helle Degn på socialdemokratiets vegne slog så stærkt på netop denne side af sagen, synes jeg, der er grund til også at sige, at denne sammenknytning af udviklingsbistand og sikkerhedspolitik nogle steder er blevet brugt i den hjemlige forsvarsdebat som et argument for, at man kan foretage en substitution imellem forsvarsudgifter og udviklingsbistand. Det argument holder naturligvis ikke. Hver for sig bidrager forsvarsudgifter og udviklingsbistand til at fremme sikkerheden i en global sammenhæng, men man kan ikke ved at bruge lidt mere på det ene tillade sig at bruge lidt mindre på det andet.

Selv om udviklingen i den sidste halve snes år har øget kløften imellem rige og fattige lande, er der sket væsentlige fremskridt på en række punkter. Den stærke økonomiske vækst, der er foregået i en række mellemindkomstlande, især de såkaldte nylig industrialiserede lande, er særlig iøjnefaldende. Der er opnået en vækst på en 2-3 gange væksten i den vestlige industriverden. Til gengæld har vi set de fattigste lande sakke alvorligt agterud, og udsigterne for 1980'erne er rystende dårlige for disse lande. Det understreger, at udviklingslandene ikke kan betragtes som en entydig gruppe, og det understreger betydningen af, at bistandsindsatsen bliver koncentreret om de fattigste lande, de lande, der har størst behov for hjælp, mens samarbejdet med mellemindkomstlandene som hidtil overvejende må finde sted på mere kommercielle vilkår.

[Ellemann-Jensen]

Venstre er enig med ministeren i, at hovedmålet for Danmark må være at opretholde niveauet for vores bistand til udviklingslandene. Men vi finder, at indsatsen også bør bestå i at lægge et stærkere pres på lande, der endnu ikke lever op til de internationale aftalte målsætninger for bistanden, og samtidig, at vi til stadighed bestræber os på at forbedre kvaliteten af vores egen bistand. I den forbindelse kan vi støtte ministerens tanke om at nedsætte et udvalg, der skal foretage en sammenhængende vurdering af den danske udviklingsbistand.

Danmark er jo nået op på FN's målsætning om at yde 0,7 pct. af nationalproduktet i u-landsbistand. Venstre støtter regeringens målsætning om at fastholde dette niveau også i de kommende år på trods af behovet for omfattende besparelser andre steder på de offentlige budgetter. Men vi vil samtidig opfordre regeringen til at gøre en kraftanstrengelse for at presse en større udviklingsindsats ud af andre udviklede lande. Der er kun 4 lande, der opfylder 0,7 pct.-målsætningen. Ser vi f. eks. på Østlandene, så er deres udviklingsbistand forsvindende lille. Samtidig ser vi, at mange andre lande kører en hård kommerciel linje i deres udviklingspolitik, hvad der nok kan give os anledning til på forskellige punkter at overveje vores stilling.

Det er jo f. eks. vanskeligt at se rimeligheden i, at Danmark yder en tiendedel af det samlede bidrag til FN's udviklingsprojekt, UNDP, medens f. eks. et land som Frankrig, der i absolutte tal yder langt mindre end Danmark, henter betydelige ordrer hjem fra udviklingsarbejdet i UNDP. Vist er udviklingsbistanden jo en håndsrækning til modtagerlandene, men i det omfang der er tale om en økonomisk vekselvirkning, må den danske regering nøje påse, at andre industrilandene ikke løber med nogen fordele for næsen af dansk erhvervsliv. I sådan nogle tilfælde må den danske regering slå i bordet og eventuelt omdisponere den danske bistand som i tilfældet med UNDP. Det kan ikke være meningen, at vi f. eks. skal være det land, der fint tager det mere sociale hensyn, medens andre industrilandene så at sige skummer fløden. Det kan risikere at undergrave den positive holdning til dansk u-landsbistand, som det er så nødvendigt at bevare i meget brede kredse i befolkningen.

Men lad mig understrege: dansk u-landsbistand skal rettes imod det fattige lands behov. Den må f. eks. ikke benyttes til hjemlig støttepolitik for skrantende virksomheder eller skrantende brancher, men til gengæld skal man også sørge for, at dansk erhvervsliv ikke gives ringere vilkår for at deltage end erhvervslivet i andre lande.

Ministeren fremhæver i sin redegørelse de elementære behovs strategi som et middel til at nå de bedste resultater i bistandsindsatsen. Venstre kan tilslutte sig, at der fortsat lægges en stor vægt på opfyldelsen af de fattigste befolkningsgruppers helt grundlæggende behov for uddannelse, sundhed, bolig, ernæring osv. Vi finder, at denne holdning er blevet stærkt understøttet af de resultater, som Verdensbanken har lagt frem af en række undersøgelser i sin seneste udviklingsrapport, og som Verdensbankens afgående præsident, McNamara, så stærkt fremhævede i sin årsberetning i forrige måned.

Det har jo vist sig, at støtte til opfyldelse af de fattigste befolkningsgruppers grundlæggende menneskelige behov ikke bare er en moralsk rigtig humanitær indsats. Det er også rent økonomisk en særdeles givtig investering. Verdensbankens analyser har jo vist, at på en række områder er afkastet af sådanne investeringer i form af bidrag til den økonomiske vækst under ét væsentlig større end ved mere traditionelle investeringer. Det tilfører jo unægtelig en helt ny dimension til denne de elementære behovs strategi.

Det er klart, at man kommer ind i en vanskelig balancegang, som udenrigsministeren da også nævner, nemlig valget imellem den sociale og den økonomiske udvikling, hvor begge formål jo udtrykkeligt er anført i loven om internationalt udviklingsarbejde fra 1971. Man kan altså komme ud for, at en indsats ikke rummer det sociale sigte, som man oprindeligt forsøgte at indbygge, og et eksempel er jo udviklingen på det båderværf i Chittagong i Bangladesh, som ministeren specielt nævner på baggrund af statsrevisorernes rapport. Her opstod jo det dilemma, som man støder på mange gange: vil man have en hurtig vækst, er det ofte de mest initiativrige, man får fat i, og dermed ikke nødvendigvis de fattigste grupper i befolkningen. Men til gengæld får man nogle økonomiske resultater, man skaber et grundlag for samfundets videre udvikling. Hele dette dilemma er jo i

[Ellemann-Jensen]

virkeligheden også kernen i den diskussion, Gunnar Myrdal har startet, og som jeg skal vende tilbage til senere.

Vi er enige med ministeren i den holdning, som hans vurdering af bådeprojektet indebærer, nemlig at man i sådanne situationer ikke må affærdige de økonomiske udviklingsresultater, blot fordi man ikke direkte har fået opfyldt de oprindelige sociale målsætninger.

Dette fører mig så ind på den kritik, statsrevisorerne har rejst af en række konkrete projekter. Det er jo indlysende, at når man tilrettelægger den væsentligste del af dansk projektbistand efter de elementære behovsstrategi, kommer man ud i nogle områder, både geografiske og arbejdsmæssige, som ikke rigtig gør det muligt at leve op til danske normer med hensyn til kontrol og revision. Derfor kan mange af de bemærkninger, som rigsrevisionen knytter til konkrete projekter, hvor de jo kun har valgt nogle forholdsvise få ud og bestemte ikke de mindst kontroversielle, forekomme vel kantede, når man selv har haft lejlighed til at se stedet og de vilkår, der arbejdes under.

Men det er naturligvis vigtigt, at vi har en kritisk revision, og at den tages højtideligt. Det er vigtigt for den politiske opbakning herhjemme til at yde milliardbeløb til udviklingsbistand. Det kan måske da også være en fordel for danske bistandsmyndigheder i deres forhandlinger med modtagerlandets myndigheder, hvor man en gang imellem har indtryk af, at der nok kunne stilles stærkere krav fra dansk side for at fastholde sigtet med bistanden. Der er altså her tale om en vanskelig balancegang, hvor læren af rapporten fra rigsrevisionen vel må være, at man ikke skal lade sig afskrække af, at det kan være vanskeligt at se de oprindelige hensigter omsat til punkt og prikke. I virkeligheden skal vi måske prise os lykkelige over, at den helt store skandale endnu ikke har fundet sted, når man tager vilkårene i betragtning, og vi skal forberede os på, at nye kritisable punkter kan blive bragt frem, uden at de bør rykke ved vores grundlæggende tro på udviklingsbistandens nødvendighed og nytte.

Men på den anden side må man naturligvis tage kritikken til sig og søge at drage erfaringer af fejltagelserne. Her sporer man måske ofte en tendens til, at alt bliver forsvaret med hud og hår, at man slet ikke er åben over for en kritik af dansk bistandsindsats, at

man i hvert fald ikke er så åben, som man burde have råd til at være. For der er jo unægtelig nogle fæle eksempler på projekter, der er slået helt fejl. Hvad med den alt for dyre ris, der kom for sent frem til Guinea-Bissau, og som var uspiselig? Hvad med de mange millioner til undertrykte folk i Sydafrika, som man lod bestyre af en agent for den sydafrikanske sikkerhedstjeneste? Sådanne nogle skandaler skal vi kunne diskutere helt åbent og fordomsfrit, uden at det fører til en generel afvisning af udviklingsbistanden, men sådan at vi lærer af fejltagelserne. Det kan jo f. eks. give anledning til at rejse spørgsmålet, hvad Danmark overhovedet skal med at give penge til undertrykte folkegrupper, al den stund det dels er forbundet med meget store praktiske vanskeligheder at administrere sådan en bistand for Danmark, dels i øvrigt er udtryk for en måske en gang imellem lidt ensidig politisk vurdering af, hvem der egentlig er en undertrykt folkegruppe.

Man kan da også rejse spørgsmålet, hvorvidt det er rimeligt, at den danske bistandsindsats bliver spredt på så mange lande, at det tilsyneladende går ud over de praktiske muligheder for at planlægge og styre bistanden, når de administrative ressourcer er knappe; og det er indlysende for enhver, de er det. Så melder der sig spørgsmål af denne art. Her må vi så vente, at de vil blive underkastet en nærmere undersøgelse i det udvalg, som ministeren nedsætter.

Vi må også vente, at udvalgets arbejde vil give os materiale til en politisk nyvurdering af den hidtidige fordeling af bistanden på de forskellige kategorier, altså denne fifty-fifty fordeling, hvor man kan sige, at tallene fifty-fifty kunne man kalde mistænkeligt runde tal, der næppe er udtryk for en eller anden overordnet og velgennemtænkt visdom. Vi kunne godt tænke os en mere dybtgående, kritisk diskussion om fordelingen, f. eks. af spørgsmålet om, hvorvidt en større del af bistanden burde gå ud i form af de statslån, der jo involverer dansk erhvervsliv i bistanden.

Vi er selvfølgelig klar over, at det vil øge behovet for senere at eftergive lån til en række udviklingslande, der er bragt i fortvivlede gældssituationer. Vi er helt på det rene med, at systemet fungerer sådan, at eftergivelse af

[Ellemann-Jensen]

et tidligere ydet statslån ikke belaster den danske skatteyder med én krone ekstra.

Ministerens positive omtale af den bistandsindsats, der gøres af mange private organisationer, vil vi gerne tilslutte os. Her var måske et område inden for dansk u-landsbistand, der kunne tillægges mere vægt.

Så er der et andet område, som ministeren ikke gjorde så meget ud af i sin redegørelse, men som da også skal nævnes. Og det er EFs udviklingsbistand, hvor jo især Lomékonventionens Stabex-ordning er af største betydning for den økonomiske udvikling og stabilitet i de lande, som ordningen omfatter.

Det er vigtigt at nævne, også fordi man måske ofte i diskussionen om den nye økonomiske verdensorden glemmer de helt indisputable udviklingsresultater, som er opnået under den eksisterende, gamle økonomiske verdensorden. For når nylig industrialiserede lande som f. eks. Sydkorea, Singapore, Brasilien og Taiwan har opnået så imponerende vækstresultater, er det jo sket på den gamle økonomiske verdensordens præmisser, bl. a. ved at der er givet øget plads til privat initiativ og til markeds kræfter. Når andre lande, f. eks. Indien og Bangladesh, har opnået så beskedne resultater, skyldes det jo ikke udelukkende denne internationale økonomiske verdensorden, men nok så meget indre forhold i de pågældende lande, holdning og tradition og kulturelle særegenheder, til tider også mere eller mindre tilfældige naturbegivenheder. Man må altså ikke undervurdere den vigtige rolle, som markeds kræfterne kan spille for udviklingsbistanden. Derfor er det nok også svært at frigøre sig for en vis skepsis over for den vægt, Brandtrapporten lægger på etablering af nye internationale styringsorganer og afgiftssystemer, hvor en frigivelse af international handel og den deraf følgende strukturændring i de vestlige økonomier vel nok kunne give endnu mere sikre og omfattende resultater.

Vi mener ikke, man skal overvurdere regeringernes muligheder for at styre tingene, ligesom man ikke skal undervurdere resultaterne af, hvad der kan komme ud af at frigive privat initiativ.

Et andet kritikpunkt, man kunne rette imod Brandtrapporten, er dens forholdsvis kritikløse holdning over for modtagerlandene, hvilket jo fører os ind på mulighederne for at stille politiske betingelser for ydelse af

dansk bistand. Der er det jo nok rimeligt, om den danske bistandsadministration benytter alle midler, herunder henvisning til de »skrækkelige« danske statsrevisorer, til at få bragt de rent praktiske modtageforhold i orden, mens vi selvfølgelig selv i det store og hele må afholde os fra direkte politiske krav. Sådanne krav hører hjemme i de internationale organer, hvorigennem vi yder bistand. Det lykkedes jo f. eks. ved genforhandlingen af Lomékonventionen at få en henvisning til menneskerettighederne med trods betydelig modstand fra modtagerlandene. Det er jo på den måde at det politiske pres skal lægges, altså igennem FN og EF.

Til sidst en enkelt bemærkning om den diskussion, der er rejst på baggrund af Gunnar Myrdals udtalelser. Jeg er bange for, at en del af den debat, der er rejst, skyldes, at nogen nu pludselig har følt, at det er blevet legitimt at lufte en iboende tvivl over for det at give udviklingsbistand i det hele taget. Jeg har oprigtig talt vanskeligt ved at forstå, at mange borgerlige politikere har taget Myrdal til hjertet, når hans budskab jo bl.a. er, at man, når hans specielle politiske ønsker ikke er omsat i praksis i modtagerlandene, hellere bør give midlerne i form af ren og skær humanitær bistand. Jeg kunne forstå, hvis en frustreret venstrefløj havde taget Myrdal til hjertet, men jeg kan ikke forstå, hvorfor man gør det på borgerlig side. Jeg mener, at man må afvise Myrdals argumentation. Jeg mener, at hvis man alene tilbyder at holde sultne børn i live uden at gå ind på et arbejde for at sikre dem en fremtid, har udviklingsbistanden ingen værdi i sig selv.

Kjelgaard (KF):

Jeg vil også gerne takke ministeren for den redegørelse, vi har fået, selv om den vel egentlig ikke indeholder så forfærdelig meget nyt.

Den fastslår, at en række u-lande har haft en økonomisk vækst, der er langt større end den, vi havde i forrige århundrede, da vi udviklede os. Men den fastslår også, at uligheden mellem u-landene gennem de sidste 20 år er blevet større, og at de lande, der i begyndelsen af 1970'erne var de fattigste, er saktet yderligere agterud og er blevet endnu fattigere.

[Kjelgaard]

Indkomstfordelingen i disse lande er blevet endnu mere skæv, end den var for ti år siden. Den absolutte fattigdom er stadig livets barske vilkår for store dele af u-landenes befolkning, og udsigterne for 1980'erne er alt andet end lyse.

Det er de første tre sider i udenrigsministerens redegørelse, og man kunne her fristes til at standse op og spørge: hvad er det hele egentlig værd, hvilken sikkerhedspolitik ligger der heri? Er det overhovedet ulejligheden værd at have et stort offentligt administrationsapparat og pumpe millioner af kroner ud i den store verden, når resultatet er blevet, som det er, når uligheden mellem u-landene er blevet endnu større, og når de fattigste i disse lande er blevet endnu fattigere? Der er noget galt med systemet, og det er ikke mærkeligt, at den svenske professor Myrdal, som jeg vover at omtale trods hr. Ellemann-Jensens bemærkninger om ham, at han er standset op og har gjort status. Det skulle han have gjort for mange år siden, og det skulle Danmark også have gjort. Han siger bl.a. i et interview i Berlingske Tidende søndag den 21. september – jeg citerer:

»Vi ville være lykkeligere, hvis vi kunne tro på, at hjælpen til udviklingslandene hjalp, men vi kan ikke se bort fra kendsgerningerne.«

Det er alvorlig tale af en mand, der gennem et langt liv har arbejdet for at støtte og hjælpe u-landene. Han siger et andet sted i samme interview – jeg citerer:

»Hvordan i alverden skal man politisk begrunde, at vi sender vore skattekroner til en verden, som ikke vil beskatte sine egne rige?«

Og et tredje sted:

»Af og til lover man at gennemføre mere retfærdige love, men korruptionen og overklassens uvilje forhindrer en reel gennemførelse, og vi er for høflige til at stille stærke og præcise krav.«

Manden har jo egentlig ret i disse betragtninger. Lad os da tage kritikken til efterretning. Trods sin høje alder ser han nu tingene tydeligere, end han gjorde før. Hans naive idealisme er gået fløjten. Udenrigsministeren giver ham faktisk ret i de indledende bemærkninger på de første sider. At udenrigsministeren tager afstand igen på siderne 10 og 11, er en anden sag, og at Myrdal samtidig har givet udtryk for, at hjælpen til u-landene

ikke skal mindskes, men tværtimod øges, bare på en realistisk måde, skal også med i billedet.

Den stærke kritik, der har været rejst af både statsrevisorerne og rigsrevisionen, bekræfter sammen med Myrdal, at der ikke bare er noget galt, men meget galt med måden, bistanden ydes på, og det eksempel vedrørende Bangladesh, som udenrigsministeren nævner i redegørelsen og forsøger at bortforklare på sin vis, er desværre ikke enestående. Rigsrevisionens beretning til statsrevisorerne i juni indeholder en lang række andre eksempler: utilstrækkeligt samarbejdsgrundlag, mangelfuld og ukvalificeret projektadministration, utilfredsstillende effekt af dansk bistandsydelse, manglende regnskab og dokumentation osv., for at nævne nogle af overskrifterne.

Jeg nævner ikke disse eksempler for at være skadefro eller noget i den retning: hahaha, hvad sagde vi! Det er nøgterne konstateringer fra revisionens side. Men på den anden side vil jeg heller ikke lægge skjul på, at vi i det konservative folkeparti i mange år har været betænkelige ved mange af de projekter, Danmark har engageret sig i, og den efter vores opfattelse alt for idealistiske måde, regeringen i mange tilfælde har håndteret tingene på. Det har vi markeret gang på gang ved at protestere mod bevillinger til frihedsbevægelser og ved flere gange at stille forslag til en omlægning af dele af bistanden, og det vil vi gøre igen, også selv om regeringen og andre igen vil afvise vore forslag.

Det er tvingende nødvendigt, at de bistandskroner, skattekroner, vi yder, bliver brugt så effektivt som overhovedet muligt. Det har Sverige efterhånden indset, og det er jo ganske interessant at lægge mærke til, at samtidig med, at Myrdal taler om spild af ressourcer, forbereder den svenske regering en rentetilskudsordning for den del af svensk industri, der eksporterer til u-landene. Begrundelsen er ikke bare u-landenes kreditbehov, men også at øge svensk eksport og styrke svensk økonomi. Noget tilsvarende gør sig gældende i Tyskland, Frankrig, Østrig, USA og Japan, ikke bare for u-landenes skyld, men så sandelig også for at styrke de pågældende landes eksport af maskiner og andet produktionsudstyr til u-landene. Hvornår begynder regeringen her i Danmark i højere grad at tage hensyn til dansk industri og

[Kjelgaard]

dansk beskæftigelse, nu hvor også Sverige begynder at lægge den naive idealisme på hylden, eller skal vi fortsat fremme beskæftigelsen i andre lande og arbejdsløsheden herhjemme med vores u-landsbistand?

Ministeren anfører på side 6 noget om øgede samarbejdsmuligheder med de mest udviklede u-lande. Det tror jeg der er muligheder i, men jeg tror ikke, at det kan lade sig gøre udelukkende på kommerciel basis. Jeg tror, der skal et bistandselement med under en eller anden form, og det var ønskeligt, om regeringen snarest tog et initiativ og fremsatte forslag til mere effektive rammer for samarbejdet med disse lande i stedet for den nuværende § 7-ordning, der ikke er særlig anvendelig, og så måske samtidig tog initiativ til at effektivisere de gældende eksportkreditordninger. Det ville der være mening i, og jeg vil gerne spørge ministeren: hvornår kan vi forvente det sker?

U-landene skal hjælpes, det skal der ikke herske tvivl om. Men hjælpen og kontrollen med dem skal effektiviseres. Der må ikke være tvivl om, at hjælpen når de rigtige steder hen.

Hvordan satser vi mere direkte på at forbedre forholdene for de dårligst stillede befolkningsgrupper inden for et lands grænser, som ministeren anfører? Det er en svær opgave. Det lyder rigtigt, men hvordan i alverden bærer vi os ad med at få hjælpen til at havne de rigtige steder? Hvordan udnytter vi bedst den række ressourcer, vi har, i det bilaterale samarbejde, som ministeren også siger noget om i redegørelsen? Skal det sagkyndige udvalg, der skal nedsættes, finde ud af disse ting? Hvem skal for øvrigt sidde i det udvalg? Det kunne være meget interessant at vide. Skal dansk industri repræsenteres? Skal arbejdsmarkedets parter repræsenteres? Hvor lang tid skal udvalget have til sit opklaringsarbejde? Det kunne det være interessant at få svar på, og der kunne selvfølgelig stilles en lang række andre spørgsmål.

Men lad mig slutte med endnu en gang at opfordre regeringen til at sikre, at dansk u-landsbistand bliver så effektiv som overhovedet muligt, og at dansk industri i endnu højere grad kommer med i billedet, for i Danmark producerer vi nemlig ikke våben til u-landene – i modsætning til nogle af de andre lande, jeg har nævnt. De eksporterer også våben til u-landene, så sikkerhedspolitik-

ken og hykleriet har vistnok fået en lidt forkert adresse.

Dansk industri lukrerer ikke på krigsmateriel. Industrirådet har tværtimod for nylig sat en kampagne i gang for at hjælpe os som politikere med at forklare befolkningen om de økonomiske sammenhænge også i forbindelse med u-landsbistand. Det skal de ikke have utak for, for det er så rigtigt, som det er anført i deres annoncer, at kun en større dansk produktion kan give os råd til at hjælpe.

Arentoft (FP):

Udenrigsministeren peger i sin redegørelse på visse forhold i u-landene, hvor der er sket fremskridt, f. eks. forbedring af sundhedsforholdene. Middellevaalderen er øget, der er færre analfabeter, og befolkningstilvæksten er aftagende. Men jeg synes, at ministeren svækker sine egne ord ved samtidig at sige, at disse positive træk ikke nødvendigvis er resultat af udviklingsbistanden. Det er jeg faktisk enig i. For i alle lande er der mennesker af alle afskygninger. Der er både dygtige og mindre dygtige, og der er intelligente og mindre intelligente.

Men selvstændighed giver rank ryg. Er man vænnet til at modtage hjælp og bistand, så bliver man svag. Der kan faktisk blive tale om et direkte afhængighedsforhold.

Jeg har faktisk aldrig forstået – men det er muligt, at udenrigsministeren kan forklare det – hvorledes man i FN er nået frem til dette magiske tal, 0,7 pct. af bruttonationalproduktet, fra i-landene til u-landene i bistandshjælp. Det er jo vedtaget i FN, som nu tæller over 150 lande, og man tilstræber endog at nå op til et andet magisk tal inden for en årrække, nemlig 1 pct. Mon egentlig ret mange havde forestillet sig, at FN nogen sinde skulle – jeg ved ikke, om der i dag er 155 eller 156; man opretter nye nationer hver eneste dag, helt ned til 20.000 indbyggere – nå op på så stort et tal? Man kan f. eks. med det afroasiatiske flertal måske en skønne dag risikere, at man i FN vedtager en resolution, der siger: i-landene skal give 20 pct. af deres bruttonationalprodukt til u-landsbistand. Det virker jo ejendommeligt, at lande som Østlandene, der er nævnt, og Vestsjælland og USA ligger langt tilbage, mens lille Danmark, Sverige, Norge og Holland er nået op

[Arentoft]

på de 0,7 pct. Man kunne næsten fristes til at tro, at vi også på det område lider af et sven-skerkompleks.

Der er tale om økonomisk tilbageslag over hele verden, som ministeren siger, og det rammer både i-landene og u-landene. Når ministeren siger, at vi skal øge vor u-landsbi-stand, er spørgsmålet: hvor længe kan Dan-mark blive ved med at låne og låne i udlan-det for at kunne låne eller give videre? Vi låner f. eks. 800 mill. DM, det svarer til 2,4 mia kr., og det er det, vi giver i u-landsbi-stand. Hvor længe kan det blive ved med at gå? For vi ville da i princippet gerne hjælpe, hvor vi overhovedet kunne. Det vil vi vel også hver for sig, når vi ser nogen i nød. Men vi kan ikke. Vi udgør 1 promille af jor-dens befolkning, så vi kan ikke klare-det he-le, vi kan ikke engang klare vores egne pro-blemer.

En anden ting er, at med statslig, skatte-yderbetalt u-landsbistand bliver store dele af befolkningen helt uengageret. Man skubber sig bare ind under, at det ordner staten, og derfor er der intet engagement. Der er hel-digvis organisationer i dette land, som gør et stort arbejde. Vi kan gå ind for statsstøtte – om jeg så må sige – til u-landsbistand i kata-strofesituationer, for dér kan man ikke nå at lave indsamlinger eller andet af den art. Dér skal der handles hurtigt, og det går frem-skridtspartiet ind for.

Men med hensyn til Gunnar Myrdal og hans udtalelser vil vi ikke, som fru Helle Degn ligesom ville skyde os i skoene, tage Gunnar Myrdal til indtægt, men vi finder det rigtigt, at der bliver peget på disse ting, og at tingene kommer op til debat, for det kan væ-re, at vi er låst fast i gamle dogmer, at sådan skal altså u-landsbistand foregå. Det kunne godt være, der var en hel del, der trængte til revision. Dér har vi da heldigvis vores egen statsrevision, der har været i stand til at pege på adskillige ting, som kunne gøres betydelig bedre.

En af fremskridtspartiets mærkesager er den personlige frihed, også på det økonomi-ske område. I onsdags i spørgetiden svarede udenrigsministeren, at alle skattekroner gik tilbage til skatteborgerne. Ja, ved selektiv fordeling gives en del tilbage, men der er da ingen, der er så naive, at de tror, at hvis man har indbetalt 100 kr. i skat, får man også 100

kr. tilbage; en meget, meget stor del af det bliver bare ædt op af administration.

Ministeren siger også, at der er tale om de elementære behovs strategi, og at formålet ikke er humanitær indsats, men at forøge indkomstdannelsen blandt de fattigste be-folkningsgrupper.

Nu har vi jo misbrugt udtrykket »humani-tær bistand« og har begået visse fejl, som det er blevet erkendt, og som hr. Ellemann-Jen-sen var inde på. Men vi behøver ikke at gå længere end inden for vore egne grænser. Fremskridtspartiets politik går jo netop ud på at forøge indkomstdannelsen, men ikke ved, at vi bevilger hinanden mere og mere i løn, for at vi kan tage mere og mere fra hin-anden i skatter. Vi går ind for, at realind-komsten går op, og det vil vi gøre ved skatte-lettelser. Når det bliver tilfældet, får den en-kelte råd til det, han ikke har i dag, nemlig at give til u-landsbistand, og så kan man bli-ve engageret, for så kan man nemlig give til netop de lande eller de projekter, man er interesseret i, og det er den vej, vi vil.

Å propos de store beløb, der bliver ædt op af administration, må man pege på, at det nok er den multilaterale bistand, hvor der går mest til administration, og da den jo fak-tisk er halvdelen af vores u-landsbistand, er spørgsmålet, om ikke vi skulle lade mere bi-stand gå over til at blive bilateral.

Ministeren citerer et kinesisk ordsprog og siger: Giv en sulten mand en fisk, og du klarer hans problem i dag, lær ham at fiske, og du klarer hans problem resten af livet. Det er vise ord med megen dybde.

Men hvad er der så galt med den danske u-landspolitik? Ja, én forklaring er den, at vi i vor selvglæde tror, at alle mennesker i ver-den lever, tænker og tror som danskere eller skal gøre det; vi vil gerne gøre dem til dan-skere alle sammen. Vi kan her bare tænke på, hvad vi har gjort af fejl inden for vores eget område, på Grønland.

Ministeren siger også, at udviklingsbistand er et samarbejde mellem to selvstændige lan-de. Ja men det er jo det, fremskridtspartiet har sagt adskillige gange i udenrigspolitiske debatter og debatter af denne art, vi har bare brugt et andet udtryk. Vi har brugt det ud-tryk, som Tunesiens præsident, Habib Bour-guiba, lancerede for nogle år siden, nemlig udviklingskontrakter, og ved udviklingskon-trakter forstår man kontrakter mellem ligebe-

[Arentoft]

rettigede parter. Det er det, der er galt; det er, som om man taler om 1. og 2. klasses nationer, og det er det, der skal rettes op på. Hvis et land ønsker noget fra Danmark, kan de komme og spørge, om vi kan tilbyde det, og hvis der er andre steder, de kan indhente tilbud og kan få det billigere, så køber de det selvfølgelig dér, men de skal betale for det, og det skal de gøre i form af råstoffer. U-landene har råstoffer, som vi har behov for. Vi har ingen råstoffer ud over vores arbejdskraft, og det er ganske urimeligt, at vi blot skal forære og forære, i stedet for at vi foretager en byttehandel; det må være den vej, der skal gås.

På samme måde tror vi i Danmark, at forholdene i Sydafrika kan ændres i en håndvending. Vi har i FN stemt for sanktioner imod Sydafrika, men tror ministeren eller andre, at man kan forbedre forholdene for de sorte i Sydafrika ved at isolere landet og dermed forringe indkomstdannelsen, som ministeren for har omtalt som noget af det vigtigste at øge? Ting tager tid, er der et gammelt ord, der siger, og der sker fremskridt hver dag i Sydafrika. Vi havde sidste år besøg af fire parlamentarikere fra Sydafrika og havde et møde med dem her i folketinget, hvor vi netop hørte, hvorledes man f. eks. havde fået klassekvotienten væsentligt ned i de sorte klasser, og at man havde et større program med uddannelse af sorte lærere, så forholdene ville blive forbedret ganske betydeligt i den kommende tid, blot som et enkelt eksempel. Faktisk er spørgsmålet, om ikke Danmark i FN skulle foreslå sanktionerne imod Sydafrika ophævet.

Der er meget at debattere, men først og fremmest må vi ikke låse os fast, men være vågne over for de ting, der kan ændres og forbedres. Jeg tror altså ikke, at den måde, vi giver u-landsbistand på, overhovedet er den rigtige.

Jeg vil overlade resten af min taletid til vores finanspolitiske ordfører, hr. Askjær Jørgensen, der vil se lidt på den økonomiske side af sagen.

Askjær Jørgensen (FP):

Hr. Ellemann-Jensen mente, at regeringen skulle slå i bordet for de store nationer som Frankrig osv. Det vil jeg advare imod. Det var den med musen, der sagde til elefanten: uha, hvor vi gungrer! Jeg mener, at det er en

melodi, Danmark har kørt for meget; Danmark har ikke kræfter til at optræde som musen, der ønsker at gungre sammen med elefanten. Jeg mener derimod, at Danmark skulle sige til resten af verden, at vort bruttonationalprodukt er noget oppustet, noget kunstigt, noget, som ikke hører til i realiteternes verden, og derfor er forholdet det, at når vi giver 0,7 pct. af det, vi kalder vort bruttonationalprodukt, eller som regnes ud til at være vort bruttonationalprodukt, giver det et helt andet billede, hvis vi sammenligner det med andre lande, der ikke har en så vanvittig stor offentlig sektor og dermed stort bruttonationalprodukt; så i relation dertil giver vi alt, alt, alt for meget.

Når hr. Ellemann-Jensen taler om, at et rigt industriland som Danmark skal gøre noget, er det interessant at læse det, der står f.eks. i aktstykke nr. 51, afsendt fra udenrigsministeriet den 7. oktober 1980. Det hedder bl.a. her:

»Nepal havde i slutningen af 1978 en offentlig gæld i udenlandsk valuta svarende til et års eksport af varer i 1978.«

Det er altså en sætning, der er sat ind i aktstykket for ligesom at argumentere for, at når Nepal skylder så meget væk som et helt års eksport, skal det fattige Nepal sandelig have sin gæld eftergivet af det rige Danmark.

Men hvor meget skylder Danmark så bort? 14-15 måneders eksport! Det bliver udenrigsministeren og hr. Ellemann-Jensen nok nødt til at give mig ret i. Vi er altså nået dertil, at når udenrigsministeren argumenterer for, at Danmark skal eftergive det, vi har lånt ud til de såkaldte u-lande, bruger man den slags argumentationer. Det viser, hvor hult det hele er.

Blandt de forskellige aktstykker, vi har liggende i finansudvalget, er noget af det mest groteske naturligvis sagen om køb af en ambassadegrund nede i New Delhi. Jeg beklager meget, at statsministeren rejser rundt og kompromitterer Danmark på den facon, som det er sket. Hvad ligner det, at vi skal tigge om at få lov til at købe en grund, hvorfra vi kan uddele penge til Indien? Det er jo helt, helt utilstodeligt.

Da udenrigsministeren første gang søgte om at få lov til at købe grund dernede til startprojektering, hed det sig: vi skal skynde os at købe, for der er kun én tilbage. Så viste det sig altså, at man ville hellere sælge til

[Askjær Jørgensen]

Saudi-Arabien; så var der pludselig flere grunde at købe. Igen et bevis på, hvor hult det er, hvor lidt hold der er i argumentationerne over for offentligheden og folketingsudvalget med hensyn til, hvad man skal gøre på dette område.

Den serie aktstykker, vi har fået i finansudvalget på det sidste, har et indhold, der gør, at jeg kunne fortælle om dem i 3 timer for at illustrere, hvor hul argumentationen for den danske u-landsbistand er.

Jeg skal slutte med at påpege, hvad der reelt sker, når man f.eks. udbygger vandforsyningen i nogle fattige områder på den anden side af jordkloden. Man påberåber sig, at man vil forbedre levevilkårene for menneskene dér, men hvis man nu f.eks. tænker sig, at man ved at udbygge vandforsyningen i en eller anden fattig indisk landsby redder nogle indiske børn fra at dø, fordi de får sunderre drikkevand osv., hvad vil der så ske? Der vil ske det, at måske 50, 100, 200 eller 500 indiske piger lever og bliver voksne i stedet for at dø af en sygdom som børn, og så har Danmark jo gjort en stor indsats. Men hvad sker der så, når disse indiske piger er 10, 15 eller 17 år gamle? Så er der pludselig ti gange så mange indiske børn, der skal have føden. Og magter lille Danmark så det, uanset om vi gungrer aldrig så meget sammen med elefanterne? Nej, det gør vi jo ikke. Derfor må man prøve at tænke langt. Hvis det, vi gør, i bedste fald i enkelte tilfælde virkelig skulle virke efter det, man påberåber sig er hensigten, nemlig at hjælpe u-landene, så er resultatet måske nok, at man redder i første omgang, men så skaber man tifold større nød efterfølgende.

(Kort bemærkning).

Ellemann-Jensen (V):

Hr. Askjær Jørgensens beskedenhed er klædelig og sædvanligvis velbegrundet, men når hr. Askjær Jørgensen prøver at trække billedet frem af musen, der gungrer sammen med elefanten, i spørgsmålet om, hvorvidt vi kan slå i bordet over for andre, skal jeg henvende hr. Askjær Jørgensens opmærksomhed på, at vi dér i nogle sammenhænge ikke er at ligne med en mus. Jeg nævnte FNs udviklingsprogram, UNDP, hvor Danmark er det land, der absolut yder det største beløb; vi dækker en tiendedel af budgettet. Hvis vi dér

vil slå i bordet og sige: vi vil have rimeligere fordelinger af de ordrer, der går derfra, rimeligere fordeling i forhold til, hvad man yder af bidrag, så er vi absolut ikke nogen mus, der gungrer sammen med en elefant. Så på det punkt behøver hr. Askjær Jørgensen ikke at være så beskeden.

Derfor kan jeg ikke dy mig for at sige, at når både hr. Arentoft og hr. Askjær Jørgensen trækker Danmarks økonomiske problemer frem som en undskyldning for, at vi ikke skulle have råd til at yde bistand andre steder, er det en ynkelig argumentation, der kun kan understøtte de sørgelige kræfter i socialdemokratiet, som kvier sig ved at gøre noget effektivt ved vores egne problemer. Det minder om, at den rige mand, der har et lille overforbrug, siger: nu har jeg ikke længere råd til at hjælpe den fattige mand, der bor i den anden ende af dalen, for på grund af mit overforbrug har jeg anstrengt min økonomi. Det er et helt urimeligt billede, når man fremstiller det sådan, at vi låner i udlandet til at give videre til udlandet. Det er jo ikke øremærkede penge, vi låner i udlandet. Når vi låner i udlandet, er det, fordi vi – et af verdens rigeste samfund – tillader os selv et hjemligt forbrug, der er større, end vores produktion tillader. Det kan man aldeles ikke bruge som undskyldning for, at vi skulle afstå fra at give bistand til den fattige verden, en bistand, som vi skal give både af moralske grunde og, som jeg var inde på i mit indlæg, af rent egoistiske grunde.

(Kort bemærkning).

Flyggaard (DR):

Hr. Askjær Jørgensens bemærkning om gælden i Nepal er et typisk eksempel på, at statistik nok somme tider kan bruges, men også kan misbruges. Der er ingen tvivl om, at byrden for et fattigt land er langt større end byrden for et rigt land som Danmark.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg skal opgive at rette op på hr. Ellemann-Jensens begrebsverden. Det er selvfølgelig hr. Ellemann-Jensens ret at føle sig som en elefant i forhold til Frankrig. Grunden til, at det går så skidt i Danmark, er måske netop, at nogle danske politikere føler, at Dan-

[Askjær Jørgensen]

mark er et så stort og voldsomt land. Det er trist, når det kniber så hårdt med at forestille sig begreberne. Men jeg synes stadig væk, at Danmark er lille i forhold til f.eks. Frankrig, også når det gælder økonomiske kræfter.

Hanne Engberg (SF):

Forholdet mellem i-lande og u-lande er jo i den senere tid igen blevet meget aktuelt. Det skyldes for det første, at kløften mellem i- og u-lande trods to FN-tiår med intense bestræbelser for at forbedre u-landenes situation er fordoblet på disse tyve år. Flere mennesker sulter, arbejdsløsheden er forøget, den industrielle udvikling går alt for langsomt, landbrugsudviklingen giver stadig mindre selvforsyning, sundheds- og boligforholdene er katastrofale, og ødelæggelsen af miljø og udtømmingen af ressourcer forstærkes.

For det andet skyldes interessen, at sammenhængen mellem den stadig stigende oprustning og u-landenes muligheder for vækst er blevet iøjnefaldende også for i-landene.

For det tredje kritiseres den officielle u-landsbistand fra i-landene, ikke alene af u-landene selv nu på internationale konferencer, men også af i-landsautoriteter – vi kan nævne Brandtrapporten, Myrdals udtalelser, som er blevet citeret her i dag, og den danske rigsrevisions bemærkninger.

Kritikken kommer sådan set ikke bag på dem, der i de sidste to tiår har fulgt den økonomiske og politiske udvikling i i- og u-lande. Den falder helt i tråd med den kritik, der har lydt fra socialistisk side, men som aldrig er blevet taget særlig alvorligt. At kritikken slår igennem nu, skyldes den internationale økonomiske krise, der også truer de rige lændes egne udviklingsmuligheder.

Den traditionelle udviklingsfilosofi har troet, at vækst i i-lande og overførsel af en vis kapital og teknologi til u-lande ville løse problemerne. Derfor foreslår man nu i i-lande en form for politik, som man kalder recycling-politik – man »cykler« på den måde, at olielandene skal investere deres store kapital i u-landene, og at i-landene skal bidrage med avanceret teknologi, og så mener man, at væksten vil fortsætte igen til alles gavn. Men denne filosofi hviler jo præcis på de gamle vækstpræmisser, og ulighederne vil derfor selvfølgelig stadig vokse.

Brandtrapporten leverer en tilbunds gående analyse af disse skævheder. Den omfatter alle relevante problemer såsom sultproblemer, oprustning, handelsskævheder, energi-problemer, de multinationale selskabers ødelæggelse af u-landenes egne muligheder for vækst og i-landenes magtdominans i internationale økonomiske organisationer som Valutafonden, Verdensbanken og GATT-toldorganisationen.

Men hvor analysen er klar og konsekvent, er løsningsforslagene, som også den socialdemokratiske regering i Danmark har tilsluttet sig, traditionelle og forsigtige. Brandtkommissionen vover nemlig ikke at røre ved de tilgrundliggende politiske mekanismer, der er årsag til fejludviklingen. Dens vigtigste løsningsforslag er energi- og forsyningsaftaler med olielandene; en storstilet Marshallplan skal overføre teknologi og penge til u-landene, en art socialdemokratisk krisepolitik skal hæve u-landene op til et sådant niveau, at de kan få en større vækst efter i-landenes mønster og samtidig blive bedre markeder for vores eksport. Men det er jo netop dette system, der forstærker kløfterne.

Rappørtten lægger megen vægt på at fremhæve interessefællesskab og gensidig afhængighed mellem Syd og Nord. Og det er da også rigtigt ud fra et teoretisk-økonomisk synspunkt, hvis målet er at inddrage hele verden under det kapitalistiske udviklingssystem. Den taler ikke om de meget alvorlige interessemodsatninger, der også er mellem i- og u-lande, i i-landene selv og i u-landene selv; det skal jeg vende tilbage til.

Myrdal på den anden side synes ganske at have opgivet at ændre de ulige magtforhold. Han foreslår i total afmagt katastrofehjælp, dvs. fødevarebistand til de sultende masser, så at mundene dog kan lukkes på dem et stykke tid. Nu kan vi forstå, at nogle borgerlige herinde ikke engang ønsker dette, men ønsker, at de hellere skal dø i tide, så de dog ikke skal dø i en ung alder.

Brandtrapportens reformforslag udgør utvivlsomt et fremskridt i forhold til situationen nu. De kan gennemføres som delreformer, og det ville være virkelighedsflugt at modsætte sig disse bestræbelser. Det vil SF da heller ikke gøre, men vi ønsker samtidig at gøre opmærksom på, at de langtfra er nok. I bedste fald udsætter de problemernes løsning; de tager ikke fat på årsagerne.

[Hanne Engberg]

Myrdals kritik af den vestlige u-landsbistand ser vi som en fremragende provokation til at nyvurdere situationen. Hans katastrofehjælp giver en endnu mere stakket frist end Brandtrapportens forslag, bortset fra at den er grundlæggende umoralsk, da den benægter i-landenes økonomiske og politiske medansvar for udviklingen i verden.

Rigs- og statsrevisionens kritik af den danske u-landsbistand er for så vidt berettiget, og den kommer ikke bag på os. Den fastholder den officielle danske målsætning – og det er godt – at nå de fattigste i u-landene, og den påpeger, at den danske u-landsbistand i et antal tilfælde ikke er nået frem, som den skulle. Nu er det jo kun nogle projekter, der bliver gennemgået, og man kunne spørge, om alle de andre da er i orden, for bortset fra, at vi også synes, det er noget ude af proportion, er det vel heller ikke rigsrevisionens opgave at komme med politiske bemærkninger, som man gør i slutningen af rapporten, hvor man påstår, at hjælpen ikke har gavn. I øvrigt er der jo problemer ikke alene med projekterne, men også med lånene, som slet ikke omtales; det kommer jeg tilbage til.

Men når udenrigsministeren siger, at samarbejdet udføres mellem to selvstændige stater, og at man derved bedst sikrer, at bistanden indpasses i udviklingsplanerne, må man da spørge: hvis udviklingsplanerne ikke gavner de fattige, hvordan kan vi da støtte disse planer?

Desuden siges det, at hjælpen ikke ydes til regeringer, men til landenes befolkninger, og bortset fra at det selvfølgelig er selvmodsige først at fremhæve regeringerne og dernæst befolkningerne fremfor regeringerne, må man kunne fastholde regeringen på, at det netop er to regeringer, der indleder samarbejdet. Det vil sige, at den danske regerings krav om, at hjælpen også skal nå frem og sikre en social udvikling i landet, må tages mere alvorligt. Det vil jeg sige noget mere om, men først lidt mere om de større perspektiver i forholdet mellem i- og u-lande, hvor Danmark også har en rolle at spille.

Som bekendt sluttede den nylig afholdte ekstraordinære FN-generalforsamling om forholdet mellem i- og u-lande uden ret mange resultater. Der vedtoges dog en foreløbig strategi, som Danmark også tilsluttede sig. Hvis vi tager den alvorligt – og det kunne vi

jo passende gøre – er der allerede dér nogle punkter, vi kunne gå i gang med nu, af et langt videre perspektiv end spørgsmålet om bistandshjælpens størrelse.

For det første: hvis vi skal opfylde strategien, som vi har sagt at vi gerne vil, skal der være helt andre handelsbetingelser med hensyn til u-landene. De fastsatte vækstsmål for u-landene og ikke mindst for deres industriproduktion, nemlig 25 pct. af verdens industri i året 2000, fordrer en kraftig stigning i u-landenes eksport og import. Det er kort sagt handelen, der vejer langt tungest i forholdet mellem i- og u-lande. Danmarks u-landsimport er på ca. 8 mia kr. og vor bistand på ca. 1½ mia kr. De rige landes told på u-landsprodukter er gennemsnitligt den dobbelte af, hvad den er på andre i-landes produkter.

Det er bl. a. vort medlemskab af EF, der fastholder denne protektionisme. Forarbejdede varer fra u-lande har svært ved at komme ind, og alle varer, der konkurrerer med EFs egen overproduktion af landbrugsvarer, holdes ude.

Vi må derfor, hvis vi vil tage dette punkt alvorligt i EF, så længe vi er der, modarbejde disse tendenser og kræve, at EF lukker flere u-landsprodukter ind, ikke bare de råstoffer, vi har brug for, men også varer i forarbejdet form, og vi må ændre landbrugsstøtteordningerne, så u-landene også får mulighed for at eksportere landbrugsvarer til os. På egen hånd kunne vi samtidig omlægge de statslige køb til u-landsprodukter, hvor det var muligt; en sådan omlægning ville virkelig gavne u-landene. Men dette vil for det andet kræve, at vi får en ændret industristruktur i Danmark. For at ikke danske arbejdere skal blive arbejdsløse i endnu højere grad, end de er i forvejen, må det sikres, at investeringerne føres derhen, hvor ikke alene u-landene gavnes, men hvor også vi har arbejde for vore egne arbejdere, det vil sige, at vi passende kunne investere mere med statslig styring i produktioner inden for energi, genbrug, offentlig trafik og byfornyelse, hvilket også vil gavne u-landene ved, at vi bruger mindre af den dyre olie, og ved, at vi oparbejder en teknologi, som også kan eksporteres til u-lande: lavteknologi for højteknologi. Man kunne passende i den sammenhæng oprette en fond, som kunne støtte investeringer af denne art til gavn for både u-lande og i-lande.

[Hanne Engberg]

Det tredje krav til os er, at vi støtter indre ændringer i u-landene, at vi styrker deres bestræbelser for større uafhængighed og selvforsyning ved ikke at pålægge dem køb i i-lande, bl. a. gennem vores bundne lån, og ved at kræve nationalt og internationalt, at støtte til u-lande følges op med sociale reformer, sådan at de fattige inddrages i langt højere grad i udviklingsprojekterne. Her spiller vores projektbistand og vores lån ind. Projekter, der gavner de svage – kvinder og børn f. eks. – findes der i massevis af forslag om; kvindekonferencen f. eks. gav et helt katalog af dem, som danskerne umiddelbart kunne tage fat på.

Det fjerde væsentlige krav fra u-landene til os er, at vi nedrufter. 70 pct. af oprustningen foregår i i-lande; det kommer vi ikke uden om. Nedrustning er en af forudsætningerne for de andre omlægninger; enorme ressourcer kunne frigøres.

For det femte skal vi selvfølgelig øge vores bistand til u-landene. Vi er stolte af vores 0,7 pct. af bruttonationalproduktet, men vi skærer 100 mill. væk de næste år uden sikkerhed for at nå den ene procent i 1985, som vi har stillet os som mål. Det kan vi ikke være bekendt. Vi var vattede i FN, da vi ikke ville afgive særerklæring om dette. De store EF-lande holdt os på plads.

Der eksisterede engang et samarbejde mellem ligesindede lande, først og fremmest de nordiske lande og Holland. Efter min mening har dette samarbejde taget alvorlig skade ved vores EF-medlemskab. Tidligere var vi offensive i vores u-landspolitik, nu følger vi med som det halvtynde øl.

SF støtter de integrerede projekter, der inddrager de fattige i udviklingen. De nye tiltag i denne retning, som f. eks. Noakhali-projektet i Bangladesh, er en god udvikling, og vanskelighederne ved at gennemføre dem skal ikke afholde os fra at fortsætte, dog med skærpede krav til de bangalske myndigheder om ændringer af de eksisterende sociale og politiske strukturer, som rigsrevisionen påpeger. Forbered projekterne bedre, kritiser dem bedre og giv dem bedre tid! Sker der ikke ændringer, som følger projekterne op efter større pres, må Danmark på et eller andet tidspunkt overveje at trække sig ud, som Sverige har gjort, men der er efter min mening så meget godt i det projekt, og der er så enorme fattigdomsproblemer i Bangladesh, at

det vil være forhastet at lave en kovending nu.

Vi har fået den statslige bistand i projektform, men vi ønsker også at støtte de private organisationer såsom Mellemfolkeligt Samvirke, Folkekirkens Nødhjælp og Svalerne; i mange tilfælde kan de vise større resultater med hensyn til at nå de fattige befolkningslag.

I denne forbindelse, hvor jeg taler om projekter og om lån i den danske u-landsbistand, vil jeg gerne fremhæve, at vi har skrevet et brev til statsministeren om at slette lånet på de 30,5 mill. kr. til Bolivias militærregime. Vi mener, at dette lån bør inddrages, efter det diktatur, der igen er indført i Bolivia. Vi har ikke fået direkte svar fra statsministeren, men håber, vi får det. Vi har imidlertid kunnet læse udenrigsministerens svar i nogle blade gående ud på, at man ikke har tænkt sig at gøre det, fordi man ikke inddrager statslån, der er givet, men det er jo ikke sandt, for vi har inddraget lån til Afghanistan af politiske grunde, og vi kunne passende gøre det samme i dette tilfælde.

Interessemødsætningerne mellem i- og u-lande er større end interessesammenfaldene. U-landenes krav om større indflydelse i de internationale økonomiske magtorganer, Valutafonden, Verdensbanken og GATT, bør vi støtte. Der foregår en magtkamp om udviklingens art, og Danmark støtter alt i alt i-landenes vækstinteresser trods al tale om u-landshjælp. Før vi erkender disse interesse-mødsætninger og stiller os på de fattiges side, har vi ikke de store muligheder for at tilrettelægge en voksende u-landsbistand, som for alvor gavner u-landenes økonomiske og politiske uafhængighed og fører til reelle forbedringer for det store befolkningsflertal i u-landene.

Til slut vil jeg sige, at vi hilser udenrigsministerens tanke om at nedsætte et sagkyndigt udvalg til kulegravning af u-landsproblemerne velkommen. Vi mangler egentlig bistandsforskning i Danmark. Danida evaluerer i alt for ringe grad sine egne projekter – offentligheden ser i hvert fald ikke disse analyser – og rigsrevisionens kritik bør ikke stå alene, ligesom det må være klart, at et nyt udvalg må være uafhængigt af Danida.

I øvrigt har Danida alt for dårlige betingelser. Et selvstændigt udviklingsministerium med egen stab burde indgå i udenrigsministe-

[Hanne Engberg]

rens nytænkning, og jeg vil gerne spørge, om sådanne tanker skulle indgå i udenrigsministerens nytænkning.

Til sidst skal jeg påpege, at Dansk Ungdoms Fællesråd har konkretiseret kravene til et u-landsudvalg; de står trykt i FN-orientering nr. 4 for dette år. Dette forslag til kommissorium vil SF meget gerne støtte.

Mit sidste spørgsmål til udenrigsministeren skal være, om udenrigsministeren har tænkt sig at følge dette forslag, og især, om punkt 5, en analyse af konsekvenserne for Danmark af en gennemførelse af den nye økonomiske verdensorden, bliver taget med i udvalgets arbejde. Her kommer nemlig spørgsmålene om den internationale arbejdsdeling og den danske erhvervsstruktur ind som et vigtigt punkt. Det er punkter, som jeg har gjort en del ud af at omtale, fordi de er overordnede og grundlæggende vigtige forhold mellem i- og u-lande, og de politiske alternativer, som følger af en sådan analyse, er også et punkt på denne dagsorden. Vil udenrigsministeren støtte, at disse undersøgelser bliver foretaget og offentliggjort?

Stinus (RV):

Jeg vil gerne takke udenrigsministeren for redegørelsen. Det er vigtigt, at vi får lejlighed til at diskutere samarbejdet med udviklingslandene eller Nord-Syd-problematikken, for det er jo den, det drejer sig om. Det radikale venstre finder det rigtigt, at principperne for vor udviklingsbistand løbende underkastes en vurdering. Nu har vi fået en debat først og fremmest på baggrund af noget negativt: Gunnar Myrdals kritik af den vestlige verdens bistand og rigsrevisionens og statsrevisorernes kritik af nogle danske u-landsprojekter. De kredse, som i forvejen var negativt indstillet over for bistanden, har fået nye argumenter; både Gunnar Myrdals kritik og revisorernes bemærkninger vil blive brugt og misbrugt.

Det radikale venstre tilslutter sig udenrigsministerens klare afstandtagen fra Gunnar Myrdals udtalelser og understreger ligesom udenrigsministeren, at rigsrevisionens og statsrevisorernes kritik drejer sig om nogle konkrete projekter. Langt vigtigere end både Gunnar Myrdals kritik og revisionsbemærkningerne er da også den debat, som løbende finder sted uden for folketinget, først og

fremmest i en række organisationer, som interesserer sig for disse spørgsmål. Denne debat, som har fundet sted i årevis, er også kritisk, men på en måde, der er positiv og konstruktiv over for udviklingslandenes synspunkter og interesser.

Som et positivt udgangspunkt for debatten i dag bør nævnes Brandrapporten, »NORD/SYD: en overlevelsplan«. Udenrigsministeren sagde i sin redegørelse, at hvert land kan gøre en indsats her og nu for i praksis at vise sin solidaritet med den tredje verden. I slutningen af redegørelsen understregede udenrigsministeren endnu en gang dette ved at sige, at Danmark fortsat må være i forreste linje, når det i praksis gælder om at vise international solidaritet.

Det radikale venstre kan helt og fuldt tilslutte sig dette synspunkt, og netop af den grund må vi skarpt tage afstand fra regeringens planer om i den næste femårsplan at gå ud fra en bistand på 0,7 pct. af bruttonationalproduktet i perioden 1981-1985. Herved annullerer regeringen den automatisk indbyggede stigning i u-landsmidlerne på 7,8 pct. om året og erstatter den med en regulering opad, der svarer til den beregnede stigning i det danske bruttonationalprodukt. Denne ændring vil betyde, at der bliver 1 mia kr. mindre til verdens fattige nationer alene i perioden 1982-1984. Dette vil ikke kunne accepteres af det radikale venstre.

Udenrigsministeren sagde i sin redegørelse direkte: »Udsigterne for 1980erne er alt andet end lyse for udviklingslandene som helhed.« Og videre sagde ministeren, at det almindelige økonomiske tilbageslag rammer u-landenes svage økonomier endnu hårdere end vores del af verden.

Udenrigsministeren understreger altså selv i sin redegørelse behovet for øget bistand til udviklingslandene. Men regeringen fjerner samtidig den hidtidige stigningstakt med en henvisning til, at vi selv har alvorlige problemer at slås med.

Det radikale venstre underkender ikke, at disse problemer er alvorlige, men vi vil gerne gøre Brandrapportens ord til vore, den rapport, hvis hovedsynspunkter regeringen ifølge udenrigsministeren giver sin støtte til.

Willy Brandt skriver i forordet til rapporten:

»Mange mennesker, både i og uden for politiske kredse, vil måske synes, at dette er

[Stinus]

det dårligst tænkelige tidspunkt til at fremme forslag om radikale reformer. Hvordan skulle industrialiserede lande, besat af deres egne alvorlige problemer, kunne forventes at træffe dristige og vidtrækkende foranstaltninger til at forstærke samarbejdet med den tredje verden? Ikke desto mindre tror vi, at det præcis er i en kriseperiode som den nuværende, at dristige initiativer skal tages til at løse verdensproblemerne.«

Udviklingslandene, landene i den tredje verden, taler om en ny økonomisk verdensorden. Det gør vi i den rige verden også, men er vi parate til at opfylde udviklingslandenes ønsker? Er vi parate til de dristige initiativer, som omtales i Brandtrapporten? Den danske dristighed synes at vise sig ved en nedskæring af stigningstakten i u-landshjælpen.

Udenrigsministeren var i sin redegørelse pessimistisk med hensyn til mulighederne for at opnå skelsættende resultater inden for udviklingssamarbejdet på områder som handelspolitik, valutapolitik, betalingsbalanceproblemer osv. Men det er jo netop det, en ny økonomisk verdensorden drejer sig om. Desværre deler vi udenrigsministerens pessimisme.

På FN's ekstraordinære generalforsamling i år nåede man frem til, hvad der må kaldes et dårligt kompromis om en ny udviklingsstrategi for det kommende tredje udviklingsår. For udviklingslandene er kompromiset dårligt, fordi det ikke i tilstrækkelig grad forpligter de rige lande med hensyn til at medvirke til reformer i det internationale økonomiske system til fordel for u-landene. Og for vores del af verden er kompromiset ikke tilfredsstillende, fordi det ikke i tilstrækkelig grad forpligter u-landene med hensyn til deres ansvar for, at udviklingen kommer alle befolkningsgrupper til gode.

Det radikale venstre fulgte med tilfredshed udenrigsministerens bestræbelser under den ekstraordinære generalforsamling for at påvirke vore EF-partnere til at være mere positive over for udviklingslandenes ønsker, og vi beklager, at udenrigsministerens anstrengelser ikke førte til et bedre resultat.

Det må i denne sammenhæng være relevant at spørge, om vi i det hele taget kan fortsætte det snævre samarbejde med de øvrige EF-lande, Holland undtaget, på dette område. Er vore interesser over for udvik-

lingslandene de samme som Englands, Frankrigs, Vesttysklands, som ser ud til at falde sammen med USAs? Efter forløbet af den ekstraordinære generalforsamling er det radikale venstre overbevist om, at svaret må være nej.

Lad os bruge de muligheder, vi har inden for EF, til at presse udviklingen den rigtige vej, som udenrigsministeren sagde i sin redegørelse. Men hvis EF-landene sammen med USA går en helt anden vej, må vi gå vore egne veje sammen med Holland og ikke-EF-lande, først og fremmest de øvrige nordiske lande, som vil det samme som vi.

Det centrale spørgsmål i Nord-Syd-dialogen, som skal føre til en ny økonomisk verdensorden, drejer sig om verdens økonomiske og valutariske systemer, som domineres af den vestlige verden og af de multinationale selskaber, om det internationale handelsmønster, om de globale produktions- og forbrugsstrukturer, som også domineres af den vestlige verden, og om vestens teknologimonopol. Alt dette kan ikke ændres pludseligt, men, som Willy Brandt udtrykker det: dristige initiativer skal tages.

Det radikale venstre glæder sig over udenrigsministerens initiativ til nedsættelse af et sagkyndigt udvalg til at gennemgå principperne for den danske bistand til udviklingslandene med henblik på at klarlægge, hvordan vi mest hensigtsmæssigt kan bidrage til den tredje verdens udvikling. Vi synes, det er en god idé, og vi synes endnu bedre om den, hvis udenrigsministeren ved udarbejdelsen af et kommissorium for et sådant sagkyndigt udvalg vil lade sig inspirere af det forslag, der er udarbejdet af den såkaldte NØV-koalition, som tæller en række u-landsinteresse-rede organisationer. Kommissoriet skulle bl.a. omfatte en analyse af konsekvenserne for Danmark af en gennemførelse af en ny økonomisk verdensorden og en analyse af u-landspolitikken set i relation til den øvrige udenrigspolitik.

Det radikale venstre vil desuden foreslå, at det nye udvalg får til opgave at følge de danskstøttede projekter efter disses aflevering til eller overtagelse af udviklingslandene selv. Hvordan går det med projekterne? Føres de videre efter hensigten, eller går de i stå, eller bliver de til noget helt andet end det tilsigtede?

[Stinus]

Brandrapporten kunne være et godt udgangspunkt for et sådant udvalgsarbejde. Udenrigsministeren har ved flere lejligheder, men mærkeligt nok ikke i den redegørelse, vi debatterer i dag, fremhævet sammenhængen mellem u-landsbistand og sikkerhedspolitik. I julinummeret af »ny politik« slutter udenrigsministeren således en artikel med følgende:

»Jeg finder det nyttigt, at Brandrapporten peger på sammenhængen mellem forsvarsudgifter og udgifter til udviklingsbistand. Begge udgiftskategorier har en sikkerhedspolitisk baggrund, og vores indsats på disse områder må ses i sammenhæng.«

Jeg er glad for, at den socialdemokratiske ordfører i dag har understreget dette synspunkt, for når vi sammen skal få den danske befolkning til at forstå og acceptere, at der ikke må skæres i stigningstakten i udviklingslandene, tror jeg, det er vigtigt, at dette argument også bruges.

I Brandrapporten gives nogle eksempler til illustration af, hvad verden bruger på henholdsvis oprustning og udvikling. Verdens militære udgifter for bare en halv dag vil være tilstrækkelige til at finansiere et WHO-program til udryddelse af malaria; for det beløb, en moderne kampvogn koster, kunne der skaffes klasseværelser til 30.000 børn.

Disse klasseværelser ville naturligvis være overflødige, hvis hr. Askjær Jørgensen fik sin vilje, for så skulle vi jo blot lade u-landsbørnene dø af sult og sygdom. Jeg vil gerne spørge hr. Arentoft, om dette virkelig er fremskridtspartiets politik.

Med Willy Brandts egne ord: »Mon nogen kunne få sig selv til at kalde noget »en ny økonomisk verdensorden«, hvis dette ikke omfattede meget væsentlige skridt i retning af nedrustning?«

Det radikale venstre kan give tilslutning til en række af de synspunkter, der udtales i udenrigsministerens redegørelse. Udviklingsbistanden bør fortsat koncentreres om de fattige udviklingslande. Den direkte indsats for at forbedre indkomst- og leveforhold for de dårligere stillede befolkningsgrupper må fortsættes og intensiveres parallelt med indsatsen for en økonomisk vækst i mere traditionel forstand.

Vi mener som udenrigsministeren, at der også i fremtiden skal være en nogenlunde ligelig fordeling mellem den bilaterale og

den multilaterale bistand, men jeg vil gerne i den forbindelse understrege det radikale venstres betænkelighed ved de stadig større beløb, der kanaliseres til u-landene gennem EF. Dette kan ikke undgå at reducere den del af bistanden, som kanaliseres gennem FN-organisationerne, et forhold, som det radikale venstre stærkt beklager.

Vi beklager også, at der i de senere år er overført store beløb fra egentlige udviklingsformål til modtagelse af flygtninge her i landet. Det radikale venstre går absolut ind for modtagelse af flygtninge, men vi finder ikke, at midlerne hertil skal tages fra u-landsbistanden.

Også fordelingen af den bilaterale bistand på gaver og lån er efter det radikale venstres opfattelse rigtig. I udenrigsministerens redegørelse hedder det, at gavebistanden stiller meget store krav til Danmarks egen administrative kapacitet, dvs. til Danidas administration. Jeg trækker dette frem, fordi Danida jo er blevet kritiseret af rigsrevisionen og statsrevisorerne, en kritik, som er blevet gjort endnu stærkere i visse dele af pressen. Jeg vil gerne citere, at rigsrevisionen i sine afsluttende bemærkninger påpeger »... nødvendigheden af, at Danidas administration i kvantitativ og kvalitativ henseende tilpasses de stigende krav, der opstår i takt med den betydelige stigning i ressourcer, der årligt stilles til rådighed for bistandsopgaverne.«

Sagt på en anden måde: der er for få i Danida til at administrere bistandsbevillingerne.

Jeg vil bede udenrigsministeren bekræfte, at Danidas administrationsprocent – ansatte i forhold til de midler, der administreres – er en af de laveste for vestlige bistandsorganer. I takt med stigningen i u-landsbistanden, som det radikale venstre glæder sig over, er der i Danida blevet forholdsvis færre mennesker til at administrere stadig flere millioner. Det skal ikke overses, når der kritiseres, og jeg vil gerne spørge udenrigsministeren, hvordan han har tænkt sig at følge rigsrevisionens bemærkninger op om en tilpasning af Danidas administration til de stigende krav.

Jeg skal ikke her gå ind på kritikken af de konkrete projekter; jeg noterer mig, at udenrigsministeren erkender, at der har været fejl og mangler, men det radikale venstre mener også, at de fleste projekter trods vanskelighe-

[Stinus]

derne gennemføres i overensstemmelse med planerne.

Det er i den forbindelse vigtigt at slå fast, at bilateral u-landsbistand foregår i et samarbejde mellem to selvstændige lande. Vi kan ikke diktere betingelser, men vi kan, som ministeren udtrykker det, søge at opstille realistiske forudsætninger i projektaftalerne.

Når det drejer sig om statslånene, må vi i højere grad end hidtil sikre os, at lånene ydes til formål, der virkelig ønskes af udviklingslandene og ikke blot er udarbejdet af dygtige – undertiden for dygtige – danske virksomheder.

Udenrigsministeren var i slutningen af sin redegørelse inde på betydningen af, at den offentlige debat om u-landsbistanden føres på den rigtige baggrund. Mange organisationer har gennem årene givet deres vægtige bidrag til denne debat i form af publikationer, seminarer osv. Den øjeblikkelige debat tyder på, at dette oplysningsarbejde må intensiveres. Det planlagte sagkyndige udvalg vil kunne medvirke hertil.

Jeg vil slutte mit indlæg med endnu et citat fra Brandtrapporten:

»Hvis vi oprigtigt ønsker at fremme international forståelse, skal vi ikke undvige alvorlig meningsudveksling ... Vor ambition er at sætte almindelige mennesker i stand til tydeligere at se den nøje sammenhæng mellem deres eget arbejde og daglige tilværelse og de betingelser, hvorunder mennesker i andre dele af verden lever ... Og vi er overbeviste om undervisningens store rolle; større kendskab til internationale forhold, især forholdet mellem Nord og Syd, vil modvirke snæversyn og skabe større forståelse for andre nationers og vore fælles problemer.«

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Nu er det hr. Stinus, der gungrer lidt voldsomt. Hr. Stinus antyder, at vi bare vil lade børnene ligge og dø i u-landene. Det skal forstås på samme måde som, at hr. Stinus påberåber sig, at han er i stand til at sikre, at Danmark forhindrer, at der dør millioner af børn i de fattige lande. Ja men uanset om det er 2, 4 eller 6 mia kr., hvordan skal det så hjælpe noget som helst blandt de 3-4 milliarder mennesker, der lever i den fattige verden? Det er dråber, ja, det er mindre end

dråber. Hr. Stinus kan intet udrette. Det er urimeligt, at hr. Stinus står her og gungrer så voldsomt og påberåber sig, at det radikale venstre vil sikre, at ingen dør af sult, men at fremskridtspartiet derimod vil lade alle dø af sult. Det har overhovedet intet med realiteternes verden at gøre.

Jeg synes, det er fint, at hr. Stinus på det radikale venstres vegne siger, at der skal 1 mia kr. mere af sted, end regeringen ønsker. Det er fint i relation til, at regeringens økonomiminister nu siger, at når man ikke kan få lov til at stjæle pensionskassernes penge og overføre dem til andre, så kan landmændene sandelig ingenting få. Jeg tror, at husmændene i Vestjylland har god forståelse for, at hr. Stinus vil sende 1 mia kr. til Indien, men at husmændene i Vestjylland ingenting må få!

(Kort bemærkning).

Stinus (RV):

Jeg citerede, hvad hr. Askjær Jørgensen sagde i sit første indlæg, og hr. Askjær Jørgensen har her gentaget dette. Jeg kan kun konstatere, at dette er et yderligere argument for, at vi bør intensivere og øge bistanden til udviklingslandene.

Erhard Jakobsen (CD):

Indledningsvis vil jeg lige tage op, at EF fra forskellige taleres side er blevet inddraget i denne debat. Det er sket på en ganske urimelig måde, idet man fuldstændig har undladt at omtale, at EF har været noget af det mest effektive, der overhovedet er præsteret. EF har opnået, hvad ingen andre i verden har opnået, nemlig at skaffe et tillidsfuldt samarbejde med 60 lande. Det har ingen andre lande opnået, heller ikke Danmark. Men jeg går ud fra, at udenrigsministeren, som jo blev valgt til EF-Parlamentet med et drønenstemmetal i sin tid, vil føle sig forpligtet til at imødegå de urigtige angreb, der i dag er fremsat på EF. Jeg gør det bare som en, der også har lidt med det at gøre.

Dernæst vil jeg gerne begynde med baggrunden for hele vores diskussion om u-landshjælp. Hvorfor gør vi det egentlig? For mig er der slet ingen tvivl om, hvorfor vi gør det: det skyldes almindelige menneskelige hensyn. Vi kan ikke holde ud at tænke på, at vi lever, som vi nu gør, og at andre menne-

[Erhard Jakobsen]

sker lever så usselt, at vi næsten ikke kan holde ud at tænke på det. Det er det, der er grunden. Må vi blive fri for alle de andre spekulationer, hvor nogle vil bruge u-landene til at få verden lavet om, sådan at det bliver i deres egen retning, og hvor andre vil nedruste vort land; de kan jo ikke nedruste Sovjet, for dér har de ingen indflydelse, men de vil nedruste de vestlige lande, og det opnår de ved at skubbe u-landene foran sig, som om de problemer havde noget med hinanden at gøre. Vi har råd til at opruste og har derudover råd til at yde kæmpebeløb til u-landene.

Jeg ved godt, at der er en hel del mennesker, der også ønsker støtte til u-landene ud fra et eller andet skyldkompleks. Må jeg bekende mig som en af dem, der ikke har den fjerneste skyldfølelse over for u-landene, ikke den allerfjerneste, ikke engang på den hvide races vegne. Jeg kan ikke godkende den naive betragtning, der føres frem, at det er de vestlige lande, der har ført u-landene ud i alle de problemer, de er i; det passer jo overhovedet ikke. Hvilke andre problemer havde de ikke haft, hvis de altså overhovedet havde overlevet, om ikke den hvide race havde gjort det, den har? All right, det kunne have været gjort på andre måder, det ved da alle vi, der er her i dag. Vore forfædre var slavehandlere, det var bl. a. dem, der skabte Amerikas negerproblemer, for det var dem, der stjal slaverne i Afrika, hjulpet af afrikanernes egne stammehøvdinge, og bragte dem til USA, og så skaffede vi dem det problem ved siden af mange andre. Men det kan vi da ikke gå rundt og føle os skyldige over.

Jeg skal bare minde om, at det ikke kun er hvide, der har slagtet sorte ned. Der var én, der hed Den sorte Napoleon, og det er såmænd ikke så mange år siden – det var i begyndelsen af forrige århundrede. Den sorte Napoleon slagtede i løbet af 20 år 1 million sorte i Afrika – hvor mange kvinder ved man ikke, for de blev ikke talt dengang – men i hvert fald 1 million mænd blev slagtet af en af de sorte selv, så det behøvede man altså ikke at have de hvide til.

Jeg afviser al den snak om de hvides skyld og alt det dér; det er ikke baggrunden. Baggrunden er alene, at vi siger: vi kan ikke holde ud at leve i en verden, hvor vi kan tillade os alle disse ting, samtidig med at der er mennesker, der dør af sult. Netop det med sulten er det, der for mig er kernen i det he-

le. Det er utåleligt, at man år efter år kan fastslå, at uanset hvad vi gør, stiger det antal mennesker, der dør af sult. Det er sandelig et godt resultat at opnå af alle vore teknikere og skolelærere og alt, hvad vi har sendt ud i landene; det eneste, der kommer ud af det, er, at flere og flere dør af sult!

Det er glædeligt, at Myrdal har fået læst den udgave af Folketingstidende, hvori står det, jeg for et par år siden sagde, nemlig: Del Danmarks u-landshjælp op i tre portioner, skriv »mad« på den ene og »mad« på den anden og »mad« på den tredje! Jeg kan glæde mig over, at det er en af svensk socialismes største teoretikere, den mand, der vel nok er far til det meste af den udenrigspolitik, Palme har ført, at det er den mand, der siger det her, og i hvert fald skal der mere end en Thorkil Kristensen til at vælte ham af pinden; det kan man vist roligt sige.

Mens udenrigsministeren var ude at rejse, formentlig betalt af den danske og den israelske stat – jeg siger det, fordi udenrigsministeren plejer at sige det om mig på møder, hvor jeg ikke er til stede – havde jeg lejlighed til at se en svensk TV-diskussion, hvor hr. Myrdal klarede sig ganske strålende. Der var nemlig ikke én af de tilstedeværende eksperter, der ville imødegå det, som Myrdal sagde. Det var nok en idé at studere lidt nærmere, hvad det egentlig er, han siger, i stedet for at nævne, at Thorkil Kristensen også er uenig med ham. Nu er oven i købet også hr. Ellemann-Jensen – det bliver jo endnu værre – minsandten uenig med ham. Ja, så er det klart, at Myrdal er slået helt ud.

Men all right, så slå Myrdal ud! Hans argumentation kan man bare ikke slå ud, for den er rigtig. Hr. Myrdal har fuldstændig ret i, at det eneste, man har opnået ved alt det, man har skabt, er nærmest at forøge problemerne derude. Det ved vi udmærket både her og i EF; dér må man heller ikke sige det, men det er på tide, at det bliver sagt.

Så kan man jo citere et gammel kinisk ordsprog – det er nu nok ikke gammelt, det stammer nok fra Mao, for det gør næsten alt, hvad der kommer derovrefra; det er nok fra kulturrevolutionen, og den er jo død, så vidt jeg ved, så skal vi ikke lade det dø også? Nu må jeg have lov til at sige »vrøvl«, for det er ikke om noget, et af vore medlemmer sagde; han citerede noget kinesisk, og det er noget vrøvl. Det kan være meget godt at lære folk

[Erhard Jakobsen]

at fiske, men med hvad? Det, man har gjort, er jo ikke, at man har lært nogle folk at fiske, for det kunne de nok i forvejen, nej, man har sendt dem dyrere og dyrere redskaber, som fungerede fortræffeligt, så længe der var teknikere til at passe dem, men som var en bunke skrot den dag, hvor disse teknikere rejste væk, for modtagerne forstod overheadet ikke at bruge tingene. Det er ikke på den måde, man skal lære folk at fiske.

Men det er klart, at hver eneste diktator rundt omkring i Afrika og Asien er lykkelig for at få så mange maskiner osv. som muligt, så han kan prale af, hvor stort hans land nu er blevet, og hvor meget det er gået frem. Men det er jo ikke andet end pral alt sammen, det bringer ikke de folk videre. Tænk, at man dog ikke kunne få den idé at lære folk at bruge en lidt bedre plov end den, de stædigt bliver ved med at bruge, og som deres jord måske oven i købet er bedst tjent med at de bruger. Men hvad med at prøve at skaffe dem en lidt bedre plov i stedet for at skaffe dem en traktor, som kun kan bruges, så længe der er udenlandske teknikere til stede til at reparere den?

Men vi går jo endnu videre i vores inkonsekvente behandling af alt det dér. Vi begynder at bygge industri op i disse lande. Vi støtter dem med at lave en industri, men for hver industrivirksomhed, vi laver, som fremstiller skotøj og tekstil, bliver der ti tusinde eller tyve tusinde flere arbejdsløse i Vesteuropa. Det kan England tale med om, det kan Tyskland tale med om, og det kan Frankrig tale med om. Det er altså det, vi gør. Vi øger nøden blandt nogle af de dårligst stillede i vore egne lande, for det er de folk, der er beskæftiget i de industrier, ved at skaffe beskæftigelse i de andre lande, alt imens de ikke producerer de fødevarer, som de skal have, men i stigende omfang dør af sult.

Man må virkelig undskylde de af os, der bare prøver at tænke almindeligt og ikke er bundet af hele denne halvt religiøse, halvt moralske u-landsopfattelse, at vi siger: hvad er det dog, man gør? Vil man dog ikke indse, at Myrdal har fuldstændig ret; lad os begynde forfra; giv kortene på en ny måde, og giv de mennesker noget at spise. Og Danmark skulle, med alle de produktionsmuligheder vi har, være de første til at pege på den udvej. Det er jo her, vi kunne gøre noget. Det er her, vi kan forøge en produktion, der virkelig

kan redde menneskeliv derude. Hvilke konsekvenser det så får på lang sigt, kan man tage op næsteften. Men det primære må dog være at redde livet for de mennesker, som man ellers nøgternt kan konstatere i stigende omfang vil dø år for år i tiden fremefter.

Nu må jeg skynde mig på dette sted at få sagt, at ministeren skal være fuldstændig klar over, at centrum-demokraternes støtte vil blive givet til ethvert forslag, regeringen måtte komme med om at forøge u-landshjælpen. Selv om vi vil stemme imod forskellige bevillinger til oprørsbevægelser osv., vil vi for hovedbeløbet stemme for ethvert beløb, som regeringen vil foreslå. Vi er oven i købet parat til at foreslå en momsforhøjelse på 1 pct. eller 1½ pct. for dermed at skaffe 1½ eller 2 mia kr. til at yde mere i u-landshjælp. Vi ønsker ingen nedskæring, vi ønsker gerne en forøgelse. Men vi synes, det er tåbeligt, hvis man blot bruger pengene til at finansiere nye oprørsbevægelser, der kan skabe endnu mere uro og slå systemer i stykker, som, hvor dårlige de end var, så dog i hvert fald var bedre til at administrere end dem, man har fået bagefter.

Må jeg her lige minde om en af de ting, man slet ikke nævner, når man kritiserer Myrdal, nemlig hans kritik af korrupsionen. Det er ikke nævnt i ministerens bemærkninger. Vil man virkelig ikke vedgå, at korrupsionen rundt omkring i disse lande er den største trussel imod en u-landshjælp, der virkelig batter noget? Hvorfor bliver det ikke omtalt? Er det for fornærmende for de hersers værdighed nede i disse lande? For det er jo noget, der interesserer dem mere end sulten. Flere af disse diktatorspirer taler jo mere om værdigheden end om sulten i deres egne lande. De taler om deres stolthed osv. – Gud ved, hvad de skulle have den i, for deres præstationer svarer ikke til nogen som helst form for stolthed, men de taler mere om deres værdighed og deres stolthed osv., end de taler om den sult, der eksisterer i deres lande, og som bliver værre år for år, som disse diktatorer har misregeret landene dernede.

Og så én ting til. Jeg mener, vi opfører os tåbeligt, når vi gør vesteuropæiske arbejdsarbejdsløse: for at gøre det muligt for disse lande at have en industri med underbetalt arbejdskraft, med en løn, der er så latterlig, at vi ikke ville drømme om at betale folk så lidt, skaffer vi varer til Europa, der gør euro-

[Erhard Jakobsen]

pæriske arbejdere arbejdsløse. Det betegner jeg som tåbeligt.

Men det er lige så tåbeligt, når u-landene på den anden side står i EF og besværges om, at vi må sørge for investering, men – nota bene, folk på venstrefløjen – de vil skam ikke have statspenge. Nej, staterne skal ikke komme og investere, for det er alt for farligt; det giver indgreb. De vil have private penge, de vil have private virksomheder til at investere. De skal komme og investere, og det skal regeringen opfordre dem til. Men når vi så spagfærdigt siger: så var det måske en idé med nogle internationale retsregler, sådan at de virksomheder, der investerer, var sikker på, at de kan beholde deres penge, så afviser de det harmdirrende som indblanding i deres interne forhold, det vil de ikke finde sig i. Dermed har de selv skåret den gren væk, som den private virksomhed skulle sidde på, for hvem i alverden vil vove at investere fem flade øre, hvis man ikke er sikker på ikke at blive dømt som forbryder på et senere tidspunkt, fordi man har fulgt de ganske almindelige spilleregler?

Å propos disse spilleregler: centrum-demokraterne vil ikke lægge navn til ét eneste forslag om en ny verdensorden. Hvis verdensordenen blev sådan, som nogle af disse diktatorer ønsker, blev der ikke nogen u-landshjælp, for der blev ikke noget som helst at give af. Naturligvis kan man skaffe orden i deres forstand ved at gøre os lige så fattige, som de selv er, og det er jo en smuk form for solidaritet, men betingelsen for, at vi kan hjælpe dem, er ikke, at vi nedsætter vores vækst og forringer vore ressourcer osv., det er derimod, at vi forøger vores vækst og kan give endnu mere. Derfor vil jeg i hvert fald afvise al den snak om en ny verdensorden. Der skal ikke nogen ny verdensorden til, og navnlig vil jeg sige – og det skal være mit sidste ord i den forbindelse – skal der laves en ny verdensorden, er det os, der bestemmer, om den skal laves. Vi skal ikke have gode ideer fra de folk, der ikke har været i stand til at regere deres egne lande ordentligt i alle de år, hvor diktatorerne har siddet. Det skal ikke være dem, der fortæller os, hvordan en ny verdensorden skal være.

Men vi skal ikke komme og diktere dem; vi skal ikke komme nedladende og give fattighjælp, som ministeren er så venlig at nævne, det er der slet ikke tale om. Der er tale

om at hjælpe folk, som sulter, og det er ikke fattighjælp, det er almindelig menneskelig pligt at gøre den slags. Vi skal ikke komme nedladende og give dem milde gaver, men vi skal sandelig heller ikke komme med hatten i hånden og spørge, om det passer de damer og herrer i de lande at være med til at gennemføre planer, som vi ud fra vore forudsætninger må sige er de rigtige.

Stadig væk vil jeg sige: hvis udenrigsministeren, hvis regeringen på noget tidspunkt vil fremsætte forslag om en væsentligt forhøjet u-landshjælp, kan man regne med centrumdemokraternes stemme til et sådant forslag.

(Kort bemærkning).

Ellemann-Jensen (V):

Det er altid en oplevelse at høre og se hr. Erhard Jakobsen som det uoplyste bagstrævs talsmand, men det er nu lidt ærgerligt, når folkettinget har ofret temmelig mange penge på at sende en række medlemmer af udenrigsudvalget ud at se på, hvordan udviklingsbistanden foregår – herunder en repræsentant for hr. Erhard Jakobsens parti – at vi så skal høre den gang sludder om, hvordan man tilrettelægger dansk u-landsbistand. Helt konkret var der en påstand om, at vi ville lære u-landene at fiske – hvor hr. Erhard Jakobsen ironiserede over, hvad vistnok Konfutse havde sagt – og leverer moderne udstyr, der står tilbage som skrotbunker. Det, vi har set med egne øjne – vi, der var derude, også repræsentanten for hr. Erhard Jakobsens parti – var, at de skrotbunker, der lå derude, var resterne af, hvad der var givet fra det fredselkende russiske folk til det fredselkende bangalske folk. Vi er for længst kommet ud over det, hr. Erhard Jakobsen prøver at beskrive her som normen. Vi prøver at fungere på folks egne præmisser rundt omkring.

Det var også sjovt at høre, at hr. Erhard Jakobsen føler sig skyldfri. Jeg må måske minde om, hvad Ibsen lader Peer Gynt sige:

»Det sviar til de skyldfri, sa'e Fanden«.

(Kort bemærkning).

Bolvig (RV):

Gennem snart en lang række år har talrige danske i samarbejde med en lang række u-lande arbejdet på at forbedre landbrugets

[Bølvig]

forhold, så det giver mere afkast. Man har lavet skovplantninger til gavn for de enkelte lande, man har bygget cattle dips i samarbejde med indbyggere rundt omkring i landsbyer i Afrika, man har lavet kunstvandingsprojekter, man har ofret sine bedste år i et glimrende og udbytterigt samarbejde med en mængde mennesker i Asien og Afrika. Og så skal disse folk, som har slidt og slæbt under vanskelige forhold, fra denne talerstol høre så grove angreb som dem, der nu er rettet mod dem.

Dumhed er også en Guds gave, men hr. Erhard Jakobsen misbruger denne gave, når han kan rette disse angreb på en lang række danske medarbejdere. Det eneste, vi har skabt, sagde hr. Erhard Jakobsen, er øgede problemer. Det er takken til de mange danske, som har lavet et gedigent og godt arbejde gennem mange, mange år, som har været med til at give en lang række mennesker – om end for få – en chance i tilværelsen.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Næst efter at påtale udtrykket »sludder«, der normalt ikke må bruges af nogen taler om andre taleres indlæg her – ellers kunne jeg føle mig stærkt fristet nu – skal jeg sige, at jeg ikke et eneste øjeblik har kritiseret, at danske u-landsmedarbejdere har udført de ordrer, der er givet dem. Det vil altid være sådan, at det er de chefter, der udsteder ordrerne, og det er den regering, der tilrettelægger politikken, der bærer det fulde ansvar. Det troede jeg ethvert medlem af dette ting vidste. Det er gang på gang fremhævet.

Hvad jeg har angrebet, er det, som Myrdal har angrebet, og han har vist også været derude, tror jeg nok. Jeg tror, han har været et par steder også, måske endda flere steder og flere gange end hr. Ellemann-Jensen. Jeg ved godt, at hr. Ellemann-Jensen var i glimrende selskab, det er jeg fuldstændig klar over; jeg har på nærmeste hold kunnet følge det.

Men det var vist næsten lige så lang tid, som jeg var i Sydafrika, og hvad man ikke kan nå på så kort tid, det har jeg fået alt at vide om gennem den sidste tid. Jeg tror ikke, at det, hr. Ellemann-Jensen og andre så på en rejse i en lille bitte del af vort u-landsområde, kan være et argument, der er nok til at bevise, at Myrdal fuldstændig har uret, for

hr. Ellemann-Jensen har selv været derude og set. Det er vist ikke et argument, der tæller mere, end at Thorkil Kristensen også er uenig i den forbindelse.

Jeg har da den største respekt, ikke mindst for de mange frivillige, der er taget ud, men det er netop for deres skyld, jeg siger disse ting, for at de ikke skal blive ved på samme måde.

Det er ikke mig, der gør det op, for jeg har ikke prøvet at give det ud for, at jeg har været de steder. Det har jeg lært nok om at man ikke skal. Man kan meget bedre udtale sig, når man ikke har været et sted. Det har jeg set mange eksempler på i den sidste tid. Det er folk, der har været derude, der siger det, og tallene ligger der. Og så har jeg altså hørt et par stykker udtale sig i EF. Af deres udtalelser fremgår, at de ikke er nået videre nu, end de var for 10 år siden, 20 år siden, 30 år siden. Mens jeg fuldt ud kunne forstå Myrdal og andre idealister, der i sin tid startede ud fra disse forudsætninger, så forstår jeg ikke, at man ikke vil lytte til den mand, der var ivrigst af dem alle, og som nu vender om.

All right, jeg skal ikke bede ministeren om en udtalelse om en ændring, for den kommer af sig selv. Akkurat ligesom jeg ikke skal støtte talen om at ophæve sanktioner mod Sydafrika. Det behøver vi ikke, det kommer af sig selv udefra. Og så 10 år efter de andre skal Danmark nok komme daskende bagefter, som vi har for vane i dette land.

Fjerde næstformand (Ebba Strange):

Jeg minder om, at korte bemærkninger skal holdes inden for 2 minutter.

(Kort bemærkning).

Kjelgaard KF):

Det er altid spændende og interessant at høre hr. Erhard Jakobsen tale her fra tingets talerstol. Jeg synes, det var meget interessant at lægge mærke til den markante forskel, der var i udenrigsministerens redegørelse og så i et af regeringsstøttepartierne redegørelse for u-landsbistanden. Den uforbeholdne tilslutning til Myrdalrapporten, f.eks. fra hr. Erhard Jakobsens side, er det tegn på en ny linje i dansk u-landspolitik? Jeg minder om hr. Erhard Jakobsens nære tilknytning til regeringen. Det kunne være meget interes-

[Kjelgaard]

sant at vide lidt om det. Er der tegn på en ny politik i det hele taget?

Det, der egentlig kalder mig herop, var det, hr. Erhard Jakobsen sagde om en momsforhøjelse. Han ville meget gerne lægge ryg til en momsforhøjelse på 1 eller 1½ pct., under forudsætning af, at provenuet ville blive brugt til en forøgelse af u-landsbistanden på centrum-demokraternes betingelser. I samme åndedrag sagde hr. Erhard Jakobsen, at vi opfører os tåbeligt, når vi gør vore egne arbejdere arbejdsløse her i Vesteuropa. Jeg vil bare gerne bede hr. Erhard Jakobsen forklare, hvordan han kan gennemføre en momsforhøjelse uden at skabe arbejdsløshed.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Det sidste skal jeg meget gerne gøre ved anden anledning, men det er vist ikke det, der var på dagsordenen i dag, hvordan en momsforhøjelse virker.

Jeg må bare beklage, at hr. Keld Andersen slutter op i rækken af de folketingsmænd, vi efterhånden har fået herinde, som tror

Fjerde næstformand (Ebba Strange):

Det var hr. Kjelgaard.

Erhard Jakobsen (CD):

... hr. Kjelgaard. Ja. Hr. Keld Andersen er en anden af mine kære venner. Hr. Kjelgaard slutter nu op i rækken af de folketingsmænd, der tror, at Danmarks politiske historie er begyndt den dag, hvor de blev medlem af tinget. Hvis hr. Kjelgaard havde læst blot et par enkelte af de ting, jeg siden centrum-demokraternes start har sagt her i tinget om u-landshjælp, ville han vide, at det er præcis det samme, som jeg har sagt nu. Så der er altså ikke tale om nogen som helst ny politik.

Med hensyn til den politik, der er tale om internt, ved hr. Kjelgaard sikkert trods sin korte tid her i tinget, at regeringen gerne må lave verden om, men ikke før 1. januar 1982. Det er betingelsen for samarbejdet med centrum-demokraterne.

(Kort bemærkning).

Kjelgaard (KF):

Det skal blive meget kort. Det, jeg egentlig gerne ville have spurgt hr. Erhard Jakobsen

om, oven på det indlæg, vi hørte, er: har centrum-demokraterne nogen indflydelse på den danske u-landspolitik, eller har centrum-demokraterne ikke?

Steen Folke (VS):

Desværre løb hr. Erhard Jakobsens talestrøm fra ham midtvejs, lige da han begyndte at belære os om den hvide races gode gerninger i Afrika. Jeg ser spændt frem til fortsættelsen.

Danmarks og de højt udviklede kapitalistiske landes u-landshjælp bidrager til at opretholde en økonomisk verdensorden, hvor u-landene fungerer som leverandører af råvarer til i-landene og som aftagere af i-landenes industrivarer, teknologi og kapital. Det har hr. Erhard Jakobsen i det mindste forstået. Dette være også sagt til hr. Bolvig, som karakteriserede hr. Erhard Jakobsens evner.

De multinationale selskaber, inklusive de danske ØK, A. P. Møller, F. L. Smidth m.fl., dominerer verdenshandelen og profiterer både af den og af de investeringer, de foretager i u-landene. Hr. Erhard Jakobsen gik ind for en hvilken som helst forhøjelse af u-landshjælpen, som regeringen kunne tænke sig at komme med, samtidig med at han gik kategorisk imod enhver ændring af den verdensorden, som disse selskaber profiterer af.

Gennem handel og investeringer er u-landene i årtier blevet drænet for en væsentlig del af deres ressourcer og økonomiske overskud. At de multinationale selskaber samtidig har fået en magtposition i u-landene, gør naturligvis ikke sagen bedre.

U-landshjælpen må ses som en hjælp til udvikling i u-landene, der først og fremmest er i overklassens og i de udenlandske selskabers interesse. En betydelig del af hjælpen går til støtte af de i forvejen bedst stillede. En betydelig del af hjælpen går til udbygning af en infrastruktur, som er en forudsætning for profitable private investeringer. Hjælpen virker altid som en støtte til de siddende regeringer, og de fleste af dem fortjente snarere at blive styrtet. Hjælpen øger altid u-landenes økonomiske og politiske afhængighed af giverlandene, og en række u-lande er bundløst forgældede.

Selv om den danske u-landshjælp på forskellige måder administreres mere progressivt end visse andre kapitalistiske landes u-landshjælp, indgår den dog i det samme mønster

[Steen Folke]

og har samme hovedformål: at opretholde og videreudvikle forbindelserne mellem u-lande og i-lande inden for rammerne af det kapitalistiske verdenssystem. Derudover har den danske u-landshjælp den funktion på forskellig måde at støtte det danske erhvervsliv.

Den kritik, som Gunnar Myrdal har fremsat, og som forskellige andre har været inde på, vil jeg også godt give et ord med på vejen. Myrdal sagde bl.a. – her refereret fra Berlingske Tidende den 21. september 1980:

»Se på Brasilien, som ofte fremholdes som eksempel. Der tjener den intellektuelle elite mere end i Danmark og i Sverige, men hvad hjælper det den fattige? Vi lukker øjnene, fordi det jo netop er den elite, vi skal gøre big business med.«

Myrdals svar på sin egen kritik var som bekendt, at u-landshjælpen skulle opgives, og at man i stedet for skulle koncentrere sig om katastrofehjælp og international fattighjælp.

Jeg er helt enig med dem – heriblandt altså udenrigsministeren – som har taget klart afstand fra Myrdals konklusion. Hans kritik rammer noget væsentligt, blot lider den af den svaghed, at den slår alle u-lande over én kam. Denne svaghed har den i øvrigt tilføjes med udenrigsministerens redegørelse, som er til debat her i dag. I virkeligheden er u-landene vidt forskellige både med hensyn til størrelse, ressourcer, historie, politisk system og mange andre forhold.

I forbindelse med diskussion om u-landshjælpen er ikke mindst spørgsmålet om politisk system afgørende. I de fleste u-lande er der en større eller mindre overklasse, der sidder på den politiske magt, og langt de fleste steder bruges denne magt til at varetage først og fremmest overlklassens egne interesser. Blandt hovedmodtagerne af dansk u-landshjælp gælder det mest udpræget i Bangladesh, men også i forskelligt omfang i Indien og Kenya. Også i Tanzania – det fjerde af de danske hovedmodtagerlande – er der uligheder. Også her er der embedsmænd og andre, der har og misbruger privilegier, men i modsætning til de øvrige lande, jeg har nævnt, gøres der her hæderlige anstrængelser for, at udviklingsbestræbelserne – både landets egne og de, der finansieres gennem bistand – skal komme den brede befolkning til gode. Det lykkes langtfra altid, og også i Tanzania kan der rettes kritik mod gennemførelsen af konkrete projekter. Det gør rigs-

revisionen da også, men kritikken er af en helt anden karakter end kritikken af projekterne i f.eks. Bangladesh. I rigsrevisionens eget resumé hedder det:

»For Tanzanias vedkommende har projektaktiviteterne i almindelighed været genstand for væsentlige forsinkelser, der primært må henføres til de alvorlige økonomiske problemer i landet.«

I deres kritik af det bådebygningsprojekt i Bangladesh, som er det eneste, udenrigsministeren omtaler i sin redegørelse, går rigsrevisionen i modsætning til udenrigsministeren ned under den blankpolerede overflade. Man henviser bl.a. til en undersøgelsesrapport fra 1979, som Danida selv har taget initiativ til, men som åbenbart ikke foranlediger udenrigsministeren til at gå lidt i dybden med problemerne. Om denne rapport hedder det ellers med rigsrevisionens ord:

»Rapporten konstaterer, at projektet ingen realistiske forudsætninger har for at tilgodese de fattige fiskere under det nuværende system..... Det konkluderes, at betingelserne alene kan tilvejebringes gennem en ændring af eksisterende sociale, politiske og økonomiske strukturer.«

I et land som Bangladesh er det uhyre vanskeligt for ikke at sige umuligt at undgå, at den udenlandske bistand bliver kanaliseret på en sådan måde, at den gavner de i forvejen bedst stillede. Hvad hjælper det, at Bangladesh er blandt Jordens allerfattigste lande, og at 9 ud af 10 bangalere er ludfattige, hvis det er den tiende, der får glæde af hjælpen?.

Hertil kommer et andet afgørende problem, nemlig at bistanden ikke kan undgå at bidrage til at stive det siddende regime af. Herom siger udenrigsministeren:

»Jeg vil gerne understrege, at udviklingsbistanden gives til landet og dets befolkning som helhed og ikke til støtte for denne eller hin regering.«

Men vores udenrigsminister er naturligvis ikke så naiv, at han selv tror på det. I hvert fald er Bangladesh et ualmindelig klart eksempel på, at den udenlandske hjælp faktisk gives til støtte for denne eller hin regering. I Bangladesh finansieres mere end 80 pct. af udviklingsprogrammerne med udenlandsk bistand. Ikke mindst den amerikanskdominerede verdensbank med Robert McNamara i spidsen har æren for, at der er etableret et »Hjælp Bangladesh«-konsortium af vestlige

[Steen Folke]

lande. At disse lande har set en økonomisk og politisk interesse i at støtte det regime, der sidder ved magten, er der ingen tvivl om.

Jeg vil også vove den påstand, at præsident Rahman næppe var forblevet ved magten – han kom jo til magten ved et kup – hvis ikke det havde været for denne massive vestlige bistand. Også den danske bistand er altså med til at holde et styre ved magten, der først og fremmest meler sin egen – og det vil sige overklassens – kage.

Udenrigsministeren hævder, at det faktisk er den brede befolknings tarv, der ligger ham på sinde, og siger:

»Det må derfor fortsat være bistandens nyttevirkning for u-landene og deres brede befolkning, der er afgørende for, om en indsats fortsættes eller indstilles.«

Hvis udenrigsministeren tog sin egen målestok alvorligt, måtte der ske en radikal omlægning af den danske u-landshjælp. Det gælder ikke blot en række projekter, der måtte afvikles, fordi de især gavner de i forvejen bedst stillede. Det gælder i høj grad de 25 pct. af den danske u-landshjælp, der har form af statslån, bundet til indkøb af mere eller mindre avanceret udstyr i Danmark. Også disse leverancer er som regel til gavn for overklassen foruden, selvfølgelig, de danske firmaer, der profiterer af dem.

Men hertil kommer, at man i bestræbelserne på at undersøge, hvad der gavner den brede befolkning, også må vurdere, om bistanden er med til at holde et regime ved magten, som faktisk undertrykker den brede befolkning. Selv om den danske bistand i et sådant land skulle nå ud til den del af befolkningen, der har størst behov herfor – og det er der sandt for dyden ikke mange eksempler på – så må bistanden vurderes i dens politiske sammenhæng. Hvis bistanden er med til at understøtte et undertrykkende regime, bør den hellere kanaliseres til et andet land. Det er jo et hovedprincip for den officielle danske bistand, at den gives efter aftale fra regering til regering, så man kan ikke krybe uden om denne problemstilling. Jeg er også overbevist om, at den danske regering ikke kunne drømme om at give bistand via f.eks. det sydafrikanske apartheidregime, selv om denne bistand skulle blive kanaliseret ud til nogle af de sorte, som kunne have god brug for den. Regeringen vil gerne foregive, at u-landshjælp er noget upo-

litisk noget, men rent faktisk bliver der taget politiske hensyn ved u-landshjælpens tilrettelæggelse – foruden økonomiske hensyn til dansk erhvervslivs interesser.

Hvis dansk u-landshjælp skal leve op til sin officielle målsætning om at bidrage til social fremgang og politisk uafhængighed og – med udenrigsministerens ord – nyttevirkning for den brede befolkning, må u-landshjælpen lægges radikalt om. Først og fremmest må der satses på nogle hovedmodtagerlande, hvor der er rimelig udsigt til, at hjælpen faktisk bliver til nytte for den brede befolkning. Jeg tænker på lande som Zimbabwe, Angola, Mozambique, Vietnam, Cuba, Nicaragua. Ikke lande, som efter min eller mit partis opfattelse er socialistiske, heller ikke lande, hvis udviklingsstrategier er hævet over kritik, men lande med et progressivt styre, der faktisk arbejder for at varetage den brede befolknings interesser. Jeg er i og for sig enig med ministeren i, at det må være modtagerlandene selv, der må prioritere udnyttelsen af bistanden. Men så er landevalget også fuldstændig afgørende.

I øvrigt vil jeg godt nævne, at VS, som det er fremført mange gange, mener, at den mest perspektivrige form for u-landshjælp er den, der gives til befrielsesbevægelser, der kæmper for de undertrykkes sag. Her kommer man med garanti ud til de rigtige. Men det er jo kun nogle smuler, der kastes af under den officielle u-landshjælp til dette formål, omkring 1 pct. af den samlede u-landshjælp. Dette beløb burde mangedobles. Det har VS foreslået ved flere lejligheder, men er desværre blevet nedstemt, bl.a. af regeringen og socialdemokratiet.

Til gengæld er vi modstandere af de statslån, der altså udfylder ca. 25 pct. af den samlede bistandsramme, og som jo som hovedregel er bundet til indkøb af dansk kapitaludstyr. Erhvervslivet og ikke mindst Industrirådet presser hårdt på for at bevare og helst udbygge denne andel, og det kan man godt forstå set ud fra deres interesser, men det er en dårlig form for u-landshjælp. Det er reelt camoufleret erhvervsstøtte. Jeg mener nok, man kan finde eksempler herfra, som hører til blandt det, som hr. Ellemann-Jensen omtalte. Han sagde, at der havde endnu ikke været den helt store skandale på dette område. Jeg ved ikke rigtig, hvad han mener om Atlasprojektet i Sudan. Jeg mener i hvert

[Steen Folke]

fald, det var en passende stor skandale, som netop hænger sammen med disse statslån og den måde, de administreres på.

VS vil fremsætte en række forskellige forslag til ændring af u-landshjælpen også på dette område, nemlig en fjernelse af de bestemmelser i loven og dens administration, som primært sigter på at støtte dansk erhvervsliv, det vil sige afbinding af statslåne, nedlæggelse af Industrialiseringsfonden, den såkaldte kaffefond, afskaffelse af investeringsgarantier og eksportgarantier, slut med projekter, som først og fremmest har karakter af eksportfremstød. Det er nogle af de ændringer, der også burde vedtages i forbindelse med en omlægning af dansk u-landshjælp.

I øvrigt vil jeg da godt bemærke og kritisere, at regeringen nu som sit udgangspunkt, som det hedder, går ind for en fastfrysning af u-landshjælpens størrelse på 0,7 pct. af bruttonationalproduktet i de næste 5 år. VS vil gerne gå ind for en væsentlig større u-landshjælp – også større end den ene procent, som stadig er det officielle mål – men det skal vel at mærke kædes sammen med en radikal omlægning, der sikrer, at hjælpen virkelig kommer til at gavne den brede befolkning i u-landene.

Nok så afgørende er det at få gjort op med hele det imperialistiske verdenssystem, som har skabt, og som år for år forøger, forværrer, u-landenes problemer, men det er jo ikke det, debatten i dag har drejet sig om, og det bliver nok heller ikke det, som ministerens sagkyndige udvalg kommer til at beskæftige sig med. Også jeg vil gerne vide, hvad det er for sagkyndige, der skal kulegrave u-landshjælpen. Også sagkyndige har politiske anskuelser, og udvalgets sammensætning bliver selvsagt afgørende for, hvad der kommer ud af den sag. Men hvis der skal gøres noget reelt ved problemerne, skal der graves anderledes dybt end i udenrigsministerens redegørelse.

Inge Krogh (KrF):

Fra kristeligt folkepartis side vil vi gerne sige tak for udenrigsministerens initiativ til denne redegørelsesdebat. Det er et meget vigtigt problem at tage fat på. Der er meget, kristeligt folkeparti er glad for i udenrigs-

nisterens oplæg, men også noget, vi er utilfredse med.

Vi må beklage meget stærkt, at bistanden for 5 års perioden 1981–85 synes at være fastfrosset til 0,7 pct. af bruttonationalproduktet. Der er dog i udenrigsministerens udtalelser en lille mulighed for eller måske et løfte om, at man hvert år vil se på spørgsmålet, så man kan bevæge sig op imod den ene procent af bruttonationalproduktet. Vi vil forsøge at holde udenrigsministeren fast på denne antydning af et løfte. Kristeligt folkeparti vil ønske, at der årligt kan blive en stigning af bistanden på 0,03 pct. af nationalproduktet.

Det er intet værd at give væk, når man selv skal låne, siges der. Det er da også meget beklageligt, at vores levestandard og vores økonomi er sådan, at vi er nødt til at låne i udlandet, som vi gør, men vi låner dog også til andre ting end u-landsbistand – og ting, som er mindre nødvendige.

Vi har mange problemer herhjemme, store problemer, men hvis man ser problemerne i udviklingslandene, blegner vores problemer ganske. Når man ser byer i Indien, f. eks. Calcutta, hvor man ser masser af familier, der lever hele deres liv på gaden, forstår man ikke, hvordan de i det hele taget kan holde det ud. Man tænker: hvorfor gør de ikke oprør? Man undrer sig over, at der ikke er skænderier eller spektakler, men på forespørgsel siger de, der kender det, at det er der ikke energi til på grund af sult. En diplomat i Dacca i Bangladesh sagde til mig:

»I dette land har jeg aldrig set et barn lege. Livet er fra første begyndelse alvor for dem, og det gælder blot om at kunne bevare livet, opretholde det.«

Vi må ligesom udenrigsministeren beklage, at der ikke er kommet mere gang i Nord-Syd-dialogen i FN, end der er. Kristeligt folkeparti mener, at det er særdeles vigtigt, at disse forhandlinger virkelig kommer i gang, så der bliver taget initiativer som f. eks. regulerede priser for u-landenes råstoffer. Det vil medføre, at vi må nedsætte vores levestandard, men det må anses for at være nødvendigt under hensyn til u-landene, til retfærdigheden i verden, og for at man i det hele taget kan eksistere såvel i Nord som i Syd på længere sigt.

Som jeg hørte en udsending fra Bangladesh sige ved Parlamentarisk Unions møde i

[Inge Krogh]

Østberlin: »Det er uholdbart, at enkelte velhavende lande svømmer rundt som øer på fattigdommens hav.«

Kristeligt folkeparti må gå skarpt mod den udtalelse, der også er blevet drøftet her flere gange, fra Gunnar Myrdal om, at den hjælp, der skal gives, bør gives som hjælp ved naturkatastrofer eller ved hungersnød. Bistandshjælp må og skal være en hjælp til det enkelte land med at komme i gang med arbejde, som de derefter selv kan føre videre, så hjælpen varer ud over øjeblikket. Men selvfølgelig er det også nødvendigt med katastrofehjælp – desværre – af og til.

Vi er tilfredse med, at u-landsbistanden gives dels gennem internationale organisationer, dels gennem bilateral bistand. Netop det sidste kan tale til folks forståelse af problemet. Man kan følge de enkelte projekter og føle, man har del i dem, ligesom der er mulighed for dansk erhvervsliv for at levere maskiner eller andet. Der er også specielt dansk viden og kunnen, der på den måde kan gå videre til u-landene. Der kan nævnes landbrugsprojektet i Poona i Indien. Det drejer sig dels om en fornyelse eller i hvert fald en forbedring af det indiske malkekvæg, dels om et storstilet projekt med vaccine mod mund- og klovsyge. En del af bistanden gives til private foretagender, bl. a. missionsselskaber, og kristeligt folkeparti ser gerne, at bistanden netop til missionsselskabernes projekter forøges. Ofte har missionerne arbejdet dér i generationer. De kender befolkningen, de har arbejdet med undervisning og med hospitaler og har måske netop nået de fattigste i de lande, det drejer sig om.

Man følger i Danmark den politik, at man ved bilateral bistand hjælper de fattigste lande. Det viser også listen: Kenya, Tanzania, Indien og Bangladesh. Men det er vanskeligt at nå de fattigste i disse lande. I Indien hørte vi f. eks. under udenrigsudvalgets rejse i Poona, at når man skal have noget med nye ting i gang, må man se at få fat i den ledende i landsbyen, og det er jo sjældent den fattigste. Når han går ind for noget, er der chance for, at andre følger efter. Dér tror jeg, netop som jeg sagde for, at missionsselskaberne har en stor fordel ved, at de kender befolkningen og måske netop den fattigste del af den.

De værste centre, vi har været med til at finansiere, er f. eks. i Delhi. Det er heller ikke et sted, hvor man hjælper de fattigste,

fordi de, der kommer dér, skal have 10 års skolegang, før de begynder, men det er en værdifuld hjælp, at der uddannes værktøjsmagere i dette land, ligesom det er værdifuldt, at der er ledercentre, hvor landets beboere opøves til netop at behandle deres råstoffer. Det store problem i mange u-lande er netop, at de ikke har mulighed for at bearbejde deres råstoffer.

I øvrigt arbejder man med at lære folk bedre ernæring og hygiejne i sundhedstjenesten, og man arbejder også med familieplanlægning i håb om i nogen grad at kunne bremse stigningen i folketallet, den meget store befolkningstilvækst. Det er udmærket med familieplanlægning, hvis man virkelig kan forklare folk det uden at krænke deres kultur, uden at de føler, at der bliver gjort overgreb imod dem. Jeg blev noget ængstelig, da en af de ledende i det danske projekt i Indien sagde, at Mother Theresa havde gjort megen skade i Indien, fordi hun var imod den fri abort.

Jeg vil også omtale bådeværftet i Chittagong, som jeg ligesom andre af ordførerne har haft den oplevelse at se. Der er rettet megen kritik imod det, men man har indtryk af, at man virkelig dér har opnået noget godt, idet det med den uhyre befolkning er meget vigtigt, at man udnytter alle ressourcer til ernæring, også havets fisk, og det har man vel nok nået dér. Der bliver bygget ca. en båd om dagen, og det er både, der kan gå ud på havet. De går endda så langt ud, at danskere, som forstår sig på det, siger, at det kan virke noget dumdristigt. Men de klarer det, bengalerne. Det viste sig, at bådene var for dyre for de fleste fiskere, og der skete så det, som man måske kunne tænke sig, at de blev opkøbt af mellemhandlere og lejet ud til fiskerne. Der ser imidlertid ud til nu at være opnået en ordening, sådan at Danida kan leje bådene ud til fiskerne, der så må have forkøbsret. Det er vel nok en af de positive ting, at man har kunnet standse noget, som måske kunne give anledning til nogen misbrug.

Jeg har indtryk af, at den danske u-landsbistand virkelig sætter noget i gang i de lande, der får hjælpen, og som jeg nævnte ved begyndelsen, mener kristeligt folkeparti, at vi skal fortsætte stigningstakten i u-landshjælpen i forhold til vort bruttonationalprodukt.

Lis Starcke (DR):

[Lis Starcke]

Jeg vil også gerne takke udenrigsministeren for en fyldig og klar redegørelse, der ikke efterlader nogen tvivl om de principper, regeringen går efter med hensyn til den u-landsstøtte. Danmark giver, dels som gave, dels som lån. I det store og hele billiger retsforbundet disse principper. Jeg skal senere komme tilbage til de områder, hvor vi har en noget anden mening.

På os som på mange andre har professor Gunnar Myrdals pludseligt ændrede syn på u-landsstøtte gjort et vist indtryk, men jeg kan med det samme sige, at vi er ikke enige med ham, og vi foretrækker at betragte hans udtalelse som en provokation, som skal få os til at tænke os en gang ekstra om både ved planlægning, udførelse og opfølgning af vore bistandsprojekter.

Hele verdensudviklingen, hvor vi oplever, at de rige lande bliver rigere og de fattige lande bliver fattigere, hvor mange millioner mennesker sulter og lider nød, ingen uddannelse får og dermed heller intet arbejde og ingen eksistensmuligheder, er ikke gået hen over hovedet på retsforbundet. Vi ser også derpå med dyb bekymring og forstår ikke, at professor Myrdal kan opfordre til udelukkende at give bistanden som en global fattighjælp, selv om man skal notere sig, at han dog tilføjer, at det ikke betyder, at det vil blive billigere. Nej, tværtimod, men det bør gives som mad og direkte hjælp til sultende børn, så de kan overleve. Jeg spørger: overleve til hvad, til hvilken tilværelse, hvis deres opvækstbetingelser ikke ændres, hvis hverken de eller deres forældre får nogen uddannelse, stadig er analfabeter, ikke får job, ingen eksistensmuligheder?

Langt mere tror vi i retsforbundet på at give den u-landsbistand, som vi i de senere år er gået over til, som uddannelse og oplæring i enkle, elementære, praktiske ting, som både kan forbedre sundhedstilstanden, chancen for at bruge de lokale ressourcer til at skabe et forbedret miljø og chancen for at udnytte landdistrikterne bedre. Langt mere kan vi derfor følge professor Thorkil Kristensen, der siger, at det gælder om at videregive kundskaber. Kundskaber er det centrale. Hans opdeling af u-landene i hele 4 grupper er interessant, i OPEC-landene og de nye industrilande, der i stigende grad vil konkurrere med de rige lande på de industrielle markeder. Jeg kan ikke lade være med at

komme med den bemærkning, at jeg så også håber, at de rige lande, at de industrielle markeder vil modtage de færdige produkter, der kommer fra udviklingslandene, at de vil lade markedsbetingelserne virke, at de vil lade være med den protektionisme, som man har følt en del steder, bl. a. også inden for EF. Yderligere taler han om mellemindkomstlandene og til sidst de egentlige lavindkomstlande. Dem peger professor Thorkil Kristensen især på og siger, at det er de egentlig fattige lande, som er hovedproblemet. Hvilke lande er så det? Det er praktisk taget tropelandene. Det er just dem, som dansk u-landsstøtte i de senere år har koncentreret sig om: Kenya og Tanzania i Afrika og Indien og Bangladesh i Asien. Derfor forstår jeg ikke helt, at der fra VS' side bliver nævnt, at man skal koncentrere sig om færre lande, for jeg synes, at det har man allerede gjort. Dette er i høj grad landbrugslande, men det er lande, som er relativt fattige på jord, og samtidig lande med hurtig befolkningstilvækst. Det er netop lande, Danmark som gammelt landbrugsland har noget at give, og derfor mener retsforbundet, at det er rigtigt, at vi har koncentreret os om at hjælpe disse lande, og at vi ufortrødent skal blive ved med det.

Rigsrevisionens kraftige kritik kan man selvfølgelig ikke sidde overhørig. Naturligvis er det meget uheldigt, når projekter slår fejl, helt eller delvis. Vi har oplevet det før, for en 10-15 år siden, hvor vi delvis måtte omlægge vore projekter. Men vi troede nok, at vi var blevet meget dygtigere nu. Det er vi også blevet. Vi er blevet dygtigere til både at planlægge, administrere, koordinere og følge op, men altså ikke helt dygtige nok. Derfor kan vi også fra retsforbundets side billige, at der bliver nedsat dette udvalg til netop at følge de forskellige projekter og følge de resultater, der kommer ud af, at der bruges danske penge derude.

Jeg mener, at der er gjort meget fra dansk side for at uddanne både u-landshjælpere og u-landseksperter, for også de trænger rent sprogligt til ekstra uddannelse og til viden om, hvordan forholdene er i de pågældende lande. Jeg mener også, at vi har klaret uddannelsen af mange u-landsstipendiater, som kunne rejse tilbage og vejlede deres egne i hjemlandet. Men det lader altså til, at vi i nogle tilfælde har overvurderet u-landenes

[Lis Starcke]

evne til selv at administrere, til selv at vedligeholde projektet og holde de virksomheder i gang, der var startet af vore folk.

På baggrund af rigsrevisionens kritik og anmærkninger er det absolut nødvendigt kritisk at gennemgå og vurdere formen for vore projekter på ny, i nogle tilfælde måske gøre dem endnu enklere, i alle tilfælde tilpasse dem endnu omhyggeligere til de respektive u-landes forskellige miljøer og menneskelige forudsætninger.

Der er måske også grund til at se på, om Danida stadig er underbemandet, som Dani-da var det for nogle år siden, skønt det vel er en bemærkning, man knap tør komme med i vor øjeblikkelige ulyksalige økonomiske situation. Jeg skynder mig at tilføje: eller om arbejdet kan klares bedre ved visse omlægninger, ved visse omprioriteringer.

Som jeg tidligere har nævnt, slog vi for nogle år siden om til at hjælpe nogle få lande og hjælpe dem mere. Jeg mener også, at vi på den måde vandt nyttige erfaringer. Det er retsforbundet godt tilfreds med. Også med, at vi koncentrerer os om at hjælpe i de fattigste lande og at hjælpe de allerdårligst stillede i lavindkomstlandene.

Vi finder det vigtigt, at der hjælpes med sundhedstilstanden – det er et stort problem i disse lande – og at hjælpe landbefolkningen med at få mest muligt ud af deres jord og f.eks. bygge veje til at transportere landbrugsprodukterne ad. At hjælpe med mejerier, værksteder, landbrugsskoler, andre skoler, biblioteker osv. må også være rigtigt for et land som vort. Vi finder det rimeligt, at noget bliver givet som gave, andet som lån.

Retsforbundet er klar over, at ca. halvdelen af vor u-landshjælp gives multilateralt gennem FN og ca. halvdelen bilateralt. Retsforbundet ville foretrække, at en større del blev givet gennem FN, givet multilateralt, fordi denne bistand gives uden betingelser.

Derfra går jeg videre til at sige, at hvis bistanden gives bilateralt, mener vi, at der heller ikke her bør stilles betingelser. Der bør ikke stilles krav om at købe danske varer og maskiner, medmindre det er til begge parter fordel. Vi mener selvfølgelig, at hvis det er noget, der gives som gave, skal der åbnes lejlighed til for industrien at være med på det felt, men vi ønsker altså ikke, at der ellers stilles betingelser.

Revisorer skal jo revidere kritisk. Det har vi dem til, og det er ingen skade til, at der ruskes lidt op i os. Jeg finder det dog særdeles nyttigt, at udenrigsministeren i sin redegørelse sætter visse ting på plads som f.eks. med omtalen af bådebygningsprojektet i Bangladesh, som er blevet meget omtalt under denne debat. Det tager sig unægtelig anderledes ud i udenrigsministerens version end i overskriften i rigsrevisionens beretning, hvor der står:

»Betydelig fejlbudgettering, mangelfuldt regnskabssystem og væsentlig socioøkonomisk kritik.«

Endnu mere skandaleagtig har omtalen i aviserne været. Udenrigsministeren siger derfor lidt bittert i sin redegørelse:

»De fejlslagne u-landsprojekter, som Myrdal og statsrevisorerne taler om, påkalder sig naturligvis mere interesse end de vellykkede.«

Jeg giver ham ret. Også når ministeren siger, at udviklingsbistand er et samarbejde mellem to selvstændige lande. Ved at lade modtagerlandene selv prioritere udnyttelsen af bistanden sikrer vi bedst, at bistanden indpasses i udviklingsplanerne, og at modtagerlandet også lever op til de forpligtelser, det påtager sig i forbindelse med projekterne. At de skal hjælpes og vejledes, er der ingen tvivl om, men det kommer netop ved dette samarbejde imellem to selvstændige parter.

Planlægningen af projekterne sker i nøje samarbejde med modtagerlandets myndigheder, og vi søger fra dansk side at opstille realistiske forudsætninger i projektaftalerne. Sådan skal det også være.

Når jeg nu giver regeringen så meget medhold, skal det dog anføres, at retsforbundet i høj grad beklager de 100 mill. kr.s nedskæring af vor u-landsbistand. Det har sat os tilbage. Jeg vil gerne spørge ministeren, om vi selv efter nedskæringen stadig er oppe på de 0,7 pct. af bruttonationalproduktet. I alle tilfælde betyder den nedskæring, at vi stiger langsommere, og det var jo det næste mål, at vi skulle nå op på 1 pct. Der står lidt om det i redegørelsen, nemlig at man vil gå ud fra de 0,7 pct. i den kommende 5 års periode. Ganske vist tilføjer ministeren, at det ikke indebærer, at der ikke kan ske forhøjelser i perioden, men der er ikke noget som helst løfte. Vi synes fra vor side, at det lyder lidt negativt, og jeg synes, vi meget snart skulle

[Lis Starcke]

sætte ind på det felt, så vi kan nå det næste mål: at komme op på 1 pct.

Humanitær og uddannelsesmæssig støtte til undertrykte folk og folkegrupper i det sydlige Afrika lyder smukt, men det må være grumme svært at kontrollere. Vi ønsker fra vor side samarbejde med de private organisationer. Vi ønsker, at det samarbejde stadig skal fortsætte, fordi vi mener, det har en meget stor værdi, dette frivillige arbejde. At der findes småforeninger rundt omkring i landet, betyder, at der skabes en større interesse for u-landshjælpen og i det hele taget for de forhold, der findes derude, hvilket også vil hjælpe, når vi skal samle penge ind. Jeg mener ikke, det bør berøre vor u-landshjælp, at vi i katastrofesituationer giver penge til mad.

Jeg synes, det er vigtigt, at vi har haft en god debat her. Jeg synes, at den i allerhøjeste grad har været engageret. Jeg synes ikke, der har været nogen grund til, at den skulle være ophidset på noget som helst tidspunkt, for vi ønsker alle sammen at hjælpe på den bedst mulige måde. Vi er alle sammen vågne over for, at vi må revidere nogle af vore opfattelser. Derfor tror jeg også fuldt og fast på, at Danmark kan fortsætte sit dygtige arbejde og vil kunne rette de småfejl, som vi nu tilfældigvis har rettet lyset imod.

Bolvig (RV):

Det er egentlig forbløffende, så megen tid og så megen mental kraft, vi bruger også i dette ting på at diskutere oprustning, forsvar, opstilling af raketter, SALT-aftaler og andet – alt sammen i bestræbelserne for at skaffe os en vis sikkerhed mod et eventuelt altødelæggende ragnarok – uden at bekymre os om en stor fare for en økologisk kollaps, som vil sende rysterler gennem hvert eneste samfund over hele jordkloden.

Vi har diskuteret Brandt-rapporten her. Jeg vil gerne gøre udenrigsministeren opmærksom på en anden dyster, international rapport, som for nylig er forelagt os, en rapport udgivet af Verdensbanken, forskellige FN-organisationer og Verdensnaturfonden, udarbejdet af mere end 700 videnskabsmænd fra mere end 100 lande. Her er det i hvert fald ikke en overdrivelse at tale om en katastroferapport. I rapporten påvises det helt klart, hvordan vi må se i øjnene, at ørkenerne breder sig med foruroligende hast i en

lang række af verdens lande, således at den dyrkbare jord formindskes i et omfang, der svarer til 1½ gang Danmarks areal om året, og at allerede omkring år 2000, som jo ikke ligger mange år ude i fremtiden, vil ½ af verdens dyrkbare areal være omdannet til golde og ufrugtbare ørkener. At det vil bevirke hungerkatastrofer og social ulykke i en grad, som vi dårligt kan fatte, siger sig selv. År 2000 vil det dreje sig om næsten ½ af det dyrkbare areal, og i samme periode vil verdens folketal stige med 2.000 millioner mennesker.

I rapporten peges der også på, at takket være den velhavende verdens begær efter ædelt træ og de fattige landes desperate behov efter udenlandsk valuta fælder vi regnskovene, 20 ha i minuttet, så regnskovene ikke vil eksistere, hvis vi fortsætter, når vi kommer ca. 25 år ud i fremtiden. Men er det noget, der behøver at bekymre os i Danmark, i den rige verden? Ja, for regnskovene er verdens største producenter af ilt og verdens største forbrugere af kuldioxyd, som ikke mindst den rige verden fortsat i stigende mængder pumper op i atmosfæren. Vi undgår ikke en klimaændring, hvis vi fælder regnskovene.

Derfor vil jeg gerne henstille til udenrigsministeren, om vi ikke, når vi diskuterer u-landspolitik, bør overveje en slags omprioritering, så vi sætter flere kræfter ind på at undgå denne jordnedbrydning, som giver os de katastrofale udsigter, om ikke det i det mindste vil være en god idé, om vi under Danida oprettede et økologisk ekspertorgan eller rådgivningsorgan, som kunne vurdere de forskellige danske bistandsprojekter ud fra en økologisk overvejelse. I fornævnte katastroferapport påpeges der en lang række løsningsmodeller, og jeg synes, vi skulle bemærke os dem. Er det en utopi at følge disse løsningsmodeller, så er menneskets fremtid her på jordkloden også utopisk.

Udenrigsministeren (Kjeld Olesen):

Jeg synes, der er grund til allerførst at sige tak for, hvad jeg selv vil betegne som en inspirerende debat. Jeg finder, at der igennem mange af indlæggene – også det indlæg, hr. Bolvig havde her til sidst – er en lang række elementer, der uden videre vil kunne indgå i det udvalgsarbejde, der inden længe skal i

[Udenrigsministeren]

gang. Jeg skal derfor ikke komme ind på alle de spørgsmål, der har været rejst, men vil med denne generelle bemærkning sige, at jeg vil finde det naturligt, at udvalget, når det starter arbejdet, læser denne debat igennem som en god start på udvalgsarbejdet.

Jeg vil rette, hvad jeg mener må være lidt af en misforståelse. Fru Helle Degn sagde, at målsætningen for socialdemokratiet er 1 pct. af bruttonationalproduktet. Hr. Stinus, hr. Steen Folke, fru Inge Krogh og fru Lis Starcke var inde på forskellige bemærkninger omkring dette, og fru Lis Starcke stillede mig det konkrete spørgsmål, om det, at vi i 1981 siger 0,7 pct., også vil være en realitet selv med de 100 mill. kr., vi nedskar budgettet med i sin tid. Jeg kan bekræfte, at det er regeringens oplæg: 0,7 pct. af bruttonationalproduktet i 1981. Men, siger man så: hvad så for de kommende år? For det drejer sig jo ikke bare om det kommende finansår, man må have budgetoverslagsårene med. Det ligger i den lovgivning, der er grundlaget for Danidas arbejde, at ministeren hvert år skal komme med den rullende 5 års plan. Der har jeg som bekendt valgt – både hvad angår finansloven og overslagsårene, og når det drejer sig om den rullende 5 års plan, som jeg regner med at kunne forelægge folketinget kort for juleferien – at gå ud fra 0,7 pct. af bruttonationalproduktet. Men jeg beder om, at man lægger mærke til, at jeg i min redegørelse – og her tillader jeg mig at citere mig selv – siger følgende:

»Jeg kan dog allerede nu oplyse, at regeringen i den næste 5 års plan, som fremlægges for folketinget umiddelbart før juleferien, vil gå ud fra en bistand på 0,7 pct. af bruttonationalproduktet i 5 års perioden 1981-85.« – og så kommer det – »Dette indebærer ikke, at der ikke kan ske forøgelser i perioden. Regeringen vil undersøge mulighederne år for år, således at vi inden for 5 års perioden bevæger os op mod målsætningen på 1 pct. af bruttonationalproduktet. Der skal således ikke herske tvivl om, at vi fra regeringens side er indstillet på at leve op til de målsætninger, som er indeholdt i FN's strategi for det 3. udviklingstår.«

Man kan oversætte det til almindelig dansk ved at sige, at regeringen er indstillet på i de kommende finansår at diskutere, hvad procenten skal være, med hvilken hast vi skal bevæge os henimod denne ene pro-

cent af BNP. Det siger sig selv, at f.eks. min kollega finansministeren og måske også andre vil finde én takt rimelig, andre en anden takt rimelig, men under alle omstændigheder har vi som en helt klar målsætning, at vi skal bevæge os henimod denne ene procent.

Jeg vil godt complimentere hr. Ellemann-Jensen for et indlæg, jeg synes bar meget præget af, at hr. Ellemann-Jensen har været ude på stedet. Der var i indlægget tale om ganske vigtige og meget gode iagttagelser omkring det, der har at gøre med u-landsbistand. Man kan jo altid prioritere, og man kan, som hr. Erhard Jakobsen gør det, køre det op på en efter min mening meget forenklet måde. Man kan også erkende, at det, vi her diskuterer i dag, er et meget kompliceret område, hvor der ikke gives forenklede løsninger. Jeg synes, hr. Ellemann-Jensen havde fat i mange rigtige nuancer.

Der lå et enkelt spørgsmål til mig, nemlig om UNDP-ordrer til Danmark. Jeg erkender, at der ikke er et rimeligt forhold imellem det, vi yder, og det, dansk erhvervsliv bidrager med i form af ordrer. Jeg kan sige til hr. Ellemann-Jensen, at det er ting, vi har øje for, ting, som vi også agter at forsøge at gøre noget ved, og så føje til, at i den forbindelse er det også vigtigt, at dansk erhvervsliv, om jeg så må sige, har øje for det selv og ligesom kan indrette sig på det, der er tale om at leve.

Flere, om ikke alle, har været inde på rigsrevisionens beretning. Selv om jeg ved, det er elementært i dette ting, vil jeg gøre opmærksom på, at rigsrevisionen er kommet med sin beretning, at statsrevisorerne har videresendt den og offentliggjort den, og i henhold til loven skal jeg inden for en bestemt periode give en besvarelse til statsrevisorerne, der derefter skal lave deres beretning omkring hele dette område.

Jeg er ikke færdig med mine bemærkninger til statsrevisorerne, men jeg vil godt slå fast som et fundamentalt princip, at når man er medlem af en regering, må man acceptere kritik. Det er rigsrevisionens opgave at prøve at bore så dybt, som de nu engang kan gøre det, og – også på en måde, så det ikke kan misforstås – pege på de steder, hvor man finder, at der er tale om mangler af forskellig slags. At man så ved læsningen som minister godt kunne have tænkt sig lidt andre over-

[Udenrigsministeren]

skrifter, vil jeg føje til i en parentes, men ikke på nogen måde lægge skjul på.

Det siger sig selv, at når vi får den endelige tilbagemelding fra statsrevisorerne, vil vi naturligvis læse den nøje igennem og prøve at finde ud af, hvordan vi skal rette tingene. Men jeg kan allerede nu røbe, at det vil være en væsentlig del af den besvarelse, som jeg sammen med Danida vil lave til statsrevisorerne, at forholdene derude i marken ofte er meget besværlige. Nogle af dem fra udenrigsudvalget, der var med på rejse i Indien og Bangladesh, har kunnet berette herom. Jeg siger i min redegørelse, at der ofte er tale om lande med en meget, meget svag administration og også lande, der har en tradition for, at det ofte tager meget lang tid at ekspedere sager, hvilket betyder, at vores tempo altså ikke rigtig passer ind i den lokale sagsbehandling.

Jeg har også sagt i min redegørelse – og det vil jeg sikkert også sige til statsrevisorerne – at det er et samarbejde imellem den danske regering og den regering, der nu kan være tale om, hvad enten det er Indien, Bangladesh, Kenya eller Tanzania, og at det er et samarbejde, hvor den ene part har lige så stor ret til at deltage i samarbejdet som den anden. Hvilket ikke – det vil jeg godt sige i anledning af et par af de indlæg, der har været i dag – skal forhindre os i, hvis vi finder, at behandlingen af forskellige projekter, at administrationen er for svag, at sige, som det også hører sig hjemme i et fornuftigt samarbejde: kære venner, vi synes ikke, I gør det godt nok. Vi synes, at I bør være mere effektive på de og de områder, hvis vi skal have den optimale udnyttelse af pengene.

Jeg vil kun sige, hvad jeg har givet udtryk for over for finansudvalget, at jeg er den første til at beklage den sag, der er opstået omkring IUEF-organisationen, der har kanalisert penge til stipendiater, og som blev infiltreret af en sydafrikansk spion, og hvor der viste sig uregelmæssigheder, hvor det drejer sig om det regnskabsmæssige, og det er klart, at vi med det samme har sagt, at så må vi kanalisere pengene på anden måde. Jeg så ikke til nogen side i salen.

Hr. Ellemann-Jensen havde også en bemærkning om private organisationers betydning. Jeg vil godt slutte op og sige, at ved en sådan debat er det rigtigt at sende en lille buket verbale roser til de frivillige organisati-

oner, hvad enten det er Folkekirkens Nodhælp, Røde Kors eller andre, som er derude i marken. Vi har et fortrinligt samarbejde med dem gående ud på, at vi kan supplere dér, hvor de har skaffet midler, og værdien ligger ikke mindst i, at de kender forholdene ude.

Jeg har til hr. Kjelgaard ikke så forfærdelig mange bemærkninger. Jeg lagde mærke til, at hr. Kjelgaard startede med: hvad kan det nytte? Jeg kan huske tidligere i historien, men det var jo om andre emner, at have hørt nogenlunde den samme sætning blive udtalt. Jeg vil kæde mit svar sammen med den opfordring, der kom fra anden side om at få presset de store af industrilandene til at komme op bare i nærheden af de 0,7 pct., for så kan jeg garantere for, at der vil være betydelig flere midler end de sammenlagt – ja, undskyld jeg siger det – sølle 20 mia dollars, der i hele verden ydes i bistand pr. år.

Hr. Kjelgaard spurgte, hvornår der kommer en ændring i § 7-ordningen, det er denne kombination af statslån og eksportkreditter. Dertil kan jeg svare rent konkret, at industriministeriet og udenrigsministeriet er ved at indkøre en procedure, der gør, at mulighederne for at kunne anvende denne kombination vil blive stærkt øget.

Der har været spurgt om, hvem der skal sidde i udvalget, og mange har også spurgt om dele af kommissoriet. Om det vil jeg bare sige, at regeringen har fundet det fornuftigst at vente med at træffe den endelige afgørelse til efter denne debat. Jeg har godt villet høre, hvad man har at sige, hvad man har af gode ideer. Mit oplæg til, hvor mange der skal sidde dér, vil principielt være, at det skal være et forholdsvis beskedent antal ud fra dette, at de så i deres arbejde kan tage kontakt til alle de organisationer og enkeltpersoner og områder, der inden for u-landsbistanden besidder den ekspertise, som udvalget jo selvfølgelig skal have ind.

Jeg vil til hr. Askjær Jensen gøre to bemærkninger. Den ene er lidt drillende, det ved jeg, men jeg kan ikke dy mig.

Fjerde næstformand (Ebba Strange):

Hr. Askjær Jørgensen.

Udenrigsministeren (Kjeld Olesen):

[Udenrigsministeren]

Undskyld, så har jeg tre bemærkninger. Den første skal være: undskyld, hr. Askjær Jørgensen!

Den anden bemærkning skal være, at hr. Askjær Jørgensen sagde, at det danske bruttonationalprodukt er oppustet. Det giver et alt for fortegnat billede i forhold til bruttonationalprodukterne i andre lande. Når jeg siger, det måske er en lidt drillende bemærkning, er det, fordi jeg har en stærk fornemmelse af, at det ærede medlem, der sidder ved siden af hr. Askjær Jørgensen nu, at han, når det drejer sig om en procentdel af bruttonationalproduktet, når vi diskuterer forsvaret, ikke fremkommer med det samme argument, at det danske bruttonationalprodukt er pustet gevaldigt op i forhold til, hvad det er i mange andre lande.

Så må jeg selvfølgelig vende mig meget skarpt imod bemærkningen om børn. Hvad sker der, når de ikke dør af en eller anden sygdom? Jeg synes, det er, noget af det mest kyniske, jeg har hørt i de år, jeg har siddet i folketinget. Det er, ligesom hr. Askjær Jørgensen ikke er gået så langt ned i det problem, der hedder u-landsbistand, så han har opdaget, at der er en sammenhæng imellem overbefolkning på denne jord og social trykthed. Når vi yder hjælp og skaffer familierne en vis trykthed, ved vi også, at det automatisk betyder et faldende fødselstal. Men bemærkningen, som den blev fremsat, virkede noget uhyggelig, må jeg sige.

Til fru Hanne Engberg må jeg – og det er ikke kun, fordi hr. Erhard Jakobsen opfordrede mig til det – sige, at jeg kan ikke acceptere det, der så mange gange blev kørt frem, om at EF er årsagen til protektionisme. Hvis man tager Lomé-konvention II, der nu skal køre i de kommende år, er der tale om, at der sammenlagt bliver investeret 40 mia d. kr., hvoraf vi altså har en andel, i lige ved 60 udviklingslande. At vi ud over til de lande, der er med i Lomé-konventionen, også yder blot for 1980 1 mia kr. fra EFs side til de ikke-associerede lande, skal nævnes. Det er ganske store beløb. Jeg kan love for, at der er problemer, og selvfølgelig er der mange Lomé-medlemslande fra den tredje verden, der gerne havde set, man havde åbnet mere op, end tilfældet har været. Men jeg vil så føje til, at jeg har endnu ikke mødt noget medlem af Lomé-konventionen fra den tredje verden, som ønsker at forlade denne kon-

vention. O.k., de kunne ønske sig mere, men se, hvad der andre steder i i-landene findes af selvbeskyttelse, protektionisme, så tror jeg, at fru Hanne Engberg og andre, der har den samme opfattelse, vil erkende, at det ikke er videre acceptabelt at sige det.

Der er ingen tanker om at oprette et selvstændigt u-landsministerium.

Afghanistan, Bolivia. Lad mig kort svare, at i Afghanistan var der tale om et statslån, der går tilbage til 1978, som Afghanistan ikke har trukket på, og hvor forholdet nu er det, at vi ikke har mulighed for at kunne gå videre.

I Bolivia er man langt henne i underskrivelse af kontrakter, mange er allerede underskrevet, med danske firmaer. Derfor kan man ikke bare sige, at det stopper vi. Det er en anden situation.

Jeg siger tak til hr. Stinus, der jo, synes jeg, kom med mange gode bemærkninger, der netop er til overvejelse i udvalget. Hr. Stinus havde nogle pæne bemærkninger om Danida, hvad glædede mig meget. Jeg kan bekræfte, at administrationsprocenten sammenlignet med andre lande er meget beskedent. Der skal ikke være nogen tvivl om, at det nuværende mandskab i Danida ikke kan klare den forøgelse, som vi nu skal have af udviklingsbistanden. Det vil være nødvendigt, at der sker ændringer og forøgelser. Jeg synes godt, jeg vil føje til, at tager man den arbejdsbyrde – og det ved hr. Stinus og også andre her i salen en hel del om – der er pålagt Danida, så er der også grund til at sige, at de, med det mandskab de har, har gjort en virkelig god indsats.

Jeg har ikke meget at sige til hr. Erhard Jakobsen, fordi jeg kendte hr. Erhard Jakobsens indstilling især omkring Myrdals nye holdning. Jeg skriver jo i min redegørelse, at det ser ud til, ud fra det, vi kan følge med i, at diskussionen er gået stærkere i Danmark end i Sverige, hvor man altså ikke har lagt den samme vægt på det, som Myrdal er kommet frem med. Jeg synes, at hr. Erhard Jakobsens bemærkninger ligesom siger mig, at hr. Erhard Jakobsen har en opfattelse af, at principperne for dansk u-landsbistand er de samme nu, som de var for en del år siden. Det er de ikke. Det er hans bemærkning om skrot og moderne maskiner osv., jeg hentyder til. Nu vel, der kan altid vises eksempler, hvor det hensigtsmæssige ikke har været det,

[Udenrigsministeren]

der sådan skinner mest igennem i det, man lavede. Men det, vi har som et fast princip, er at komme ned til de grundlæggende nødvendigheder og behov. Det er ned til den mand, der skal lære at fiske, for nu atter at citere den meget kloge bemærkning, der er indgået i debatten.

Jeg har ikke bemærkninger til hr. Steen Folke, fordi jeg kender hans indstilling og holdning, og til fru Inge Krogh og fru Lis Starcke vil jeg sige, at der ikke er grund til at gå nærmere ind på deres holdning, fordi jeg fandt en sindens overensstemmelse. Jeg har selvfølgelig taget de kritiske bemærkninger til mig.

Jeg vil slutte med atter en gang at sige tak. Jeg håber, at det udvalg, der skal i gang, ikke bare vil inspirere til fortsatte debatter her i tinget, men også ude i offentligheden. Det er meget vigtigt for sagens skyld.

Helle Degn (S):

Jeg vil godt lige aflevere et par bemærkninger til hr. Ellemann-Jensen. Jeg er ganske enig med hr. Ellemann-Jensen i, at det er ganske morsomt for os alle sammen at se, hvad Gunnar Myrdal kan bruges til. Jeg synes, at Gunnar Myrdal netop kritiserer fallitten af kræfternes frie spil og troen på markedskræfternes muligheder for at klare alle de uligheder, vi står over for. På denne baggrund synes jeg, det er ganske morsomt at se, at højrekræfterne i pressen tager fat på Gunnar Myrdals argumentation på den måde, som man gør.

Jeg er enig med hr. Ellemann-Jensen i, at hovedmålet med vores bistandspolitik ikke er at give støtte til skrantende danske virksomheder. Det synes jeg var ganske glimrende, at en repræsentant for venstre slår det så klart fast. Jeg synes, det stod i en interessant modsætning til hr. Kjølgaard, som meget stærkt i sit indlæg fokuserede på, at nu skulle regeringen lægge sig på sinde, at svenskerne var ved at overveje et decideret rentetilskud, en ny rentetilskudsordning.

Der synes jeg, at det skal slås fast, at dansk industri i forhold til svensk industri er ganske godt placeret, idet man herhjemme allerede har mulighed for at disponere over ca. 25 pct. af den danske bistand, som ydes gennem statslån, hvorimod den svenske bistand af samme art kun når op på ca. 15 pct.

Til hr. Arentoft vil jeg godt fremkomme med den ene kommentar, at fremskridtspartiet og centrum-demokraterne jo repræsenterer en grel modsætning til de andre partier, som i dag her har fremført deres bistandspolitiske synspunkter; fremskridtspartiet med argumentationen om, at vi overhovedet ikke har råd til at yde dansk u-landsbistand, og at vi faktisk må acceptere og se på, at børnene dør. Det synes jeg er i grel modsætning til, hvad vi får at vide fra de mennesker, der beskæfter sig med bistandspolitikken på internationalt plan, hvor vi bl.a. fra Robert McNamara her for nylig i sidste måned hørte, at i det øjeblik vi uddanner kvinderne bedre, føder de også færre børn. Derudaf kan man også læse, synes jeg, en væsentlig forbedring og altså en nytteværdi af den bistandsindsats, som vi allerede øver.

Jeg synes, at hr. Erhard Jakobsens demagogiske bemærkninger kun tjener ét formål: ikke egentlig at gå ind i en saglig substantiel bistandspolitisk diskussion, men mere at sikre ham selv en overskrift i morgendagens aviser.

Hr. Stinus' bemærkninger vil jeg godt lige give den bemærkning med, at jeg synes, det er vigtigt for socialdemokratiet at fastslå, at vi meget gerne ønsker, at vi når op på den ene procent, og at vi opfatter udenrigsministerens holdning og regeringens holdning sådan, at man har lavet en rullende 5 års plan, som ikke på forhånd vil tage højde for en eventuel fremskrivning af den politiske beslutningsproces, men der skal ikke være tvivl om, at socialdemokratiet fortsat ønsker politisk at søge tilslutning til at opnå 1 pct.

Til hr. Steen Folke vil jeg sige: jeg ved ikke rigtig, hvor betimeligt det er at komme med et forslag om et nyt landevalg. Jeg er ikke overbevist om, at det er rigtigt. For jeg ved ikke, hvis vi ikke skulle være i Bangladesh, et af verdens allerfattigste lande, så ved jeg ikke, hvor Danmark i realiteten kunne gøre bedst gavn.

I øvrigt synes jeg, at debatten har bekræftet en åbenhed om en kritik og fortsat bred politisk opbakning om den førte u-landsbistandspolitik.

(Kort bemærkning)

Askjær Jørgensen (FP):

[Askjær Jørgensen]

Jeg synes nok, det er fru Helle Degn, der ligesom lægger op til at skabe nogle overskrifter. Jeg har aldeles ikke sagt, at man blot skal lade børn ligge og dø, men jeg har derimod rejst spørgsmålet vedrørende denne problemstilling: hvis man f. eks. redder 10 børn fra at dø, om det så medfører, at 100 børn får lov til at ligge og dø, og af to onder vælger jeg altså den mindste. Jeg mener altså, det er mindre kynisk, at 10 børn dør, end at 100 børn dør. Det er urimeligt, når først ministeren og derefter socialdemokratiets ordfører pådutter et parti noget, som er helt forkert, men jeg er klar over, at det kun har den ene hensigt at forsøge at skabe urigtige overskrifter om et parti, som påpeger og afslører, hvor hul socialdemokratiets u-landspolitik er.

(Kort bemærkning)

Erhard Jakobsen (CD):

To meget korte. Det ene er dette med overskriften i morgendagens aviser. Herregud, når man er så forvænt som jeg. Jeg har opnået, hvad ingen andre har opnået her i landet. Jeg har set bladet Aktuelt tage Izvestia i hånden, få sine russiske menneskerettighedsforkæmperer med på samme linje. Det er der vist ikke mange, der har oplevet eller kommer til at opleve på noget som helst tidspunkt, så jeg tror godt, jeg kan afstå fra avisomtale. Den form for avisomtale, jeg har fået gennem de sidste 14 dage, tror jeg de fleste her i salen gerne ville undvære for deres vedkommende.

Om fru Helle Degn har ret i, at det, jeg har sagt, står i stærk modstrid med, hvad andre partier siger, afventer jeg meget gerne nogle betragtninger om fra andre partier. Det vil vist mere adskillige vælgere både hos venstre og de konservative at få at vide, om det var rigtigt. Men dernæst er det helt utrolig usagligt, hvis fru Helle Degn drager mig med ind i dette med børnene, når det krav, jeg fremsatte, var: giv dem mad! Mon ikke det er den første betingelse for at forhindre, at børn dør af sult?

Ellemann-Jensen (V):

Gunnar Myrdal er jo i usædvanlig grad blevet draget ind i debatten. Ja, så vidt jeg kunne forstå på hr. Erhard Jakobsen, mente han endda, det var hans solbriller, hr. Myrdal havde lånt nu, da han skiftede mening.

Det er jo selvfølgelig lidt betegnende for dansk politisk debat, at vore monumentale beskrivelser af det asiatiske drama og af verdensfattigdommen måske har haft vanskeligt ved at trænge ind i debatten, så kan altså nogle lidt korte bemærkninger på en flittig mands gamle dage pludselig komme til at dominere en dansk debat. Mens vi har stået og debatteret her, har Gunnar Myrdal også været i radioens middagsmagasin. Der har han kunnet bekræfte, at det, han mener, er, at pengene – og det skal være rigelige penge, siger han – skal bruges til international fattighjælp. Han har accepteret begrebet ud fra en hvad-kan-det-nytte-filosofi. For at få bragt det lidt ned på jorden kunne man måske tage et eksempel frem fra et af de steder, hvor Danmark har brugt nogle penge. Det er et lille skovrigt område, der ligger på skråningerne af Mount Kenya i Kenya, et lille, meget underudviklet område, hvor der levede nogle uendeligt fattige mennesker. Der blev der lavet et internationalt bistandsprojekt, hvor man ved hjælp af nogle penge og eksperter, der kom derned, prøvede at få lavet nogle veje ind i området. Man prøvede at få lavet nogle brønde i området, man prøvede at få lavet et system, hvor man hjalp folk til dels selv at bygge disse veje med skovle og spader, dels ved at lave et vejmandssystem, hvor man ved hjælp af de penge, der kom bl. a. fra Danmark, gjorde det muligt at betale et sådant vejmandssystem. Det har haft en formidabel betydning for udviklingen i dette område. Der er kommet en landbrugsproduktion i gang, og det er blevet muligt at føre en landbrugsproduktion ud af området, økonomien er blomstret op.

Så kan man komme fra den ene side og sige: ja men dem, man har fået fat i dér, har jo altså ikke været de allerfattigste, for de er sakket lidt bagud, viser det sig, i tidens løb. Det er dem, der i forvejen var lidt ved muffen, der klarer den dernede. Det er jo skrækeligt, vi har ikke oplevet den sociale udvikling, man ville have, forskellene bliver måske endnu større. Man kan komme fra den anden side og sige: ja men det er jo forfærdeligt, fordi der ligger altså ikke mange ordrer til dansk industri i det, fordi det er jo begrænset, hvad man kan få afsat af skovle til sådan et område. Sandheden er vel den, at sådan set opnår man på lidt længere sigt, hvis man bruger fantasien, hvad man vil,

[Ellemann-Jensen]

fordi man får sat en økonomisk udvikling i gang, der også trækker de fattigste med. Man er med til ved at skabe udvikling i et område at etablere fremtidige afsætningsmuligheder for dansk industri, måske engang ind i det næste århundrede, men vi har dog lov til at tænke lidt langt en gang imellem.

Hvis man nu i stedet for havde fulgt Gunnar Myrdals recept – og den recept, som så mange andre har taget til sig her i dag – havde man ikke sendt eksperter og skovle og skillinger ind i det område. Så havde man sendt madpakker ind, og så havde de været mætte i dag, og de havde været mætte i morgen osv., men der havde ikke været perspektiv i det. De var blevet ved med at være på dette uendeligt fattige niveau. Vi havde ikke haft mulighed for at få nogen industrimarkeder dernede i næste århundrede. Vi havde med andre ord ikke opnået noget som helst.

Jeg mener, at sådan et eksempel kan være ganske godt til at beskrive, hvorfor det er en så perspektivløs og farlig debat, man er kommet ind i ved bare at tage Myrdal til sig.

Der er jo noget andet i Myrdals argumentation, som ikke må drukne i dette, og det er jo hans påpegning af de vanskeligheder, der er ved at få arbejdet til at fungere efter hensigten på grund af trægheden i modtagerlandene. Jeg vil godt sige, at i venstre har vi i årenes løb været med til at støtte udbygningen af dansk udviklingsbistand til det niveau, den er nået op på i dag. Vi vil fortsat støtte opretholdelse af dansk u-landsbistand på det niveau, den er på i dag. Men så vil vi til gengæld også have, at man viser en langt større åbenhed, end man har set i dag, over for kritikken af de bevislige fejltagelser, der findes rundt omkring. Da vil vi med interesse se frem til den debat, som jo må komme igen her i folketinget, når det udvalgsarbejde, ministeren sætter i gang, er gjort færdigt, og vi vil gå ind i den fortsatte debat ud fra ønsket om at få et så effektivt udviklingsarbejde som overhovedet muligt ud af midlerne. Det er klart, det kræver åbenhed over for kritik, og den åbenhed må der være plads til, når der i øvrigt viser sig at stå et så bredt politisk flertal bag omfanget og hovedsigtet med den danske u-landsbistand.

Kjelgaard (KF):

Jeg vil allerførst gerne sige til hr. Stinus, at der er urigtigt, når hr. Stinus siger, at de kredse, der i forvejen var negative, vil bruge Myrdal. Jeg brugte aldeles ikke citater fra det interview med Myrdal, fordi jeg er negativ, eller fordi mit parti er negativt. Tværtimod. Vi har ikke lagt skjul på, at u-landene skal hjælpes, og de skal endda hjælpes bedre, end de er blevet det indtil nu.

Når fru Helle Degn siger, at dansk u-landsbistand ikke skal bruges til at hjælpe skrantende danske virksomheder, er det absolut ikke det, der er tale om. Det er ikke det, jeg f.eks. har givet udtryk for. Vi ved helt præcist – det sidste, vi ved, er noget om Sverige og deres rentetilskudsordning – at andre lande udbygger deres u-landsbistand i kombination, i samarbejde med deres egen industri. Hvorfor i alverden skulle Danmark så, næsten som det eneste land i Europa, holde fanen så højt, at vi næsten ikke kan nå jorden? Vi ved, at mange af de penge, vi yder gennem UNDP, kommer virksomheder til gode i andre lande. Jeg mener, det er helt på sin plads at tage Myrdal og statsrevisionen, og hvem det ellers er, til indtægt på den måde, at vi standser op her og nu og prøver at gøre status, prøver at tage kritikken til efterretning og virkelig prøver at bore i forholdene og ikke bare stivner i de former, vi tilsyneladende er havnet i, og som er mere eller mindre partipolitisk præget. Jeg mener ikke, det er rimeligt, at vi med vores bistand skal være med til at fremme arbejdsløsheden herhjemme og være med til at stimulere andre landes industri. Derfor er det, jeg beder om, at man endnu en gang og mange gange overvejer, hvad vi kan gøre for at effektivisere vores bistand så meget som overhovedet muligt, uden at det vil koste noget. Tværtimod, vi kunne måske spare penge på andre konti ved at gøre det, og så ville det efter min mening være tåbeligt ikke at gøre det.

Arentoft (FP):

Udenrigsministeren sagde, at det havde været en inspirerende debat. Det kan jeg være enig med ministeren i. Der er blevet krydset klinger, og der har været masser af emner til debat. Det viser jo faktisk, at der er behov, fordi der er ting, der kan gøres bedre eller anderledes. Til gengæld er jeg skuffet over, at ministeren kun havde én bemærk-

[Arentoft]

ning til mig. Den var endda uden for dagens emne, så jeg håber, jeg med formandens tilladelse må få lov at svare. Jeg har respekt for udenrigsministeren, og derfor skuffer det mig dobbelt, at ministeren virkelig er så dårligt informeret, at han kan begynde at blande procentsnak i forsvarsdebatten og mig sammen. Jeg har skrevet og talt utallige steder – jeg har bl. a. skrevet i regeringsorganet Aktuelt – og hævdede, at jeg finder hele denne procentsnak omkring forsvaret for at være helt afsporet. Så står ministeren heroppe og hænger mig ud for at tale om procenter i forhold til bruttonationalproduktet. Det forstår jeg ikke.

Men jeg stillede i mit første indlæg et spørgsmål til ministeren. Det har jeg til gengæld ikke fået svar på, nemlig om, hvor det magiske tal 0,7 pct. stammer fra. Det var det, jeg bad om en forklaring på.

Men jeg vil godt have lov til at stille et andet spørgsmål til ministeren. Det er jo gået igen fra flere sider, at der ydes for lidt til multilateral bistand, f. eks. over FN. Hvorledes mener ministeren chancerne er for i fremtiden at lade de havområder, som altså ligger uden for de økonomiske zoner, tilfalde FN, således at indtægter fra disse simpelt hen går direkte til FN? Det er jo noget, der behandles på havretskonferencen. Har ministeren nogen anelse om, hvorvidt der er noget, der kan hentes hjem dér?

Fru Helle Degn sagde, at fremskridtspartiet sagde, at vi har ikke råd til u-landsbistand. Ja, vi stiller spørgsmålstegn ved, om vi har råd. Vi har en stadig voksende udlandsgæld. Den er snart oppe på 100 mia. Vi har et stadig voksende indenlandsk underskud. Kan vi blive ved på den måde? Hvor skal de penge komme fra? Det er da godt nok at sige, vi skal give både til højre og venstre, men hvad når vi ikke har noget at give af? Er der ikke noget med at feje for sin egen dør først?

Til hr. Stinus vil jeg gerne sige, at jeg i mit første indlæg pegede på to ting. Jeg synes, det er godt, at Gunnar Myrdal er kommet med noget kritik, som jo netop har sat gang i tingene, så man nu får debatteret forskellige ting. Hr. Stinus kender sikkert begrebet »brainstorming«, hvor man, når man skal planlægge, holder et møde, hvor alle har lov til at komme med ideer af den ene eller den anden art. Nogle forkastes med det samme, andre kan måske hos andre af mødedeltager-

ne afføde en idé, som måske ikke er fornuftig, men den kan måske igen afføde en god idé. På den måde kan man nå frem til et fælles godt resultat. Det, som hr. Stinus jo vil, er jo i virkeligheden at videreføre dansk socialpolitik ud over hele verden. Om den siger fremskridtspartiets socialpolitik, at vi i Danmark skal sørge for, at alle danske i nød skal hjælpes, men vi kan ikke nå at hjælpe med vores socialpolitik over den ganske verden. Der er et gammelt ord, der siger, jeg kan ikke huske det helt nøjagtigt, men det lyder noget i retning af, at man skal lade de sten, man ikke kan løfte, ligge.

Til sidst lige en bemærkning i anledning af hr. Erhard Jakobsens ord om mad. Det er jo netop en af de ting, som jeg pegede på også i mit første indlæg, at verdens befolkning jo ikke er lutter danskere. Der er mange andre træk hos verdens befolkninger; der er steder, hvor man ikke må spise svinekød af religiøse grunde, og andre steder slagter man ikke okser, og dér dør folk af sult. Det er i virkeligheden en fuldstændig afsindig situation, at Danmark, som har mulighed for at sende fødevarer i form af kød og den slags ting til meget store dele af verden, faktisk i nogle tilfælde er forhindret på grund af religion og den slags og i andre tilfælde af restriktioner. For det eneste rigtige var selvfølgelig, at vi kunne eksportere madvarer til hele verden.

Hanne Engberg (SF):

Det er blevet sagt af udenrigsministeren og af den sidste taler heroppe, at de to talere synes, det har været en meget inspirerende debat. Det synes jeg ikke. Jeg er ret skuffet. Det kan hænge sammen med, at jeg endnu er ret ny i dette foretagende og ikke har vænnet mig til, hvordan man diskuterer herinde. Jeg er skuffet over, at ikke flere talere i deres indlæg omkring dette spørgsmål tager mere principielle ting op om udviklingen mellem i- og u-lande, som jeg forsøgte at gøre i mit indlæg, men ikke har fået ret mange svar på.

Jeg kan godt se, at dette forum selvfølgelig ikke er til at holde lange foredrag eller lave vældige analyser i. Her laver man politik og kaster påstande og krav i hovedet på hinanden. Men jeg synes, det er meget skuffende, at vores udenrigsminister slet ikke gør det. Man kan af forskellige grunde ikke forvente

[Hanne Engberg]

det fra nogen ordfører herinde. Men man kunne det af den minister, der har ansvaret for dette område, og som har givet en redegørelse, og som påtager sig at høre på det hele og svare os, forvente, at han på et tidspunkt prøvede at tage stilling til de ting, som bl. a. jeg, men også andre har nævnt: hvad er det egentlig for udviklingsmodeller, verden udvikler sig efter, den rige verden og den fattige verden? Hvad er det for vækstmodeller, vi holder i vort land og i de alliancer, vi er tilsluttet? Hvad er det for udviklingsmuligheder, de fattige lande har, hvis de skal hæftes på disse økonomier? Det er der ikke direkte tale om fra udenrigsministerens side. Det er der selvfølgelig indirekte, når man læser redegørelsen, og så skal man til at lave indirekte snak for at få direkte svar. Det er ikke engang sikkert, man får det alligevel. Jeg kan læse det ud af redegørelsen, når der tales om, at der skal være balance mellem forskellige hensyn, og at de forskellige former skal supplere hinanden. Analyserer man det dybere, kan man vel nok se, at man både skal tilgodese det danske erhvervsliv og den almindelige økonomiske udvikling i verden og den almindelige økonomiske vækst i Danmark. Man skal også prøve at udvikle de fattige, fordi det er selvfølgelig dem, der lider under den form for udvikling, der præges af de rige lande. Jeg kan ikke forstå, jeg ikke har fået svar på, hvordan disse to hensyn kan forenes. De modarbejder hinanden, og det skal altså ske inden for dette folketing, fordi man skal arbejde hen over så mange medlemmer i dette ting, at man kan modarbejde modstridende hensyn. Jeg synes, at udenrigsministeren skylder mig og andre et svar på, hvad det egentlig er for udviklingsmodeller, der arbejdes ud fra fra regeringens side.

Jeg får – det har jeg prøvet et par gange før – kun et par meget korte svar på nogle meget konkrete ting. Det kræver også en lidt længere analyse af disse ting at gå nærmere ind på, hvordan EF virker protektionistisk. Det er jo hele opbygningen af EF, det er landbrugsordningerne, hvor vi støtter et højt industrialiseret landbrug, som især tilgodeser dansk landbrug, med de følgevirkninger det har. Hvad med de fattige bønder i andre dele af Europa? Hvad med de fattige bønder i udviklingslandene? Hvilke muligheder har de for selvforsyning og for udvikling af deres

produktion og for handelen med os på de betingelser? Det har jeg ikke fået svar på, og det er et enormt stort problem. Og nu kan man så måske, hvis man endelig skal være politiker, håbe på, at landbrugsordningerne skvatter så meget sammen i EF, så man er klar over, at der må andre metoder til, hvis Europa i forhold til den øvrige verden skal udvikles nogenlunde harmonisk.

Den sidste konkrete ting jeg vil nævne, er det noget arrogante afvisningssvar på Bolivia-lånet. Det er en katastrofal ting, at man fortsætter med at støtte et sådant lån i en situation, hvor vi har fået diktatur i Bolivia, hvor den demokratisk valgte vicepræsident netop har været her i landet og nærmest bønfuldt regeringen om ikke at acceptere dette lån. Her får man så bare som svar: det kan desværre ikke lade sig gøre, fordi det er nu engang sat i gang. Selvfølgelig kan det lade sig gøre. Det er et spørgsmål om politisk vilje, om at man overhovedet har noget at have sine politiske principper i, eller om man bare følger det, der nu engang sker, fordi man ikke ønsker at lave det om.

Stinus (RV):

I sit første indlæg sagde hr. Askjær Jørgensen nogenlunde sådan: »Hvis man nu f. eks. tænker sig, at man ved, at udbygge vandforsyning i en eller anden fattig indisk landsby, redder nogle indiske børn fra at dø, fordi de får sundere drikkevand osv., ja, hvad vil der så ske? Ja, der vil ske det, at der måske er 50 eller 100 eller 200 eller 500 indiske piger, der lever og bliver voksne i stedet for, at de dør af en sygdom som børn. Men hvad sker der så, når disse indiske piger er 10 eller 15 eller 17 år gamle? Så er der født 10 gange så mange indiske børn, der skal have føden. Sagt på en anden måde, det er bedre, at 10 børn dør nu, end at 100 børn måske dør om 10, 15 eller 17 år.«

Hr. Askjær Jørgensen har i to korte indlæg herfra bekræftet, at dette er, hvad han mener. Konklusionen er altså, hvis vi udlægger hr. Askjær Jørgensens tekst på almindelig dansk, at vi må lade disse børn dø. Skulle vi også det, hvis det drejede sig om danske børn?

FNs børnefond, UNICEF, oplyser, at 15 millioner børn årligt dør af sult. Verdenssundhedsorganisationen beretter, at næsten

[Stinus]

1,5 milliard mennesker lever under sundhedsfarlige sanitære forhold, f. eks. fordi de ikke har adgang til rent drikkevand. Hr. Askjær Jørgensen, som jo tilhører et parti, der er modstander af den statslige u-landsbistand, kunne passende modbevise denne negative holdning til de millioner af børn, som f. eks. ikke har adgang til rent drikkevand, ved at give et klækkeligt privat bidrag naturligvis til den FN-organisation, der specielt arbejder for at skabe menneskeværdige levevilkår for børnene, nemlig UNICEF.

Udenrigsministeren citerede sit eget indlæg. Jeg er da glad for, at udenrigsministeren opfatter sit eget indlæg i en mere positiv retning, end jeg gjorde det. Men jeg er glad for det tilsagn, jeg i dag har fået fra udenrigsministeren med hensyn til stigningstakten, og jeg er glad for, at dette er blevet bekræftet af den socialdemokratiske ordfører. Det får mig til at se lidt lysere på mulighederne for en øget stigningstakt i de kommende år.

Hr. Erhard Jakobsen prøvede på at fremstille EFs indsats som meget bedre end al anden indsats i udviklingslandene og talte om et tillidsfuldt samarbejde med 60 lande. Det er da rigtigt, der er et samarbejde, og et godt samarbejde mellem 60 lande inden for Lomé-aftalen. Men hvad med resten af verden? Det er jo det, det drejer sig om. Hvad med de lande, som ikke er med i Lomé-aftalen, og som ikke kan komme med? Det er en privilegeret klub, Lomé-landene, og det er det, der er problemet.

Til orientering for hr. Erhard Jakobsen vil jeg i øvrigt gerne sige, at en ny økonomisk verdensorden drejer sig ikke om at give mere, ikke om at give mere i u-landsbistand, men det drejer sig om en mere retfærdig fordeling af Jordens goder. Det drejer sig ikke om at blive lige fattige, men det drejer sig om at mindske kløften mellem den rige og den fattige del af verden. I øjeblikket øges denne kløft, og det kommer til at koste de rige lande noget, uanset om vi synes om det eller ikke.

Efter hr. Erhard Jakobsens indlæg kan vi i øvrigt nu slå fast, at centrum-demokraterne har placeret sig på yderste højre fløj sammen med fremskridtspartiet, eller måske endda et stykke til højre for fremskridtspartiet, hvis dette er muligt.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg skal gerne over for hr. Stinus bekræfte, at fremskridtsfolk er realistiske folk, og når vi skal vælge mellem to onder, så vælger vi det mindste. Når vi rent realistisk noterer os, at Danmarks økonomi er således, at vi heller ikke om 10 eller 20 år vil være i stand til at skaffe føde til 1 eller 2 eller 3 mia mennesker ude i den fattige del af verden – hvis Danmark efterhånden ikke kommer til at høre med til den fattige del af verden – så er det rigtigt, at vi foretrækker den situation, hvor 10 børn dør af sult, fremfor den situation, at 100 eller 1.000 børn dør af sult. Jeg mener altså, at den situation, hvor man ønsker at 100 eller 1.000 børn dør af sult, er mere kynisk. Lad os være realistiske og sige det, når vi ikke kan forhindre begge dele. Det er realiteternes tilstand, det kan vi ikke. Hvis hr. Stinus vil dokumentere, hvordan Danmark f. eks. om 10 år skulle være i stand til at sende så mange penge og så mange fødevarer til Indien, at der ikke døde flere børn dér, så er hr. Stinus velkommen til det. Det er hr. Stinus, der er kynisk. Det er hr. Stinus, der ønsker, at mange børn skal dø af sult. Det er hr. Stinus, der tror, at han kan skaffe lykke og glæde og velstand i Indien og andre lande med så mange hundrede millioner mennesker. Det er at pådutte dem en danmarkisering. Så store kræfter har hr. Stinus ikke. Det var det, der lå i min første korte bemærkning, at hr. Stinus gungrer lidt voldsomt. For hr. Stinus tror, han er i stand til at skaffe glæde ude i verden ved at pådutte dem en danmarkisering. Så store kræfter har hr. Stinus ikke, og det er derfor, det gungrer så hult, når hr. Stinus taler.

(Kort bemærkning).

Stinus (RV):

Jeg understregede i mit første indlæg i dag nødvendigheden af øget oplysning om u-landsproblemerne. Hr. Askjær Jørgensens sidste indlæg bekræfter nødvendigheden af øget oplysning.

Erhard Jakobsen (CD):

Der undslap hr. Steen Folke nogle gode råd til ministeren om, at man i hvert fald ikke skulle give u-landshjælp til Sydafrika.

[Erhard Jakobsen]

Hvor kan man komme med sådan noget forfærdelig snak? Hvem i alverden drømmer om at give u-landshjælp til et land, der har kæmpeoverskud på sin handelsbalance, et land, der har større rigdomme, end ret mange andre lande har? Et land, der aldrig ville drømme om at bede om u-landshjælp, et land, der yder mellem 2 og 3 pct. af dets nationalprodukt i u-landshjælp til landene omkring, foruden at 4 eller 5 af de lande – for øvrigt dem, der kraftigst angriber Sydafrika – ikke kunne eksistere, hvis ikke deres arbejdere kunne få beskæftigelse i Sydafrika. Men det er så meget, man ved om Sydafrika i Danmark. Det fik vi dér et typisk eksempel på.

Jeg vil gerne have ministeren til at gå ind på noget, som fru Helle Degn betegnede som demagogisk. Jeg spørger direkte ministeren: finder ministeren, at det er demagogisk at pege på, hvad vi i hver forsamling i EF må høre på, at der er mellem 400.000 og 500.000 arbejdere – skotøjsarbejdere, tekstilarbejdere i Europa – der er blevet arbejdsløse, efterhånden som man har slækket på forskellige bestemmelser og ladet Lomé-landene og andre komme ind? Er det demagogi at nævne problemer, man ustandselig fremhæver nede i EF? Jeg beder om ministerens svar, ikke om fru Helle Degns svar.

Dernæst: er det demagogi at pege på – hvad et par danske virksomheder sikkert har fortalt om ikke den nuværende så den forhenværende udenrigsminister lidt om – at virksomheder ønsker ikke at placere kapital i lande, hvor de ikke kan regne med, at almindelige internationale retsregler gælder? De gælder ikke i en række lande, og derfor investerer man ikke. Er det demagogi at pege på, at man ikke kan både opretholde ønsket om at få privat virksomhed til at investere og så nægte at gå med til, at internationale retsregler skal gælde? Er det demagogi?

For det tredje: er det demagogi at pege på, at dansk landbrug med de vældige muligheder, det har for udvidet produktion, kunne yde en klækkelig fødevarerhjælp til verden? Skulle det være demagogi? Nej, selvfølgelig er det ikke det. Men det var de ting, jeg fremhævede i min tale. Hvordan kan man tillade sig at kalde sådan noget demagogi uden at nævne de enkelte ting og sige, det er demagogisk? Jeg beder om ministerens be-

kræftelse af, at det ville være strålende, hvis vi kunne koble dansk landbrug på.

Selvfølgelig har hr. Arentoft da ret i, at det ikke skal være mælk og smør og flæsk osv. – så slår vi dem jo ihjel på stedet, hvis vi fik dem til at spise det – men omdannet til mange forskellige ting. Jeg skal bare nævne skummetmælkspulver som et af eksemplerne. Det er ikke den mest charmerende ting, der kunne laves, men mange andre ting kunne laves. Her må der være en indsats, der kan gøres, og det er vel det, vi skal drøfte, når vi skal diskutere, om man skal lave noget om på forskellige ting.

Til sidst vil jeg understrege endnu en gang, at mit parti – også under den nuværende forligsordning, hvis ministeren skulle finde nogle særligt påkrævede områder – gerne er med til at se bort fra nogle sparebestræbelser med det formål at yde en hjælpende hånd, hvis her skulle være noget. Dermed har jeg formentlig fået placeret mig tilstrækkelig langt til højre til, at også hr. Stinus kan være med.

Jeg skal bare sige om disse betegnelser højre og venstre – som jeg for øvrigt ikke giver en døjt for, for de dækker ikke nutidens forhold – at hvis jeg har valget mellem at stå sammen med hr. Myrdal til højre og så stå sammen med hr. Stinus til venstre, så er det et meget nemt valg.

Steen Folke (VS):

Hr. Erhard Jakobsen talte om Sydafrikas storstillede u-landshjælp til landene omkring. Er det de sydafrikanske troppers illegale tilstedeværelse i Namibia, hr. Erhard Jakobsen har i tankerne?

Til udenrigsministeren vil jeg gerne sige, at jeg synes, hans argumentation over for mig er underlødige. Udenrigsministeren siger: jeg har ingen bemærkninger til hr. Steen Folke, fordi jeg kender hans indstilling og holdning. Det er ikke nogen rimelig argumentationsform. Det er i hvert fald et dårligt argument. Jeg håber, det falder tilbage på udenrigsministeren selv.

I øvrigt vil jeg da godt sige, at jeg har ganske rigtigt en indstilling og en holdning til disse ting, som sikkert ikke er ubekendt. Jeg kender også ministerens indstilling og holdning til tingene. Derfor afstår jeg ikke fra at gå i en reel og saglig diskussion – eller forsø-

[Steen Folke]

ge det – med ministeren. Men det er ikke bare en indstilling og en holdning, jeg har til de ting. Jeg har faktisk beskæftiget mig med underudviklingsproblemer igennem 20 år og har også haft flere langvarige u-landsophold, og i forbindelse med disse ophold og i forbindelse med, at jeg har arbejdet med de problemer, er jeg nået frem til den indstilling og holdning, som jeg har. Det betyder naturligvis ikke, at så er det den rigtige. Den kan da kritiseres, man kan være rygende uenig i den, men man kunne måske i det mindste vente en vis argumentation over for de synspunkter, der fremlægges. Jeg argumenterede nemlig for mit standpunkt.

Mit hovedstandpunkt var og er, at landevalget er helt afgørende. Ministeren kan være uenig i det og sige, det er det rene vrøvl, det spiller ingen rolle; man kan vælge det ene land eller det andet land, det er ét fedt det hele. Nu vel, især hvis der kan argumenteres for det, så er det da i orden.

Jeg argumenterede for, at en række af de lande, man har valgt, er lande, hvor en lille overklasse sidder på flæsket, og hvor den u-landshjælp, som Danmark giver, i vid udstrækning er med til at gavne den samme overklasse og holde nogle regimer ved magten, som burde falde. Igen: ministeren har ret til at være uenig i det og sige: det er det rene vrøvl, der er slet ikke tale om en overklasse, det passer overhovedet ikke, dansk u-landshjælp havner slet ikke i de forkerte lommer, der er ikke noget som helst i hele den argumentation, der blev fremført fra min side i første omgang. Det er naturligvis ministerens ret at være uenig i disse ting, men jeg synes, man må bede om en lille smule seriøs argumentation, når man har en debat som den i dag. Ellers synes jeg, det er meningsløst at holde debatten.

Fru Helle Degn gik dog ind i problemerne og sagde, at hun vidste ikke, hvor betimeligt det var med et nyt landevalg – det kan man så debattere – og sagde så: hvis ikke vi skal hjælpe i Bangladesh, et af verdens fattigste lande, hvor skal vi så hjælpe? Det prøvede jeg at sige noget om i mit første indlæg, nemlig at det nytter jo ikke noget, at Bangladesh er et af verdens fattigste lande – og det er det ganske rigtigt – hvis den hjælp, Danmark giver, faktisk havner i de forkerte lommer i Bangladesh. Der er nemlig også nogle, der er

noget mere velstillede end andre i Bangladesh.

Det er, som jeg argumenterede for i første omgang, ikke mindst dem, der sidder på magten i landet, og det er dem, der også forstår at kanalisere en u-landshjælp på en sådan måde, at den i høj grad bliver til gavn for dem selv og er med til at opretholde nogle strukturer, som i virkeligheden er undertrykkende over for det store flertal i befolkningen.

Så hjælper det ikke så meget at sige: ja men Bangladesh er sådan et fattigt land. Hvis dansk u-landshjælp faktisk ikke hjælper de fattige i landet, hvad nytter det så? Min pointe er, at så må man hellere gå til et andet land, hvor der er større chance for, at u-landshjælpen kan komme til reel gavn for den brede befolkning. Jeg nævnte nogle lande i den forbindelse som mulige modtagerlande for dansk u-landshjælp.

Igen: man har lov at være uenig i det synspunkt, men det kræver altså lidt mere reel argumentation i stedet for blot en arrogant afvisning.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Det er naturligvis hr. Steen Folkes bidrag til den seriøse debat, som kalder mig frem. Hr. Steen Folke nåede endnu en gang at understrege, at han intet ved om det Sydafrika, som han med glæde angriber. Disse oplysninger er slet ikke nogen, som jeg har nogen forpligtelse til at bringe frem, de står fuldstændig frit til rådighed for enhver, der vil undersøge det, men hvis hr. Steen Folke mener, det er forbudt litteratur, så kan hr. Steen Folke jo spørge i Moçambique, så kan hr. Steen Folke spørge i Lesotho, så kan hr. Steen Folke spørge i Botswana. Her kan han få oplyst, hvilke beløb disse lande tjener hjem på, at deres arbejdere arbejder i Sydafrika.

Det andet tal, jeg nævnte, 2-3 pct., er det officielle tal.

Hr. Steen Folke nævnte selv, at han havde været på langvarigt u-landsophold. Det har været alt for kortvarigt. Jeg kan anbefale et meget længere.

(Kort bemærkning).

Steen Folke (VS):

Hr. Erhard Jakobsen sagde, at han ikke var forpligtet til at bringe disse oplysninger frem, de var tilgængelige. Ja men sig mig: er der nogen her, der har påstået, at hr. Erhard Jakobsen havde forpligtet sig til det? Jeg har ikke hørt så meget som antydninger af, at hr. Erhard Jakobsen skulle være købt til at komme med nogen som helst oplysninger fra Sydafrika, og det ville ligge mig meget fjernt at påstå noget sådant.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg er selvfølgelig glad for at konstatere, at hr. Steen Folke følger godt med i den københavnske dagspresse, så han ved nøjagtig, hvad der foregår af vigtige ting, men hr. Steen Folke glemte ganske at fortælle, om han nogen sinde har undersøgt, om det var rigtigt, at det var det, jeg sagde, for det er vel sådan set det, der er det væsentligste.

Første næstformand (Enggaard):

Så vender vi endnu en gang tilbage til tællerlisten.

Lis Starcke (DR):

Jeg vil sige til udenrigsministeren, at sindenes overensstemmelse heller ikke er så stor, at jeg vil undlade at udtrykke én bekymring. Det var noget, som jeg faktisk havde med i mit første indlæg, men kun behandlede ganske kort, nemlig at man ikke i tilstrækkelig grad ville aftage u-landenes færdige produkter. Her er det selvfølgelig EF og u-landene, som jeg vil beskæftige mig med. Jeg forventer ikke, at der skal være en lang drøftelse af det, men jeg kan måske til sidst konkretisere det i et par spørgsmål.

Ministeren sagde før, at der ikke var tale om protektionisme over for u-landene fra EFs side, specielt med hensyn til Lomékonventionen. Jeg har det indtryk, at regeringen egentlig gerne vil imødegå protektionisme, men jeg må stille det spørgsmål, om regeringen ikke i praksis er tvunget til at gå med til en politik over for u-landene, der er uheldig, fordi den væsentligt tilgodeser EF-landene fremfor tredjelandene. Jeg synes da, det må være udtryk for en generel protektionistisk politik, at man over for tredjelande indfører

importbegrænsninger, kvotaordninger og toldmure. Det vil i hvert fald være en politik, der går ud over de lande, som ikke er tilsluttet Lomékonventionen.

Vi mener også, at det sådan set er uheldigt, at EF på en måde ligesom slår en kile ned imellem de forskellige u-lande, imellem de lande, der er tilsluttet, og de lande, der står udenfor. Ved således at bryde den samlede front er Lomékonventionen væsentligst til i-landenes fordel, altså EF-landenes fordel, fremfor til u-landenes fordel.

Lomélandene har ganske vist fået kvoter, men de kvoter, de får for de enkelte varegrupper, reguleres jo efter det behov, som EF har. Det bliver væsentligst u-landene, der kommer til at aflevere de stabile råstoffer, mens de industrivarer, der leveres, er undergivet de restbehov, som EF-markedet har. Det skal i hvert fald visse kredse hos industrien nok sørge for. Jeg vil gerne stille ministeren det spørgsmål, om det er rigtigt, at mere og mere af den multilaterale u-landshjælp skal gives igennem EF. I så fald vil retsforbundet imødegå det. Vi mener, at det er en forkert u-landspolitik at føre.

Udenrigsministeren (Kjeld Olesen):

Allerførst vil jeg sige undskyld til hr. Arentoft, fordi jeg ikke har læst tilstrækkeligt om hr. Arentofts opfattelse af procenter, i hvert fald når det drejer sig om forsvaret. Hr. Arentoft stiller mig et spørgsmål: hvad er egentlig oprindelsen til de 0,7 pct., som vi snakker om i forbindelse med u-landsbistanden? Jeg har ikke de historiske papirer med, men må svare ved at henvise til, at det altså var det, der var til drøftelse i De Forenede Nationer i forbindelse med det sidste udviklingstiår, hvor man gennem vedtagelser i generalforsamlingen bandt sig til eller stillede op som målsætning 0,7 pct. Selve tallet 0,7 pct. er ikke kommet til verden efter en eller anden sindrig model, men er ganske simpelt noget, man er nået frem til, efter at man har forhandlet frem og tilbage i 77-landegruppen og andre. Man er nået frem til dette, som man altså desværre måtte gentage som målsætning nu, hvor vi går ind i 1980'erne, fordi kun 4 lande, deriblandt Danmark, har levet op til det.

Med hensyn til havretskonferencen er der jo, som hr. Arentoft selv er inde på, ikke tale

[Udenrigsministeren]

om noget endeligt resultat, men spørgsmålet gik jo også på, om man havde grund til en vis optimisme, således at hvad der ligger uden for de økonomiske zoner kunne gå ind i en eller anden international ordning. Uden at jeg kan gå for meget i enkeltheder, vil jeg sige, at forløbet af havretskonferencen indtil nu har været bedre, end vi egentlig kunne forvente, og derfor er jeg optimist med hensyn til at kunne nå frem til et resultat.

Jeg er selvfølgelig ked af, at jeg har skuffet fru Hanne Engberg ved ikke at gå ind i dybsindige analyser her fra tingets talerstol af, hvad der kan være af udviklingsmodeller, hvordan vi kan passes ind i den økonomiske verdensorden og en lang række andre spørgsmål. Det vil efter min mening være forkert af flere grunde. For det første fordi en minister nok skal vide en hel del, men ikke har forudsætninger for i en debat at gå ind i en så kvalificeret analyse. For det andet mener jeg, at det udvalg, som vi skal have nedsat, netop skal have den opgave. Det er dem, der skal sætte sig hen og gå helt ned i dybden og besvare mange af de spørgsmål, som fru Hanne Engberg har stillet mig.

Hr. Erhard Jakobsen vil gerne have mig til at sige, at når hr. Erhard Jakobsen siger noget fra talerstolen, så lyder det ikke som demagogi. Jeg har også sans for nuancerne. Jeg blander mig ikke i et slagsmål imellem fru Helle Degn og hr. Erhard Jakobsen, men vil bare sammenfattende sige, at tager vi alt det, som er i gang nu i FN, som ikke kom langt nok ved den ekstraordinære generalforsamling omkring den globale forhandlingsrunde, tager vi alle de bestræbelser, der går på at få den tredje verden med ind, så er billedet ikke det ensidige, at man kan sige, at når vi åbner grænserne, er det udelukkende til fordel for udviklingslandene. Der er en vekselvirkning, og hvis ikke jeg husker meget fejl, så ligger der beregninger, der går på, at 3 pct. vækst ude svarer til 1 pct. vækst hjemme, hvilket altså fortæller noget om vekselvirkningen. Man kan altså ikke gøre det så forenklet op.

Det har også noget at gøre med det, som fru Lis Starcke var inde på til sidst, nemlig protektionisme. Jeg kan bekræfte, at den danske regering er modstander af protektionisme. Vi kan tage noget konkret som Zimbabwes optagelse i Lomékonventionen. Det er klart, at der ikke var tale om en behandling, der varede 5 minutter, som bestod i, at

alt, hvad Zimbabwe kom med af ønsker, blev accepteret. Der var nogle inden for EF, der syntes, de havde særlige problemer, når det drejede sig om kvæg; andre havde særlige problemer, når det drejede sig om andre produkter. Ved den almindelige forhandling nåede man altså frem til et resultat. Danmark er næsten hver gang i den situation, at det er os, der presser på for at få størst mulig åbenhed – og altså mindst mulig protektionisme.

Jeg vil imidlertid spørge tilbage: Hvad hvis vi ikke havde haft EF? Det er jo ikke EFs skyld, at de enkelte lande indtager den holdning. Jeg vil sige, at det samarbejde, der er i EF, ligesom har gjort det vanskeligere for de enkelte lande, der gerne vil have meget protektionisme, at smygge udenom, fordi man kan sige: hvordan vil vore venner i Zimbabwe reagere, hvis de hørte den diskussion, vi havde? Man kan kalde det gruppepres, man kan kalde det andre ting, men det betyder sammenlagt efter min bedste vurdering, at man bekæmper protektionismen bedre gennem en Lomékonvention og det samarbejde, der er i EF, end hvis landene lå isoleret i forhold til hinanden.

Jeg mener, at den videre politik må gå ud på ikke at sætte en kile ind imellem de lande, der er medlem – og det er stadig flere lande, der er omfattet af Lomékonventionen – og andre lande. Man kan efterhånden dele verden op i regioner, og man kan, som én tidligere i dag var inde på, dele det, man kalder den tredje verden, op i en lang række grupper, hvor nogle er meget fattige, andre mindre fattige og nogle ret velstående i forhold til de andre. Så vil man finde et meget nuanceret billede. EF-ASEAN-landene er en ny tendens, EF-ANDIN-landene i Centralamerika er en anden tendens, hvor man samarbejder gennem regioner.

Jeg kan ikke huske tallene, men jeg vil gerne vende tilbage ved senere lejlighed og give en oversigt over, hvad der skal gå til multilateral hjælp gennem EF og gennem andre kanaler. Jeg mener, der er tale om en almindelig justering og ikke om noget vældigt spring, vi tager opad, men jeg skal gerne komme med det helt nøjagtige tal til fru Lis Starcke senere.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

[Erhard Jakobsen]

Når jeg ulejliger tinget og ministeren igen, så er det, fordi jeg mener, man ikke må slutte denne debat af med, at der kan være tvivl om i vor diskussion af et meget, meget alvorligt problem, at jo mere vi arbejder på at op-hjælpe de forholdsvis primitive erhverv i u-landene, desto mere påfører vi en række gamle erhverv i vore egne lande konkurren-ce, og desto større arbejdsløshed får vi. Når man i EF diskuterer det på næsten hvert eneste møde, skulle det nødvendigvis være sådan, at man i det danske parlament lader, som om det problem ikke eksisterer. Det var punkt 1.

Punkt 2: Ministeren kan da ikke for alvor mene, at det ikke er værd at omtale, at hvis vi skal have private til at investere i f. eks. Lomé-landene, men også i andre lande, så må de godkende almindelige internationale retsregler og ikke bare fremhæve, at de vil have deres egen selvstændighed osv. Det må da være en meget, meget væsentlig ting.

Punkt 3: Hvordan kan man undgå i dansk landbrugs situation og med den vældige sult for øjnene – det stigende antal sultende men-nesker – at sige: hvorfor gør vi ikke i Dan-mark en speciel indsats? Jeg gentager tilbud-det med momspengene osv. Køb dog danske landbrugsvarer under en eller anden form og hjælp så dér, hvor der kan hjælpes! Skulle det virkelig ikke være noget, der havde inter-esse for den debat, vi fører her, og for det udvalg, der skal til at arbejde med at afstikke de fremtidige retningslinier?

Det var blot det, jeg ville sige. Jeg tog ikke ordet for at kommentere bemærkningen om demagogi, for hvad jeg må høre af den slags, det kunne få andre menneskers ører til at falde af, men mine sidder fast. Det var kun for at få fastslået, at det ikke kan være uden interesse for denne debat, at disse ting er

med i overvejelserne.

Hermed sluttede forhandlingen.

Meddelelser fra formanden:

Første næstformand (Enggaard):

Der er ikke mere på dagsordenen.

I skrivelse af dags dato meddeler inden-rigsministeren, at han ønsker i henhold til folketingets forretningsorden, § 19, stk. 4, mundtligt – om muligt tirsdag den 18. no-venber 1980 – at give folketinget en

Redegørelse vedrørende regeringens indvan-drerpolitik.

(Redegørelse nr. III).

Der er foretaget ændringer i følgende ud-valg:

Erhvervsudvalget (7/11 80):

Udtræder: Arentoft (FP)

Nyt medl.: Erlendsson (FP)

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 11. november 1980 kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge skal jeg henvise til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 14.02
